

de la cultura intel·lectual y moral del poble, y especialment a l'Educació y Instrucció en general.

"b) Contribució personal al ordre, netedat y bellesa de la Ciutat, educació del gust fins al refinament, per medi del Art y de les Lletres en totes sas manifestacions.

"c) Dignificació del propi comportament, desde la purificació del propi parlar desterrant les innobles y grolleres paraules que per desgracia y vergonya nostra y de nostra Santa Llengua Catalana, omplen d'oprobri les boques dels catalans (y per més vergonya encara floreix l'inmonde vici - d'una manera especial entremitj dels homes de treball, sens distinció de categories), fins a la cultura y civilitat completa en la paraula y en l'acció.

"d) Possessió d'un ample esperit d'altruisme y filantropia para exercir l'acció de la beneficencia, tant la privada com la civil o organizada, - intervenint ab l'esfors personal y ab tota mena de recursos en la fundació y funcionament d'entitats, consagrades a totes les formes de la Caritat.

"e) Possessió completa y intensíssima del sentiment de Ciutat, para cooperar y intervenir ab amor y desinterés a son govern, administració, ordre y prosperitat, no perdonant medi para fer de la propia Urbs un model, venerada dels propis y estimada dels estranys, y en aquest últim sentit procurar que sigui coneguda, respectada y admirada del món enter.

"Veusaquí que al acabar aquestes ratlles, me sembla que he accentuat un xich massa tal volta la meva inclinació primera, y en lloch dels devers dels comerciants y dels industrials dins del moviment nacional de Catalunya, he enumerat els devers dins l'Estat de nostra Patria. No obstant, - si jo hagués lograt presentar ab tot son esplendor, aquest a modo de de-càlech, y me fos ara donat remarcar ab convincent fermesa com l'acció de nostres comerciants y de nostres industrials deu accelerarse més y més para acostarnos a l'Ideal exposat, d'una actuació tant més extensa y complicada y concreta com més perfecta, recordaria ara al terminar, que'l reconeixement dels drets de Catalunya y dels nostres drets individuals a la Vida, a la Prosperitat y a la Cultura, no depén més que de una cosa: DE QUE CADA QUAL COMPLEIXI RIGOROSAMENT AB EL SEU DEVER.

"A mida que'ls comerciants y els industrials catalans aniràn possehintse més y més de la noció d'aquesta verdacera responsabilitat, y de que la -

Riquesa, el Benestar y el Poder de Catalunya, si bé depenen de tots, està intimament lligada ab la resolució que cada hù d'ells mateixos prengui d'ara en endavant, anirà creixent aquell sentiment nacional vigorós y fecond, despertador de l'intel·ligència, animador de la voluntat y vivificador de l'Acció, que determina y empeny la marxa dels pobles.

"Jo evoco, al posar el punt final d'aquest treball, la memoria del insigne comerciant català, el nom del qual honora aquestes modestes ratlles, que sigué en el sigle XII, al iniciar y suggerir al Monarca que llavors representava l'Estat de Catalunya, la conquesta d'un nou regne y un nou mercat, exemple vivent y precursor en l'èdat mitja, del encara futur home de negocis català, de visió clara, penetrant y enlayrada, d'empenta irresistible, de voluntat inflexible, de sentit pràctic infalible, -- gran de cor y generós d'acció, aquell que intervinerà decidit y guiarà els destins de la nostra Patria.- Ramon Rucabado y Comerma."

Treball guanyador del Premi al primer tema del "Petit Concurs", organitzat pel CACCI, la proclamació del qual es feu el 23 de març de 1909, -- dins dels actes del VI Aniversari de la fundació del Centre.

("Acció" dels mesos de maig de 1909, p. 8; de juny de 1909, p. 8; de juliol de 1909, p. 5-9; d'agost de 1909, p. 8; 1 de setembre de 1909, p. 2.)

ACTUACIÓ DEL NOSTRE CENTRE Y SOS ASSOCIATS DINS DEL MOHIMENT NACIONAL
DE CATALUNYA

"LEMA: Ex abundantia cordis.

"Considerant el Centre en son aspecte polítich com una Associació més de les que a Catalunya trevallen per ses reivindicacions, entenem que sa actuació actual, més o menys intensa, té una orientació encertada. En els sis anys de vida que'l Centre porta l'hem vist actuar en tots els ordres de la vida catalana; y a part de sos actes de vida catalanista que ha celebrat repetidament y ab èxit, hem de reconeixer qu'en ses etapes de regisme constructiu qu'encara està atravessant, la nostra Entitat ha donades mostres d'acert no acostumat; després de fer en l'ordre d'actes públics; conferencies, mitins, vetllades, manifestacions polítiques, concurrència á tota mena d'actes, etz., tant o més que les altres Corporacions germanes; l'organiscació del nostre estament, la creació y sosteniment de les notables Escoles Mercantils Catalanes que sostenim, la fundació dels Socors Mútuus pels cassos de malaltia, vagansa forrosa o defunció, l'establiment de l'Educació física ab Sports de tota mena y l'Excursionisme, donan al nostre Centre una escayenta mostra d'hufania, de vida esplendorosa, que'l fan sobreixir de la talla ordinaria de les demás Entitats. Observis son estat actual y s'haurà de reconeixer que es satisfactori; això, donchs, es la més bella mostra de que sa actuació fins avuy ha sigut encertada.

"¿Vol dir tot això, però, que'l Centre ja no ha d'aspirar a res més? De cap manera. Entenem que la missió del Centre dintre Catalunya es de moltíssima més transcendencia y que sa actuació ha de ser més intensa; intensitat que ha d'anar adquirint a copia d'anys y a cambi de sacrificis immensos que no hem de planyer si efectivament volem que'l Centre assoleixi les regions serenes de la gloria que li es reservada y que nostres anghels y ideals li senyalen.

"Si aspirem a que'l Centre, además d'una entitat catalanista, y catalanista ho ha de ser tant com se pugui pel motiu irrefutable y que may s'ha d'oblidar que sa essencia y sos components catalans son; si volem que'l Centre sigui además un nucli social català que tiri a intervenir en el mohiment societari del mon, es essencialment precís que, sense pre

cipitacions, mas sí ab pas ferm, conservant el cayent actual y arrencant de son mateix sí, vaigi establint totes aquelles reformes que duguin al dependent com a home de treball al assoliment de les majors ventatjes - compatibles ab els temps y segons la característica de la nostra terra. Y encara més; no solsament hem de treballar per això per les ventatjes - positives qu'això ens dugui, sino que ho hem de volguer además perqu'hem d'aspirar a que'l Centre sigui en aquest particular espill d'organisió obrera catalana ahont s'enmirallin totes les qu'en nostra terra prenguin forma y que han de substituhir forsosament a les organisións qu'evuy ab absoluta desorientació busquen entre nosaltres la solució del problema - obrer; y hem de pensar també com l'Alomar quan diu que 'an el catalanisme interessa l'educació de les masses com a les masses interessa adecuar llur actitut d'homens futurs al medi social, nacional y polítich hont habiten y hont llur acció ha de ser un día realitat' y que 'el proletarisme té d'evolucionar fins a un socialisme orgènich, capàs de confluhr en el nostre ciutadanisme catalanista para una obra comuna d'incorporació - catalana a l'universal ciutadanisació o civilisació'.... Aquesta es la - més gran empresa a que podem dur al Centre.

"Per això'ls socis del Centre han d'esforsarse cada hú per sí en enrobustirlo a mica de ses forses, pensant que la major forsa del Centre vol - dir majors beneficis pels seus socis y que tot lo que'l Centre valgui - com entitat social catalana serà en benefici de Catalunya mateixa; hem - de procurar convencer a nostres companys de treball de l'obligació que - tenen d'ingressar a les nostres rengleres, y això no com un sacrifici - que se'ls imposi, sino com positives ventatjes que se'ls hi ofereixen. - Per això entenem que ha de ser nostre afany suprem consolidar la vida - del Centre a fi de crearli major independència econòmica y auriorarlo - dels prestigis indispensables para que sa veu sigui escoltada y son vot respectat; s'han de dur a major perfecció'ls elements de vida y de lluyta que té y que va adquirint; ha de dur son concurs a les pràctiques y - expandiment catalanista cada día ab major intensitat; s'han de perfec-- cionar les Escoles Mercantils Catalanes fins a ferles instrument apte - que garantisi la suficiència absoluta dels associats, establint una ense-- nyansa racional metodusada, dependint d'un bon cos de professors fins ar - rivar a l'otorgació de certificats d'aptitut que acompanyin al soci allà ahont vagi proclamant sa capacitat para intervenir y cooperar ardidament en els afers de la producció mundial; hem d'ampliar y perfeccionar l'esportisme y l'excursionisme fins a obtenir un bon medi d'esbarjo científic -

fich y d'educació física; hem d'engrandir l'actuació dels Socors Mutuels fentne un instrument de resistència que no solsament guareixi al soci de les miseries de la vida, sino que sigui un raser abont fermos forts para la defensa de nostra comunitat y de nostres interessos, de manera que - además de la bona organisió del subsidi per malaltia, vagansa forrosa y defunció y assistència en la 'Quinta de salud la Alianza' qu'avuy tenim, hem d'ampliar indefinidament, perfeccionantlo, el nostre Registro de colocacions procurant dur ab tota cura el moment d'ofertes y demandes fins a la creació definitiva en nostra Casa de la Corsa del Trevall, tal com se requereix en nuclis mercantils y industrials de l'importancia del nostre, extenent sa acció més enllà de nosaltres, establint delegacions en totes les classes comercials més importants del mon y recomençant y arparant al soci fentli sentir l'influencia paternal del Centre - allà hont se trovi en tots els cassos de lluyta per l'existència; en tant l'aspiració catalanista no triomfi, el Centre ha de procurar per tots els medis evitar que'ls seus socis tinguin d'anar al servey militar, organisant un sistema que fassi possible pel Centre la redempció a metàlich, - al que hi podrien contribuir tots els que per sa edat tinguessin de sofrir la quinta, buscant la major economia possible y establint un segur mèdich accessible totes les fortunes; mentres l'estat y després, definitivament, el Municipi únich organisme superior possible y indispensable no ho fassi, y això va llarch per dissort, hem d'establir (nosaltres para nosaltres) pensions para la vellesa qu'assegurin a l'home, després d'una vida de trevall y virtuts, un passament que, endolsint les carrerries de sa existència, li allunyi la negra perspectiva de la miseria; hem d'establir cooperatives de consúm y de producció; ha de fer sentir el Centre fortament sa influencia en les contractacions del trevall, regulant l'esfors individual y limitant la soldada, fent el trevall remunerador com un medi honrós d'atendre les necessitats de la vida; ha de fer sentir el Centre sa veu radicalíssima apelant fins al recurs de trevallar per dur al Municipi representants que fassin obra eminentment social.

"Y tot això ho ha de fer el Centre enrobustint sa constitució interna, - procurant aumentar el nombre d'associats fins que representi una forsa decisiva, instruhint als socis, enfortintlos físicament, lluytant ab les modernes y nobles armes de la propaganda y'l convenciment fins a fer acceptar sos ideals; además per les contractacions del trevall, arranjamet de diferencies entre patrons y obrers, regularisació y reducció --

d'hores de treball, fixació de soldades mínimes, etc., entenem de conveniència que'l Centre, sense perdre l'unitat que deu regnar per a totes les necessitats y actuació de caràcter general, entenem d'oportunitat que per aquest cas particular el Centre se subdivideixi en Seccions segons la característica del treball, dels elements aplegats baix el nom genèric de 'Dependents del Comerç y de l'Indústria'; establint per lo tant les Seccions de dependents del comerç, dependents de l'Indústria, dependents de magatzem, dependents del detall, dependents de fàbrica, dependents d'escriptori, etc., aixís cada grupu d'aquets podria formular y defensar les reformes segons ses necessitats especials, sens perjudici de fer tota acció mancomunada quan les circumstàncies ho exigissen; y, finalment, entenem qu'es essencial per a la definitiva actuació del Centre la possessió d'un casal propi, ahont poder establir les nostres oficines de treball y desde ahont, emancinat ell, pugui el Centre actuar ardidament per Catalunya y per tots nosaltres.

"Aixís el 'Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Indústria' además d'actuar dintre de Catalunya com entitat defensora del nacionalisme aportant directament a l'obra de reivindicació tota l'empenta de ses iniciatives y de sa forsa, farà també catalanisme en sa més ampla acceptió, essent sa bandera de combat la defensa dels drets individuals del nostre estament, y forjant al propi temps, com a conseqüència lògica, el patró regulador de l'organització obrera catalana. Si'l Centre podia arribar a això, hauria guanyat una gran batalla en por del nacionalisme de Catalunya.

"L'anterior treball, tot y essent presentat 'fora de concurs', fou distingit ab el premi al segon tema; dit premi consistent en 50 ptes., fou renunciat pel autor premiat qui, conservant l'anònim, pregà fos entregat a la Biblioteca del Centre."

Treball guanyador del Premi al tema segon del "Petit Concurs", esmentat a l'apèndix anterior, anònim, si bé coneixem que fou redactat per Josep Puig i Esteve, com hem assenyalat al seu lloc.

("Acció" d'octubre de 1909, p. 7 i 8)

DEVERS DEL COMERCIANT Y L'INDUSTRIAL CATALÀ DINS EL MOVIMENT NACIONAL
DE CATALUNYA

"LEMA: Lògica y Rahó

"Y com no impunement l'humanitat avensa y la civilitat educa a les multituds fentles aptes pera fruir de noves llibertats y esborrar lleys restrictives y tiràniques -llibertats que ab tot y radicar a la fi ab elles mateixes- font d'absoluta sobirania -la barbarie feia ignorades o inútils- els nuclis nacionals, que per esserho, tenen evidenciades llurs diferenciacions s'aprestan a la gran batalla y oposen cada dia més resistencia a permanceixer indefinidament lligats als grans conglomerats, si un jorn potser inevitables, avui del tot inútils.

"L'humanitat va a la naturalesa y refà les nacionalitats naturals fundades en rahons geogràfiques, biològiques y filològiques, que la evolució de l'idea patria va posant de manifest a son intelecte cada jorn més educat. Ja ningú se recorda de les subtilitats absurdes de l'escola determinista (1) que donà lloch a suposar nacionalitats perfectes els conglomerats 'França', 'Italia', 'Espanya', etc.; tampoch ja se discuteix per abundor de rahons històriques la teoria d'Herder (2) car una raça no pert la seva peculiar idiosincracia per cambi de terrer y clima; es l'escola històrica alemanya la qual ha dit la última paraula en tan excel·lents assumpte. Si, el clima, el medi, el terrer son certament apreciables, però es el cret que forja principalment la intrencable lligasó nacional y la llengua es l'ànima immortal, per si sola la veritable nacionalitat car ella es per que la nació existeix y existeix perque'l medi li es armònic forjant tot alhora el cret qu'es cristallisació de la vida propria. La novíssima ciencia nacionalista apareix ben documentada permetent fundar cumplidament y facil la nova sociologia a Schelling, Krausse y Spencen y queda ben determinat ab tot son característich ecleg

"(1) Aquesta escola creu que'l terrer, la raça que habita un lloch determinat, pot constituir una nacionalitat susceptible de cambis y modificacions per barreja de diferents pobles y unió dels mateixos.

"(2) El terrer solsament determina la raça y fa la nacionalitat.

ticisme que la nacionalitat completa es raça, territori, llengua, dret y art. L'estudi psicològic posa l'epilech y un jorn Irlanda y altre Bohemia, despres Hungría, Finlandia y Polònia y cent més encare, tot just delineades sobre'l fons gris de l'enganyós statu-quo mundial, s'apresten a la lluita ab les armes que la nova Rabó-Justa ha adquirit en sa eternal revolta contra l'error y l'opressió.

"No creiem haver d'apoiar ab fets històrics de veracitat incontestable, la veritat d'aquesta afirmació que qualques voltes s'ha volgut desmentir pel natural afany de defensa propia. Historiejant solsament la vida del comerç y l'industria de Catalunya vindríem en el clar coneixement de les diferenciacions radicals de les races d'enllà y ençà de l'Ebre. Es d'una evidència resplandent l'importancia y fortaleza del comerç y de l'industria catalana en els sigles anteriors a la total incorporació de la Corona aragonesa a la Corona castellana; el nervi de les conquestes militars colonials no era, en nosaltres, fill de fantasiosos motius de religió, - ambició buida, fruit d'aventures o conveniencia reial; sino que obedía a la necessitat ineludible de noves expansions comercials, a la progressió sempre ascendent de nostres productes quin excés ens feia cercar atrevimentament, si, però ab cura, noves terres que facilitaven el cambi de generes, y la set de nous enginyosos coneixements d'homes, de patries llunyes; d'aquí la perfecció de nostra marina comercial y de guerra, d'aquí el sorprenent aveng de nostre legislació internacional y d'aquí l'assimilació ràpida de les noves documentacions y organismes que favorien -- l'intercanvi y el tràfich.

"Enllà el sentiment religiós principalment d'una caguetat fanàtica, la personal ambició de reis y grans patricis, l'ideal absolut governant a son pler, y l'absencia dels braços populars en l'administració y legislació de la cosa pública, portaven l'esforç nacional convulsionat històricament; y tantost la victoria feia onejar els penons feudals com la inesperada derrota els plegava tumultuosament restant els pobles mercè de vencedors estrangers y passant per totes les combinacions conegudes y imposant totes les tiranías possibles. ¿Se comprèn bé el trastorn que un estat d'aquesta naturalesa pot portar a altre estat com el nostre, diametralment oposat? A mida que l'hegemonia castellana predominava, nostra força comercial y industrial s'afeblia deixant poch a poch de regular nostres destins ab aquella fredor prudencialment intel·lectual qu'en les assamblees nacionals-governamentals modificava ab benefici comú les conclusions, filles de l'irreflexiu entusiasme acolorat per la propia de -

la gloria, que pretendia continuació d'empreses dubtoses sense més finalitat que la de satisfacció al sentiment col·lectiu orgullós. Fou precis que reis estrangers educats en escoles absolutistes trenquessin nostres constitucions, pera que la mà de la veritable riquesa y força no deturés severament les disbauxes folles, les empreses costosament inútils, les expedicions equivocades, els decrets atentatoris, tot aquell cúmulo d'errors tradicionals en la raça dominadora que lograren desaparèixer per sempre més nostre immens patrimoni ab tan d'afany guanyat en el tràngulo etern - que la victòria comenava.

"Un fenomen especial que s'ha prolongat fins prop de nostres dies, se produí llavors en les nostres classes productores; foragitades de la cosa pública, eliminades de tota intervenció en l'estat, instintivament, ab bon xich d'inconsciència se repleguen en sí mateixes y ab individualisme de calent feréstech comencen el pacient, el subtil treball d'enriquirse. Han comprès que la devallada vingué de la extinció de la propria riquesa, maquiavèlich enginy de la política dominadora estrangera y son afany, l'únich afany, es ab l'us del treball, ab el medi treball, assolir un benestar quasi personalment egoista. S'havia arribat massa avall perque's pensés ab reivindicacions nacionals; no, lluny!, un somni, tota idea de reforma ni de correcció; en els límits del més esbossegat impossible tot pensament d'imposició; jamai ningú abrigà el foll intent de resistència. La vida nacional circulava ab feblesa per les anèmiques venes, la patria apenas tenia polç, y el dominador havia decretat la seva mort absoluta.

"Ab fondíssima pena hem sentit a voltes com, no ja individualment sino col·lectivament, nostres institucions econòmiques afermaven, ab un oblit de la seva personalitat y dignitat propies verament sensibles, la relació d'inferioritat que'ls lliga ab cega obediència a les institucions governamentals del Centre; y quan els hi hem retret arguments històrics basats en el sentiment, ens han contestat ab l'enumeració d'uns certs drets garantia de l'existència de son viure social, inscrits en la constitució de l'estat governant, sense y atinar que malgrat l'existència d'aquets drets, garantia de pau y protecció, com ignocentament asseguren, se veuen obligats a subsistir en permanent organització de resistència a les urpades famolenques del fisch, sempre amatent a devorar els esforços de nostres productors de totes menes.

"¿Què prova aquest fet innegable? Lo que ja en principi asseguravem. -
 L'existència d'un buit immens en el lloch d'aquets drets favoreixedors.
 Y si no hi ha drets, si no viuen drets protectors, perquè empenyarse en
 atènyer uns devers anormals? Nostres comerciants y industrials en bona -
 consciència fa sigles qu'estàn deslligats de la cosa pública en l'estat -
 espanyol, res li deuen, son ben lliures. Ells saben de sobres, per tris -
 ta experiència, que sols trabes barren el legal camí de l'assoliment de
 la riquesa ab l'afany de l'esforg individual cercada. No acabariem mai -
 si anessim presentant tot quant es feixuga càrrega entorpidora en el ca -
 mí del treball; volums necessitariem para historiejar el calvari de nos -
 tre comers, nostra marina y nostra industria, ¿a quin fi conservar y res -
 pectar els arcaichs conceptes manats retirar per la natural evolució de
 la vida? A nostres classes productores els hi consta bé que al projectar
 naturals empreses d'expansió, que al conquerir nous avengos han de pre -
 ocuparse de sortejar enginyosament els mil y un preceptes endressats a -
 xuclar ab anterioritat el benefici, par tothom problemàtic, per l'estat
segur, y com si la legal lluita fos clandestina (de dret ho es) ha d'ama -
 gar avara el progrés assolit para restar sustret a l'acció anorredora -
 del pop central que no permet la vida a res, (car compren bé lo amenaça -
 dora que esdevindria) sino la existencia humil y anèmica, única garantia
 de vida dels seus tentàculs.

"Nostre comerciant y nostre industrial no poden permaneixer inactius y -
 indiferents; han d'esser fermament soldats de lluita ¿Y de quina lluita?
 Per afinitat, medi, raça, interessos, sentiments, egoisme, han de trovar -
 se de plè dintre l'ideal únich, suprem, jo vull dir Diví: Nacionalisme.

"El dever més important del industrial català consisteix en conèixer a -
 fons el veritable estat de la llur industria ab relació de progrés a les
 meteixes de l'Univers. Es precís que's corretgeixi del vici, massa estès,
 de comparar lo propi ab lo similar de l'Ebre enllà y's fixi molt més en
 la situació de lo corresponent del Pirineu enllà. Castella industrial es
un mite, res mai hi apendrèm entre'ls productors del restant d'Espanya;
 son a Europa, a Amèrica, en part de l'Assia nostres mestres; abandonèm -
 d'una vegada la rutina del mercat baix y atrassat de la península y cer -
 quem nous mercats estrangers quina forta competència ens obligui a fer -
 progressar la industria nacional al compàs y unís de la mundial, no obli -
 dem que la força de cada un es la força de la patria y que avui aquesta

es tan més invencible com ab més païssos influeix ab aquesta penetració pacífica y sobirana que's diu tràfic y intercanvi de productes. De la prosperitat de la industria en neix la força del comerç, l'acció intensa que's desprèn de la seva radioactivitat es veritable imperialisme nacional.

"Prou de disfresses cursis dels propis productes. El comerciant de la jove Alemanya obliga al industrial a posar en la més insignificant producció, en la bagatela més trivial, aquell orgullós made in Germani; -- donchs l'industrial català deu posar al producte més humil la modesta però serena llegenda: Fet a Catalunya; y el comerciant al estendre la mercaderia no ha de volguer dissimular son origen de fabricació; hò o deficient aquell genre es producte del nostre treball y del nostre enginy, -- senzillament, però coneixent sa inevitable valúa l'hem de presentar al món.

"Sentiment del propi valer, coneixement exacte de la propia importancia, dignificació patriòtica de la professió y sons productes, estudi para el llur progrés y perfecció; ambició d'aveng para assolir major força y influencia arreu del globo, y ostentació serena del nom de la nostra nacionalitat.

"L'industrial català, el comerciant de Catalunya, nacionalistes, tenen el dever imperiosíssim d'estudiar breument la situació obrera catalana y anar a la solució armònica pels interessos d'abdues forces, en benefici de la felicitat de tots y de la prosperitat de la patria. No es tan temible, no, la qüestió social, com suposen esperits egoistes o mal intencionats; hi ha actualment excés de tristeses a baix y oblit d'altruisme a -- dalt; nostres avis al fundar els gremis tingueren molt en compte les -- lluites futures y posaren la primera pedra para arribar suaument a aixecar en pau y amor l'edifici de l'harmonia social catalana; fou precis la desfeta nacional para que enderrocats també tots els organismes, romanes sin llarchs anys entre les runes que l'absolutisme y la tirania de les -- dominacions estrangeres feren, oblidant les lliçons de la propria historia y acabant para copiar servilment y equivocadament les aixarrahides -- constitucions socials franceses que mai podrem assimilar nos y que tan -- mal han fet a nostra patria. Es hora de rectificar els equivocats criteris y es hora que nostres menestrals nacionalistes se recordin de nos -- tres obrers; que tots som fills de Catalunya y nostra patria no serà pas -- mai deslliurada si no li trenquen les cadenes, tots, absolutament tots

els estaments socials, desde'ls més poderosos fins als més humils; que -
devant de l'altar de la patria nostra, no hi ha de mancar ni un sol cata-
là.

"En conseqüència: l'associació professional o gremial ha de procurar-se -
sia ben catalanesca y seguidora de les belles orientacions sanitàries de
les associacions d'altres èpoques passades, modificant la seva actuació
ab arreglo y llògica relació de nostre temps y costums.

"Nosaltres no creiem en l'absoluta independència de la qüestió social ab
la qüestió nacionalista; nosaltres entenem que malament podran actuar -
juntament dues forces si en la qüestió vitalíssima de la propia vida, del
ben estar material, permaneixen dividides; no ha de fer per sistemàtica
a nostres classes productores, l'atraviment dels ideals que a la fi la -
sana rahó regula y la llògica de la vida modifica; sino les accions fi-
lles de passions desviades, de cultures malaltisses adquirides a l'es-
calf de la trista cisort, a la llum de l'odi, per consell de la rancunia,
feres angleses que per espai de molts anys han deixat indiferentment ar-
rapades al cor y a la pensa penes de desolació dels seus germans de tre-
vall. Si, tenen relació directíssima abdós problemes y, ¡ai! de nostres
comerciants y industrials catalans si queien ab el funest error de des-
glossar els dos extrems estranyant voluntariament les solucions de l'un -
ab les de l'altre; uns y altres sols tindran complet y desembrassat son
respectiu dret a la vida quan la patria sia senyora y majora de sos des-
tins, orientada plenament y per igual per totes ses classes socials, per
tots sos estaments, sense excepció.

"El nostre menestral acabalat, ha de procurar y volguer educar a l'obrer
professionalment y socialment. L'obrer ineducat o desviat més que adver-
sari es enemich terrible, l'obrer educat y conscient es aussiliar poderós
y decissiu per tota lluita. Si per un instant portats de mal-entès, huma-
níssim, les dues forces fossin front a front, el capital tindria un ad-
versari noble y, vengut o vencedor, la resultant fora beneficiosa a la -
patria; en el cas contrari, qu'es l'actual, tota lluita produeix pèrdua
a la nació, afebliment de riquesa y perjudici nacional que's tracueix en
augment de miseria y dificultat de vida.

"El comerciant y l'industrial catalans nacionalistes crearàn sos colegis
professionals educatius pera forjar acabadament bons treballadors y ciu-
tadans conscients de sons drets y devers; protegirà tot intent de cultu-

ra popular y tota manifestació educativa en la mida veritat que ses mate_rials forces li permetin, tenint la seguretat que aquell benefici li se_rà retornat en cent per hù, car ajudarà a transformar, perfeccionat, el cos social que serà més armònic y més adicte a l'assoliment de la major riquesa colectiva.

"La cordialitat interessada en el fons ab els elements obrers, ha d'es--ser gradualment seguida ab els elements intel·lectuals de tota mena. Es --precís que desapareixi la fredor y menyspreu, massa temps sostingut, an--tre l'home de lletres y l'home de negocis. La patria es poderosa per --tots; quan per obra y gracia d'un dramaturch, d'un músich, d'un poeta, --d'un savi, d'un artista, el nom de Catalunya ressona ab respecte fronte--res enllà, se solida ab igual força, com quan el comerciant atrevit en--vía sos viatjants en cerca de nous mercats, y l'industrial conquista --l'hegemonia d'un producte que porta sagellada la marca Catalunya. Uns y altres son la Patria, uns y altres per viarany diferents no excèntrichs ni divergents, sino paralels, la fan forta y respectada; uns y altres han d'estimarse, respectarse y apoiarse para el bé comú tenint tots l'enlai--rat criteri mutual dignificador de las respectives tasques.

"L'actuació catalanesca en el sí de les associacions professionals, l'es--tudi sincer y noble de l'anomenada qüestió social, la cordialitat de re--lacions ab els elements obrers, conseqüència de l'element estudi, el fun--cionament d'escoles de caracter particularista, la protecció a les insti--tucions de cultura popular y a tota manifestació d'aveng y progrés, la --bona correspondència ab els elements purament intel·lectuals y per sobre --de tot l'excelsitud de nostre idioma usat en totes y per totes les qües--tions nacionals y empleiat en les operacions del tràfic que no tinguin --directament llegislat l'us d'altre pel govern de l'Estat, son, podríem --dirne, el segon grupus de devers a complir per nostres comerciants y in--dustrials nacionalistes.

"No volem donar per acabat aquet desgarbadíssim estudi sense parlar de --l'ingerència del comerciant y l'industrial en el sí de les corporacions --oficials de caracter administratiu com Ajuntaments y Diputacions provin--cials y de caracter llegislatiu com Diputacions a Corts y al Senat.

"Creièm que ja es hora que'ls elements genuinament productors influeixin --decididament en la marxa de la cosa pública, tot lo que la manera d'es--ser de l'Estat governant ens ho permeti. S'ha abandonat massa l'adminis--

tració comunal a elements, respectables sí, pero purament intel·lectuals, y han surgit naturals problemes de caracter determinat econòmic, y l'abogad, el metge, l'arquitecte, l'escriptor, ha tingut que resoldre empíricament lo que pertanyia resoldre al comerciant, al agricultor o al banquer. Del mateix defecte adoleix nostre representació a les Corts de l'Estat. A menut nostres diputats han d'informar sobre lleis y projectes quines conseqüències y importancia coneixen superficialment, devent apressarse a estudiar, escoltant als indicats, pera poguer complir acabadament ab la comanda que tot el país li feu de defensa d'interesses collectius. No volem dir sien eliminats aquets elements intel·lectuals, res més lluny de nostre criteri, però sí que no hem de deixar que aquets esmentats elements monopolisin la representació total, y aixís com els esmentats obrers deuen tenir bona delegació al sí de les corporacions susdites, les demás classes socials no deuen esser menys y hem d'influir, valentnos de la forga de nostres collectivitats, en la marxa directora de les institucions oficials.

"Nostre comerciant y nostre industrial al complir cada un y tots, dels deures qu'hem anat anotant, han d'estar plenament convenguts de que favoreixen y apressen la llibertat de la terra que els ha vist neixer y sobre tot, deixant apart l'excelsitud de l'ideal patriòtic, favoreixen y augmenten la llur riquesa propia y per lo tan la riquesa colectiva qu'es forga nacional veritable, qu'es verdader imperialisme sobre tot quan no ha assolit aquell grau d'aveng y progrés."

Fragments publicats pel butlletí "Acció" d'aquest treball de Frederic Barceló, accèssit al primer tema del "Petit Concurs", esmentat als apèndix anteriors.

("Acció" de novembre de 1909, p. 5-9)

INTRODUCCIÓ AL CICLE DE CONFERENCIES D'EDUCACIÓ CIVIL

SENYORS:

El diumenge va fer vuyt dies, que, en una matinada lluminosa y sonora - de vent, sortia jo del Museu Arqueològic que tenim al Parc de Barcelona, els ulls plens de llàgrimes y batentme'l cor... -Voldria, pera que ben compreguessiu aquesta emoció, durvos a la memoria un cert ordre de llegendes, que perfumen la historia catalana, en els fulls consagrats als dies obscurs dels nostres orogens feudals: me refereixo a aquelles narracions ahont son explicades miraculoses invencions d'imatges y reliquies, a temps pera augmentar la forsa y decidir el triomf dels bons cristians en fadiga y lluita.

Es representada en aquestes llegendes la nostra gent, fugint de la invasió serralhina, ja senyora de ciutats y planes, y refugiantse als cims - esquerps, als espadats inaccessibles. Dispersa, disseminada en grupets minsos, despallada, mísera, quasi perduda, aquesta gent, just si gosa - rompre, en petites tentatives sense fruit, en hostilitat reconqueridora. El pes dels enemics l'aclapara; la mort y la fan la flagellen; el definitiu desalentament la va a guanyar... Ja sols resta morir, en les altívoles solituds, y morir sense consol de cel ni de terra... Però heusaquí com un jorn, a punta d'alba, una veu comensa a corre entre'ls centinelles, rendits de lassitut, y s'escampa fins als dintres dels dintres - dels boscos, ahont els homes jauen, vora'ls fòcs ja extincts. Un pelegrí o un pastor la porten, la extraordinaria veu, y l'ala de lo sobrenatural toca tots els fronts, al mateix temps que l'oreig suau de la hora prima... Diu que, d'un recó abandonat, d'una inexplorada caverna, de vora una fontana, una llum celestial venia a mitja nit, ensems que's deixaven sentir vagament cansons dolcíssimes com chors d'angels. Y això ho ha vist y escoltat primer que ningú un esser ingenuu, nina extraviada o pastoret pietós en recerca del xay. Y, seguint la llum, s'han atrevit - ells a endinzarse en l'ombra. Y allí, mentres flectien els genolls, la imatge es apareguda, y allí ha estat dita la paraula de meravella... - Després tots hi acuden y'l miracle se fà patent. D'ell encesos, aquells homes cobren, en son pit y en sos brassos, una nova potencia. La veu de lo alt ha ordenada qualsevulla bella obra colectiva, alsament de temple

o fundació de monastir. En aquesta obra venen a juntarse els esforços de tots; y els qui eren febles se fortificuen... Quan ve una nova onada invasora no troba ja grupets minsos disseminats, sinó un burg als volts d'un convent, y unes muralles, y gent armada de ferro y relligada en disciplina. A l'entorn d'una imatge apareguda, una patria s'ha format. Y ja'ls bàrbars no hi poden rès, y sa forsa's romp y ells fugen. Y es allavores -perque'l desitg dels homes s'ha ungit de religiositat,- que la veritable Reconquesta es comensada.

Senyors: nosaltres, grupet minso d'homes civils, perduts, rendits y desposseits per mil onades triomfantes de multituds enemigues, ens assemblem a aquells cristians reduits als cims, dispersos y mitg morts de fatiga. Cap moment com aquest, en que anavem a comensar les nostres conferencies ens havia donat encara, per un cop darrera l'altre cop de la realitat hostil, la convicció amarga, la desoladora evidencia, de trobarnos tot sols... Per uns dies havíem cregut tenir entre les nostres mans una ciutat, y apoyarnos en ella, y viure en ella y pera ella; però això no fou sinó un somni de falacia, en mitg del repòs de la nit; y, quan ens havem desvetllat a l'auga, una auga feta de resplandors de sang y de rojors d'incendi, havem vist la veritat terrible de la nostra solitud, vora les fogueres extinctes, al cor del bosc, als cimals ferests, als espadats inaccessibles... (I) Mes, ahora que venia el dolor, venia la gran esperansa... Fins al nostre campament arribava una meravellosa veu... Ens deya aquesta veu que també pera nosaltres les imatges aparareixien y els miracles eren acomplits... L'halè de lo sobrenatural ens ha tocat, y, en la hora tràgica, en lloc de l'aplanament definitiu, sentim que un entusiasme nou, que una nova religiositat, ens inonden l'ànima... —Senyors, amics meus, pera sostenirnos en ciutadania, quan ja anavem a sucumbir, enllà, a Empuries, uns obrers troben al fons d'un pou unes imatges meravelloses: un Esculapi, una Venus, uns deus clàssics nascuts del buf grec sobre la terra y sobre la carn de Catalunya.

Uns deus clàssics, que son uns deus catalans! Una cosa qu'es nostra pe

(I) Recordis que aquesta conferencia fou pronunciada a la tardor de 1909, pocs mesos després de les jornades revolucionaries de Barcelona y poc més tard d'una troballa d'estàtues a les excavacions d'Empuries.

rò que no es, com gaire bé tot lo altre que diem nostre, cosa local, - pintoresca, separada, disjunta de la tradició humana, del tresor de la consciència universal, sinó que, al contrari, ha entrat en primer lloc en la formació d'aquesta consciència, l'ha formada, més que cap altre - factor, en la corrent no interrompuda de la tradició occidental, d'ensà del primer florir del helenisme, fins a les més nobles palpitations de l'avuy!... Y aquesta cosa que havem trobat, —cal, senyors, remarcarho, perquè això es lo que dona al miracle son profon sentit, — no es un objecte qualsevulla, no es un vas, no es una arma, no es un sepulcre, no es una ara, sinó qu'es un deu, que son uns deus!... Un Esculapi, una Venus, que potser es una Diana: com sonen dins el nostre cor, com fan corre la nostre sang en tumulte, aquests noms, que son noms -- d'humanitat, que volen dir arreu, a Atenes com a París, a Roma com a Oxford, a Boston com a Heidelberg, la sal de la cultura!... La troballa ens dona una noblesa, ens fa uns homes nous, perquè ens fa uns homes antics. Ella te prou força pera agermanar els dispersos, pera enfortir els febles, pera fundar obres colectives, pera alsar temples y burgs... Prou ho sabeu; sovint es dit que les gestes majors, gestes -- germanes, dels nostres pares els grecs, foren dues: fer els deus y fer les ciutats. Nosaltres ja havem fet els deus, oh germans meus en --- desitg civil! Nosaltres farem les ciutats també...

Farem les ciutats...—Ara, perquè havem trobat unes imatges, veyem an claretat lo que mancava fins avuy a les nostres obres civilistes. Assí y allà, en mil tentatives disperses, nosaltres, sentint l'apelació del temps, ens havíem assajat en reformes, en presentació d'ideals, en germinadoras insinuacions, en mil y una empreses que's dirigien en sem--- blant sentit... Els qui de nosaltres eren artistes escapaven ja a l'anterior barbarie romàntica pera donar els seus esforços a un ideal de - perfecció. Els literats, mal contents del barroer idioma heretat, el - pulien y asserenaven en varies formes, y's feyen els sacerdots del ritme, y, arrivant a les estilisations pures y complexes, maldeyen del -- simplisme groller de la nostra tradició rusticana. Eren ja aspiració - dels estudiosos la ciencia y el viure científic, y no'ns avergonyíem - de fundar Instituts y Academies y de dirnps acadèmics. La decoració y la ornamentació tendien freqüentment a traduir en linies simples y elegantes l'ideal estilístic de lo greco-romà, del Renaixement, de l'Imperi napoleònic. En varies proves s'havia tractat, am la predicació y am

l'exemple, de conduir a gent nostra a un grau major de depuració civil, en el civil, en les habituts, en les maneres, en el parlar... - Dins la política mateixa, qu'es abent més tart arriuen les corrents - espirituals noves, els punts nuclials de preocupació y de desitg eren canviats: al lliberalisme, carregat de llestre romàntic, l'intervencionisme y socialisme havien succehit; y ja la nostra catalanitat abominava de la persistència d'una tradició nacionalista, pera llensarse resoltament a l'amplitut de la ideologia imperial. Tota una joventut, arriuant a l'acció, posava mans y cor y en aquestes obres... Moltes - caducitats queyen, y noves forces s'alsaven, rejuvenides o desconegudes. Una ilusió ens va fer creure moltes vegades que algunes d'aquelles obres ja havien donat fruit en la consciència popular; y aixís - ens llensàren a himnes y arrogancies... - La caiguda ha estat violenta, senyors, la caiguda ha estat violenta; y, en els primers temps - n'havem restat tots confosos y sense concert.

Pero ja no, percue avuy ja havem comprès lo que'ns mancava. Havem - vist que tot lo per nosaltres intentat eran parcials y fragmentaries institucions, y que les lligava entre elles un parentiu, pero no encara un profon esperit comú, una capital y pregona religiositat... No! - El nostre Civilisme no era encara un ver Classicisme; y si's deya Clacissisme no més prenia el títol per faisó formal y erudita y com per un jòc. Are veyem que no hi tal jòc, que no pot haverhi tal jòc; -- que'l Clacissisme ens porta una gran potencia, es ver, però alhora - una gran responsabilitat... Sonet, Galicisimes, Columnetes, Escalinetes, Proses disertes, Estil Imperi, Academies, Instituts, Gloses, -- Eleccions, Modals, Bons Mots, Cortisanes, Refinements, Horacianes, - tragedies gregues o neo-gregues, Teatres municipals, Municipalisacions de serveys, Habituts ciutadanes, Escrits sobre ciutadania, Estatisme, Imperialisme, Intervencionisme, Humanisme; Etica sexual, Etica civil, Cultura, rès volen dir si, per dintre, profundament, cordialment, carnalment, no lliga totes aquestes coses una mateixa essencia íntima, - un esperit entussiàstic, una religiositat, es a dir, una fè, lligada a una general actitud, conservable estrictament, en tots y en cada un dels actes de la vida, y guiadora y solucionadora de sos problemes fonamentals... La nostra obra, amics meus, ha estat estèril en el nostre poble, justament perque ha progressat massa depressa, perque ha - estat acceptada am massa facilitat. Això vol dir que no posavem en --

ella tot el nostre verí, y el que no hi posem verí vol dir que no hi posem plenament l'ànima. El dia en que'ns sia conegut el nostre esperit, el dia en que la nostra virulència sia prou vista, aduc les pedres s'aixecaràn contra nosaltres. Y aquest dia serà el gran dia, - perquè el que les pedres s'aixequin contra nosaltres, es la condició precisa, es l'indispensable camí, para que nosaltres arribem a fer nos senyors de les pedres.

Cessin, si no estem decidits a això, tots els simulacres. No vulguem dirnos ciutadans si continuem deixant que'l nostre esperit y la nostra conducta s'agitin lliures a l'atzar de les influències del medi o de les circumstàncies, o restin esclaus d'una tradició que no sia la nostra tradició essencial, la que's remunta a les deus helèniques... No invoqui més l'esperit civil el poeta que fassi l'elogi de la fletonia populatxera; però que deixin d'ordenar estrofes sàfic-adòniques els poetes que an elles acudin els Jocs Florals, a cercar violes d'or y argent. Cada vegada que's compon una estrofa sàfic-adònica es un -- afer seriós; es com si mudament s'invoqués a Safo y a Adonis: y Safo y Adonis no hi esqueuen, a l'interior de les Llotges ojivals. Que tota obra negativa de coerció representi ensems una obra positiva de nodriment y de cultiu; no fem Lligues del Bon Mot para expurgar l'arbre - del llenguatge, si no serveixen alhora para regarlo an aigües fres--ques de bellesa formal y fonètica, d'alegria, de vivacitat... Que tota reforma en les costums representi y correspongui a un altre modificació en la cultura. Malhagen ministeris com els den Maura, si en ell - sempre la obra de policia continúa vècua d'una obra d'esperit, ministeris en que puguin coexistir un enèrgic ministre de Governació an un inútil ministre d'Instrucció pública. --Oh, la gran reforma laciervana! Els pinxos de Madrid ja no tenien taberna, a partir de mitja nit!.. Però, què importa, senyors, que no tinguessin la taverna a les dotze, si a dos quarts d'una la seva ànima de pinxo continuava tant ànima de pinxo com avans?... Més valia haverne educat, haverne salvat dues, - dues no més, d'ànimes de pinxo, encara que tots els demés haguessin - seguit emborratxantse y apunyalandse, fins a l'hora que'ls hagués convingut!

Perque aquesta, aquesta es la qüestió fonamental: salvar les ànimes, - elevarles a la llum. Diem que'l nostre classicisme es una obra de --- llum, y ho diem en el mateix sentit en que va parlarse de les llums du

rant tot el Renaixement, de la Aufklärung, durant tot el segle XVIII^{au}. —La llum es també calor, mostren ara els físics. ¡Pobres de nosaltres si la llum nostre no'ns produeix també calor, si la rebem fredament, y fredament volem comunicar-la, si no'ns arborem d'ella, y arborem amb ella, al nostre entorn, fins les pedres que'ns sien llensades!... Respongui a l'incendi tenebrós dels altres el nostre incendi clar; però el foc no sia menor en nosaltres qu'en ells. Oposem al desordre la nostra alta Norma; però que la passió visqui en la Norma, com en el desordre viu. Enfront de l'Anarquia, afirmem la nostra Ciutadania; però la nostra Ciutadania sigui també, com es pera'ls seus fanàtics l'Anarquia, una mena de religió. Una religió humana, vivificadora, constructora. —Moment simbòlic, els deus d'ella son a casa nostra retrobats. Ens han aparegut, pera donarnos la forsa y el triomf... —Y es per això, amics meus que, de veure'ls, jo sortia, la matinada d'un diumenge ventós, del nostre Museu Arqueològic, am els ulls humitejats de llàgrimes y el cor batent...

Que aixís, am aquesta religiosa emoció, poguessiu sortir vosaltres de cada una de les conferencies d'Educació Civil que aneu a escoltar durant aquest curs! Que aixís sortissin també'ls conferencians, de donaries!.. Jo no tinc ja més paraules d'Introducció a dir, sinó aquesta: no oblidu may, tots plegats, que això del Clacissisme no es pas un joc, com uns altres Jocs Florals, ni un afer de tecnicisme tampoc, com ara el Congrés de Govern municipal, que acaba de celebrarse. Que's tracta d'un concepte plè, global, del mon y de les coses, y d'una norma total y estricta de conducta. Y, per consegüent, cadascú de vosaltres, cadascú de nosaltres, de la seva professió de Civilitat ha de respondre am la propria vida.

Conferència introductòria a aquest cicle, fet al CADCI, pronunciada per Eugeni d'Ors el 21 de desembre de 1909.

("Revista Anyal", 1911, p. 7-13)

ACTUACIÓ POLITICA Y SOCIAL

"En la nostra terra tots els problemes se presenten baix un aspecte ben diferent al dels similars d'altres països; de manera que, sense apartar-nos de la realitat, no podem negar que'ls problemes a resoldre per algun dels components de la societat catalana, requereixen procediments ben - distints, a voltes han d'esser cuidats de manera ben oposada, pera llur resolució, al tractament empleat per un mateix estament d'altres terres; y es que per més que volguem no'ns podem sotstreure al meci ambient que'ns envolta y que imprimeix a tot lo nostre una característica ben genuina.

"La situació espacial de nostra terra, fa que'ls catalans s'hagin de -- preocupar d'ells mateixos y de Catalunya al sensemps, procurant conduir sa actuació al millorament d'uns y altres; per aixó al llensarse el catalá a la lluita ha d'estampar en son quíes de combat la llegenda de ses - reivindicacions socials y de les polítiques, que no obtindrà integrals - les unes, sens la consecució de les altres.

"Aquest es el sentiment que infantá ara fa set anys, el Centre Autonomis- ta de Dependents del Comerç y de la Industria. El desdoblament d'aques- tes idees ha sigut sempre el nexa de sa actuació.

"La causa primordial de la migrada vida social dels dependents, ho es el defectuós de l'ambient que respira y que fa que sigui considerat com un - objecte que hi ha dret a arreconar quan se n'ha tret el resultat que -- se'n espera; aquest deplorable estat del dependent es degut al trist con- cepte que, socialment parlant, es tingut de sa gran missió a realisar, - de lo que'n té una bona part de culpa l'absoluta manca de preparació en que'l dependent se troba que'l priva com un pes mort de enlairarse al ni- vell que li pertoca.

"Aixó prove en part de que la vida mercantil catalana si be sembla molt desenrotllada atenent a sa importància material, se troba en cambi en ve- ritable estat embrionari per lo que fa referencia a sa vida de relació - ab les demás manifestacions vitals del país, podem dir que es insignifi- cant com instrument de civilització, essent completament nula sa concien- cia nacional; aixó per una banda, y per altra hem de repetir que nosal- - tres tampoc signifiquem res ni colectiva ni individualment; ens manca es

perit de associació y sobre tot, primordialment, l'individu, l'home dependent, no es ni sombra de lo que hauria d'esser, si vol complir degudament son comés en el mon dels negocis; el dependent de comerç, jutjat en general, que hi ha excepcions, com en tot, no té ni idea de lo que son negocis; se creu que tot lo més esser un bon dependent vol dir atendre molt amablement a un parroquiá, escriure una carta baix un patró imposat o liquidar molt depressa una factura; s'ignora lo que vol dir intercanvis, crédits, banca, aranzels y no cal dir de costums, gustus y preferencies de la gent que viu més enllá de casa nostra; degut tot a que'l dependent a l'hora de ferse home no troba ni qui l'encarrili segons les seves aficions, ni qui li ensenyi lo que'l dia de demá li ha de fer tanta falta.

"Per tots aquests motius, el Centre de Dependents del Comerç y de la Indústria se preocupa abans que tot de la creació d'unes 'Escoles', suplint les que l'Estat no sosté ni els altres procuren que existeixin, -- ont trobar tots aquells coneixements que donen aptitud plena al dependent de comerç.

"Mes no estriba en aixó sol la vida precaria del dependent, ja que ademés de les males condicions de treball esmentades, está subjecte a les tristes contingencies de la falta de salut o de colocació; per aixó -- aquest Centre se convencé de la necessitat de crear un socor pels desgraciats cassos de malaltia o manca de treball; per aquets cassos qual temensa es com un punt negre que sempre entela l'horitzó de la vida del dependent y molt més quan, com succeeix molt sovint, la seva familia roman en son poble ignorant lo que a ell li passa o sens medis pera auxiliarlo, la trista suposició del dolorós estat d'un company nostre malalt o sens feina, feu determinar al Centre a crear desseguida una secció de socors mutuels.

"Y després, molt compatibles ab aquestes aspiracions, posantnos la mà al pit, sentirem nostre cor batrer a l'impuls de imperioses obligacions a cumplir. El jovenet que ha vingut al món pera defensar hardidament les causes justes, les causes generoses, no podia pas faltar a les rengleres dels soldats de Catalunya; treballant pera nosaltres, podiem ferho també y colectivament ab més eficacia, pera la patria, y en els dies de lluita, abans pera ella que pera nosaltres; d'aquí'l Centre ne deduhí el convenciment de la necessitat de crear un organisme que's dediqués ab preferencia y cooperés ab entusiasme a l'expandiment dels ideals de Catalunya.

"Tota aquesta serie de consideracions, sentaren la síntesi que representa en conjunt l'obra d'aquest Centre, això es: 'Educació, Mutualisme, Nacionalisme', quel desenvolupament y amplificació indefinida porten a cap les tres seccions permanents d' 'Educació y Instrucció', 'Socors Mutuels' y 'Propaganda Autonomista', ajudades y completades per les que's van formant y com a branques de las mateixes treballen ab el nom de: 'Sport, Excursions', 'Taquigrafia', 'Esperanto', etcètera, etcètera.

"De la manera com aquest Centre ha realisat durant les etapes de regiment constructiu que encara está atravessant, ne son una bella mostra la franca acció catalanista persistent desenvolupada, l'organissació d'actes públics, conferencies, mitings, vetllades, manifestacions polítiques, concurrencia a tota mena d'actes, atz.; l'organissació del nostre estament; la creació de les notables 'Escoles Mercantils Catalanes' que sostenim; la fundació dels socors mutus pels casos de malaltia, pèrdua de collocació o defunció, l'establiment del Registre de col·locacions; la creació de la Biblioteca; l'establiment de l'educació física ab sports de tota mena y l'excursionisme; tot lo qual dona al Centre una escaienta mostra de - ufanía, de vida esplendorosa, que'l fa sobreixir de la talla ordinaria - de les demés entitats de naturalesa semblant.

"Tot y essent lo exposat d'un valor efectiu innegable; tot y constituint lo explicat a grans trets, materia sobrera pera satisfer als esperits inquietos que s'afanyen en trobar quelcom en nostra terra que respongui a - les grans necessitats dels temps actuals fent concebir fonamentades esperances de redempció; seria molt poc si an aixó reduíssim l'obra del Centre, y el nostre esguard frisós no cerqués horitzons més amples, desitjós de contemplar la serenor dels móns de ventura vistos en somnis.

"Y així es; el Centre además d'una Entitat catalanista, y catalanista ho ha d'esser tant com pugui pel motiu de que sa essencia y sos components catalans són; el Centre ha d'esser además un nucli social català que tiri a intervenir en el moviment societari del món, per lo qual es essencialment precís que, sense precipitacions, mes sí ab pas ferm, conservant el caient actual, y arrencant de son mateix sí, vagi establint totes aquelles reformes que duguin al dependent com a home de treball a - l'assoliment de les majors ventatges compatibles ab els temps y segons - la característica de la nostra terra. Y encara més; no solament el Centre ha de treballar per això per les ventatges positives que això li du-

gui, sinó que ha de aspirar ademés a ésser en aquest particular' espill - d'organissació obrera catalana ont s'emmirallin totes les que en nostra - terra prenguin forma, y que han de substituir forçosament a les organisa - cions que avui ab absoluta desorientació busquen entre nosaltres la solu - ció del problema obrer. Ciu l'Alomar que 'an el Catalanisme interessa - l'educació de les masses com a les masses interessa adequar llur actitut de homes futurs al medi social, nacional y polític ont habiten y ont -- llur acció ha d'ésser un dia realitat' y que 'el proletarisme té d'evolu - cionar fins a un socialisme orgànic, capès de confluïr en el nostre ciu - tadanisme catalanista pera una obrá comuna, d'incorporació catalana a - l'universal ciutadanissació.'

"Per aixó será l'afany supram del Centre consolidar sa vida a fi d'obte - nir major independéncia econòmica y auriolar-se dels prestigis indispensa - bles pera que sa veu sigui escoltada y son vot respectat; curá a major - perfecció als elements de vida que té y que va adquirint; curá son con - curs a les pràctiques y expanciment catalanista cada dia ab major inten - sitat; perfeccionarà les 'Escoles Mercantils Catalanes' fins a ferles - instrument abte que garantisí la suficiéncia absoluta dels associats, es - tablint una ensenyansa gradual metodissada, dependint d'un bon cos de pro - fessors, fins arribar a l'otorgació de certificats d'abtitut que acompa - nyin al soci allà ont vagi proclamant sa capacitat pera intervenir y -- cooperar hardidament en els afers de la producció mundial; ampliarà y - perfeccionarà l'esportisme y l'excursionisme fins a obtenir un bon medi de esbarjo científic y d'educació física; engrendirà l'acció dels Socors Mutu - als fentne un instrument de resisténcia que no solament guareixi al soci de les miseries de la vida, sinó que sigui un racer ont ferse fort pera la defensa de la nostra comunitat y dels nostres interessos, de ma - nera que ademés de la bona organissació subsidis per malaltia, vagansa - forçosa y defunció y assisténcia en la Quinta de Salut 'La Alianza' que avui tenim, ampliará indefinidament, perfeccionantlo, el nostre Registre de col·locacions, fins a la creació definitiva de la 'Borsa del Treball', tal com se requereix en nuclis mercantils y industrials de l'importancia del nostre, extenent sa acció més enllà de nosaltres, establint delegaci - ons en totes les plasses comercials més importants del món y recomanant y amparant al soci, fentli sentir sa influéncia paternal ont se trobi y en tots els casos de la lluita per l'existéncia; establirà l'estalvi per la redempció del servei de les armes; crearà la Caixa de Pensions pera - la Vellesa; intervindrà fortament en les contractacions del treball regu

lant l'esfons individual y limitant la soldada, fent el treball remunera-
dor com un medi honrós d'atendre a les necessitats de la vida; procurarà
enrobutir sa constitució interna, augmentant el nombre dels associats -
fins representar una forsa decisiva pera fer acceptar sos ideals lluitant
ab les modernes armes de la propaganda y convenciment; pera les contrac-
tacions del treball y aranjament de diferencies entre patrons y obrers,
regularisació y reducció d'hores de treball y fixació de soldades míni-
mes passarà per l'establiment de les comissions mixtas, y sense perdre -
l'unitat que deu regnar para totes les necessitats y actuació de caràc-
ter general, el Centre se subdividirà en seccions segons la característi-
ca del treball dels elements aplegats baix el nom genèric de 'Dependents
del Comerç y de l'Industria', establint per lo tant les Seccions de De-
pendents de detall, Dependents de fàbrica, Dependents d'escriptori, etc.,
a fi de que cada grupu d'aquests pugui formular y defensar les reformes
segons ses necessitats especials, sens perjudici de fer tots acció manco-
munada quan les circumstancies ho exigeixen; y, finalment, el Centre an-
irà a l'obtenció d'un casal propi, ont establirà les seves oficines de -
treball, y desde ont, emancipat ell, podrà actuar hardicament per Catalu-
nya y per tots sos socis.

"Així el Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Industria, -
ademés d'actuar dintre Catalunya com Entitat defensora del Nacionalisme
aportant directament a l'obra de reivindicació tota la empena de ses ini-
ciatives y de sa forsa, farà també Catalanisme en sa més ampla acepció,
essent sa bandera de combat la defensa dels drets individuals del nostre
estament y forjant al propi temps, com a conseqüència llògica, el patró
regulador de l'organisció obrera catalana; y treballarà per sos associa-
ts, essent son 'director', son 'ampar' y sa 'defensa'; serà son direc-
tor capacitantlos pera desempenyar plenament sos deures professionals; -
serà son ampar socorrentlos en els jorns en que la negra dissort enteli
els horitzons de sa vida per manca de treball o de salut, y serà sa de-
fensa'l dia que, plenament capacitat, intervingui en l'humanitaria tasca
de modificació de les defectuoses organiscions actuals.

"El President del Centre,

"Josep Puig y Esteve"

("El Poble Català", 3 d'abril de 1910)

"En l'acció social portada a cap per nostre preuat Centre no podia pas -
mancarhi una Secció de Propaganda Autonomista representant la modalitat
política de la nostra Catalunya, y an aquesta concepció altament lloable
pera'ls fundadors, se deu que'l Centre Autonomista de Dependents del Co-
mers y de l'Industria compti ab una Secció Permanent a càrreg de la --
qual va tot lo referent a propaganda autonomista y festes de caràcter al-
tament catalanesc.

"La paraula 'política' portada a un centre d'obriers podrà semblar arris-
cada, més devam fer constar ben alt que desde llur fundació, les Juntas
d'aquesta Secció han tingut prou cura en evitar manifestacions tenden-
cioses a favor de cap de les tonalitats que componen l'acció política -
del renaixement català. Ab la paraula 'autonomista' queda sintetisat tot
el nostre pensament y tots els nostres consueus, ab una serenitat per de
més encoratjadora han posposat, en tots els seus actes socials, les sa-
ves particulars opinions de procediment en bé y profit de les tasques so-
cials y natament catalanistes del Centre.

"Ens cal recalcar un xic aquesta orientació, car se dona'l cas sovint, -
massa sovint, de que companys d'estament, conen com a raó y tal volta -
com a única raó, per fundar noves entitats o per defugir la responsabili-
tat de no figurar en les nostres fileres, l'excusa de que'l nostre Cen-
tre fa política. Jo nego que això sigui cap raó ben fonamentada. Les ten-
dencies polítiques modernes y com a únic remei contra'ls grans estats mo-
derns, descalificats ja pràcticament, son l'Autonomia y la descentraliza-
ció política, administrativa y judicial. Y aquesta política catalanista,
descentralisadora poden y deuen defensarla tots els homes que estimin la
llibertat dels pobles y l'independencia dels ciutadans.

"Els dependents, els companys d'estament, siguin qui siguin poden venir
ab nosaltres, ja que pel sol fet de viure a Catalunya, deuen estimar la
llibertat dels seus semblants. Aquest principi aplicat de l'individu als
pobles ens porta a estimar l'Autonomia y a demanarla pera tots els que,
ja prou grans, puguin prescindir de la tutela d'altres pobles.

"Aquest principi es innegable y especialment a Catalunya té tanta raó -
d'esser que forzosament l'esperit de la nostra terra se filtra y s'impo-
sa fins a modalitats polítiques que pel seu origen y pel seu procediment

semblaven, antany, oposades completament a les nostres aspiracions. Si--
guis Federalisme, diguis Catalanisme, diguis un altre nom, han anat de -
concessió en concessió acostantse al concepte de descentralisació dels -
pobles y de grat o per força han hagut de rendir tribut a lo que es àni-
ma y nirvi de la nostra terra: L'Autonomia.

"Hi ha, doncs, raó en alegar que la paraula Autonomista sigui un obsta-
cle para ajudar y engrandir la nostra acció social? No; y la prova està
en que'l nostre Centre dintre dels seus similars ha estat el que ha aixó
plugat dessota la seva bandera més companys d'estament y la que ha por-
tat cap ab més èxit el seu fi social educatiu y mutual.

"Es fals, per lo tant, lo que's ve dient y repetint de que la política -
sigui un inconvenient. La 'nostra' política, entenguis bé: 'la nostra' -
es una necessitat. Nosaltres criticarim un Centre Autonomista 'conserva-
dor' o 'republicà', com sentim vivament l'existència d'entitats carlines
o radicals, ja que no tothom n'es. Més, agruparse baix la denominació Au-
tonomista, es una necessitat, y més avui que tothom n'es o diu esserne.

"Per lo tant sols hi caben dues classificacions en el nostre estament: o
ab Catalunya o contra Catalunya. Si la primera, les nostres portes són -
obertes de bat-a-bat. Si la segona, allà ells y bon profit els fassi.

"Qué més? La nostra Secció no recull fruits positius de la seva tasca pe-
ra poderla oferir copdiciosament als companys que distrets o mal aconse-
llats passen per davant de nostra casa sense aturarshi. Com a bon pagès
en l'època de la sembra, sembrem a tots els vents y tots plegats serem a
la batuda.

"Y si un dia hem organitzat una audició de sardanes per l'element jove -
del nostre casal, altre dia l'havem dut a conferencies, armonisant així
lo útil y lo agradable. Y successivament han anat passant per la tribuna
del nostre Centre lletrats y comerciants y polítics; avui organisant un
cicle de conferencies d'Educació civil, ahir una altra d'Estudis econò-
mics; parlant un dia de política y un altre dia de art y de literatura,
donant a conèixer a nostres poetes y prosistes, honorant als nostres mes-
tres y organisant festes musicals y chorals hem anat difundint y aixam-
plant la nostra educació, afinant els nostres sentits y fent més sensi-
bles, més suaus les nostres visions de l'home davant l'humanitat. Y així
hem anat aprenent a esser homes, homes moderns, y hem anat comprenent -
que després del món dels negocis; que després de la lluita per la vida -

hi ha un altre món de bellesa; música, literatura, art, y també un altre art: el govern dels pobles, que també es precis conèixer y honorar.

"Heusaquí l'acció de nostra Secció permanent de Propaganda Autonomista. Heusaquí l'ample camí a prosseguir. El programa es ampli: es un tot inacabable. Més ab constancia y bona voluntat, ab ansies de millorament social, y en progressió ascendent, anirem complint la tasca imposada, sense defalliment; emprò també sense sotragades.

"El President de la Secció Permanent de Propaganda Autonomista,

"A. Tous y Marsan."

("El Poble Català", 3 d'abril de 1910)

"Fa alguns anys, la joventut comercial catalana era com una massa amorfa incandescent. Tal, segons Laplace, el nucli cosmic originari de l'univers. Ja feia molt temps que del caos primordial se'n havia després ja - ab forse propria el jovent universitari, desintegrat y definit en un sistema sideral ric de cossos de totes potencies y magnituds, de llum propria o de llum reflexa, astral o planetaria. El renaixement catalá conta va allavors sos principals agents entre'ls homes de lletres y els intellectuals, aïslats del poble per aquella mateixa forse centrífuga inicial.

"Els dependents, virtualitat numérica emmensa dins la joventut catalana, no eren en realitat més que un conjunt de forces disgregades, inaprofitades. Figuréusla, altra volta, la quantitat d'energia juvenil que dormia o divagava... Una mentalitat absurda 'l'ensava' als joves en la vida mercantil com pedres tirades enlaire, o arreconats segons les fórmules clàssiques de que 'es bó pera comerciant qui no es bó pera res mes', o 'pera esser comerciant no cal saber res de res', o impulsat per la vocació, de 'llest', de 'viu', patent pera arribar als cimats de la fortuna reservada als pocs escullits per la Natura. Socialment, patrióticament, culturalment, tot el personal del comerç no vivia altrament que d'un modo intensament vegetatiu, desprovist d'ideals y de consciencia.

"No obstant, tot alló bullia per una vida interna que sols esperava l'organisació de la materia pera formarse en cos animat. Aquella massa amorfa contenia en fusió l'or y l'argent, els diamants, els metalls tots, esperant el nou 'fiat'... Allí dins hi latien voluntats, virilitats, intelligencies...

"De sobte, un tros de cor perdut en mitg de la materia rebullent, vibrá com diapassó sensible a un acord sentimental y bélic. Aquella vibració s'extengué, ses ondulacions s'apoderaren de tota la massa amorfa. Y allavors, ab rapidesa pasmosa tot aná ordenantse, organisantse, prenent consciencia, solidificantse'ls metalls preciosos, cristallisantse'ls materials de construcció. Tot individu trobá llavors un cor dins el seu pit, - un cervell dins el seu crani, s'adoná primer de que era home y desseguida de que era catalá; després se recordá que era dependent del comerç, - fent bona per un instant la elegant frase de Reclus: 'l'home es la natu-

ra formant concençai d'ella mateixa'. Y la joventut comercial catalana desde allavors sent, y pren coneixement de si mateixa y treballa estudia y lluita y s'enfila y devé cada dia més útil y eficienta, socialment, pa triòticament, culturalment.

"La joventut comercial catalana s'ha descobert a si mateixa. Cóm s'obrà'l miracle? Beneít sigui en el cel y en la terra tot aquell romanticisme pa triòtic que massa depressa hem cuidat a oblidar y abandonar. Beneít si--gui aquell esclat de passió, beneíca la religió sentimental de la Patria, beneít son rite y cerimonies, les banderes, leres, emblemes, himnes y ja culatories. Escolteu un moment, materialisants d'avui, escolteu: Si per--duda la fe en banderes y himnes y en l'entusiasme d'un poble jove, si a l'esser arrossegats per la corrent moncial del socialisme posem en el me nor menyspreu a tot aquell culte extern pecarem de l'ingratitude de menys preuar l'acte fecundant qui doná vida a nostres consciencies, que tal vol ta massa d'hora han perdut el candor infantívol.

"Avui la joventut comercial catalana ofereix el més hermós dels especta--cles. No es encara'l de la plena florida, sinó lo que es el moment més --agut en l'emoçió estètica segons la tan fonament, càlidament humana ex--pressió de Ruskin: 'el moment que precedeix a l'assoliment de la Belle--sa', com si diguessim la prefloració... Jo la veig com una estàtua a --mitg eixir d'un bloc de riquíssim marbre. Ja's veu la tersor del front, s'endevina la serenor dels ulls, y surt ja formaca la má dreta y apareix com per transparencia el torax prepotent, y avansa'l relleu dels flancs y se modelen els membres, y se pot admirar ja en la mateixa imatge la be llesa sobirana que esclatará demá ab tota magnificencia, ab no gaires --més tocs de la escarpa y del buril...

"Més tot aquest meravellós procés acés no hagi sigut totalment veritat --que dins el laboratori ont s'ha pres pera assaig un grapat d'aquella ma--teria amorfa, una porció del material que contenia en incandescencia allá al defora. Més l'experiencia s'ha fet en quantitat numèrica tant impor--tant, y la claror que la reacció ha operada es tanta, que tot el camp --sencer de l'estamend ne resta enllumenat.

"Y pels mèrits del Centre Autonomista de Dependents del Comers y de l'In--dustria, anomenantlo, al fi... al laboratori ont el fenónem s'es reali--sat, tot el jovent comercial de Catalunya ens apareix enaltit.

"Lo que conhorta y enforteix en mitg de la grossa lluita de l'avui, de --

l'evidenta desorientació y de les crisis agudes que el sentiment y la -
 consciencia de nostre poble sofreix en aquest moment més que mai es l'es-
 pectacle d'una obra positiva y sòlida y d'una orientació ferma; lo únic
 que pot ancoratjarnos en mitg de la relativitat de tots els tòpics y opi-
 nions del dia, es l'acció positivament constructora, del Centre Autono-
 mista de Dependents del Comerç, cap y casal de la joventut comercial ca-
 talana, el qual ens ofereix la nota d'un cels pocs valors actuals abso-
 luts e indiscutibles. Si altre prova no hi hagués, si pertorbats, si ob-
 secats per la pols dels combats arribéssim a sentir un sol moment el cub-
 te, si efecte de les fortes sotragades de l'avui nostra fe defallís y -
 caiguéssim en el pessimisme cubtant de nostra personalitat política y pa-
 triòtica, de nostres afirmacions, de l'utilitat de la tasca y de nostre
 pervenir mateix, girem els ulls envers aquest rusc de treball ont la jo-
 ventut s'aplica a la vida nova. Gireu els ulls a ella, directors d'opi-
 nions, capdills de Catalunya, miréula y conforteu-voshi... però no la con-
 tamineu ab vostres diferencies y ab vostres amargors. Ells volen treba-
 llar pausadament, quietament. Poc a poc els fonaments van omplintse, els
 murs van elefantse. Cap crisi d'orientació, cap dels grossos desenganys
 de l'opinió pot ferla ni tan sols tontollar l'obra del Centre. És la Pa-
 tria com creix.

"L'obra del Centre Autonomista importa tres grossos extrems; pera la for-
 mació integral de la joventut comercial, en primer lloc, la restauració
 cultural. Ah! y com era injusta la mentalitat qui separava al dependent
 de la cultura, el pa de l'esperit que es a son torn farina del pa del -
 cos. Hem de parlarne encara de aquest ver suïcidi económic de nostra ter-
 ra?... Ve desseguida l'elaboració física, ab la qual va íntima, insepara-
 blement lligada la formació moral. Redimit de la vida vegetativa y fácil,
 el jovent va llensantse a la tasca, a la disciplina intel·lectual y esfor-
 santse pera conquerir dins de sí mateix el secret de la potencia dels pa-
 bles. La feina es árdua. La labor cultural del jovent d'altres terres es
 més profitosa pera son pais empró conté en realitat menor mérit. Aquí pe-
 ra faltarnos tot, ens falten els hábits de treball y de disciplina, l'am-
 bient de treball y de disciplina. Y dona goig de veure, malgrat tots els
 vents de proa, el camí que en pocs anys ha corregut el jovent nostre. En
 Montoliu va parlarne d'aixó. Ch, la 'bona pasta' del català. Germans mi-
 reu el camí fet, y que aixó us animi! Trobeula dins cada hú de vosaltres
 aquesta bona pasta per sota de la crosta y el pòsit d'una ineducació se-
 cular y d'una indisciplina gairebé ètnica.

"Ni hàbits intel·lectuals, ni hàbits morals; res de lo que tota col·lectivitat civilisada y progressiva exigeix com a mínim a sos components. La joventut comercial ha hereditat el llegat d'incultura juntament ab una deixa d'enrarament moral. No trobem pas al voltant nostre l'edificació de l'exemple, en el cor, en la voluntat, ni en les costums dels qui ens voltan y ho hem de bastir tot, tot. Y aixó s'anirà fent ab la fe y l'entusiasme. L'ordre y la voluntat van cobrant expressió en mitg de nosaltres, y jo he de veure triomfant en la joventut comercial, famosa tradicionalment per la llibertat y facilitat en la vida picaresca dels pobles corromputs, la sana doctrina del 'Standard of purity' preconisat per cinc ciències alhora: la Moral, l'Higiene, la Sociologia, l'Etnologia y la Economia social. El 'standard of purity' vindrà dia en que serà incorporat a la bandera de la joventut comercial, informant el testament de salut y energia pera nostres fills y infundint a tots la noció de la responsabilitat social, nacional y humana.

"Al costat, y inseparablement, de la tasca de formació industrial, al costat y inseparablement de la tasca de formació nacional, el Centre de Dependents, nostre casal, ha de realisar el gros ideal redemptor dins el terreny social. Avensant de molt temps el resorgiment social que encara está per venir a nostra terra, el Centre ha desvetllat tot un estament, y en aquesta precocitat mateixa resideix un gros benefici: el de poder educar primer a l'individu, y també'l d'evitar el perill sindicalista. Mai se podrà agrair prou als homes que dirigeixen el Centre Autonomista de Dependents que no s'hagin precipitat per aquest perillós camí de les reivindicacions abans d'hora, ells que tenen en ses mans la candidesa de tot un jovent. Són grossíssims els problemes econòmics que ab nosaltres els dependents de comerç se relacionen, envoltant nostra vida material y influint pesadament sobre'l desenrotlllo mateix dels esperits de la voluntat, y tots ells han d'esser solucionats com a conseqüència natural de la cultura mateixa que a mans plenes el Centre sembra y espargeix. Y així l'obra de salvació que nostra casa pairal y que nosaltres que som dins d'ella hem de fer, no's donará per acabada fins a tant que tots y cada un dels joves comerciants de Catalunya siguin totalment redimits pera la Patria, pera la Societat y pera ells mateixos.

"Amics y companys: vosaltres a qui el Centre Autonomista de Dependents ha desenrotllat vostres primers estímuls y us ha llensat per les vies d'activitats diverses, no podrieu avui venir y acatarlo, proclamant --

agraïts l'eficàcia de sos principis motors? Jo, per ma part, proclamo ben alt el goig de serne de dependent del comerç y avantposo aquesta activitat davant de totes les altres sobrevingudes. Jo el dec al Centre Autonomista de Dependents del Comerç l'impuls inicial de la meua petita vida. Y ab tot el fervor peso en aquesta sincera confessió meua un holo--causte de gratitud. Amics, pera que llegítimament podem enorgullirnos de la qualitat de dependents catalans es precis que la sentim dignificada y elevada dins nosaltres, que sentim sa forsa y son valor social, que si--guem conscients de lo que som, de lo que volem esser y de tot lo que la Patria y la Societat exigeix de nosaltres.

"Y ara, germans, jo deuria enfocarvos directament, y voldria parlarvos de cor a cor.

"Escolteu. Jo, y altres, davant vostre hem blasmat mil voltes l'individualisme, pintantlo com a font de tots els mals. Mes us dec, per ma part, una aclaració. Si així com ara, després de tant haver mal parlat de l'Estat, ens trobem que lo que falta es Estat, es precis concretar llealment que malgrat totes les acusacions llensades davant de l'individualisme -- ens perdem en realitat per defecte en l'individu. En efecte, se pot formular una norma de desenrotll individual dient: 'posem en marxa tot nostre cos y tot nostre esperit', mes cal dir tot seguit: 'que governi en -- tot moment tota nostra consciencia'. L'excés d'egoisme, el particularisme ferotge que tant odiam, positivament no es altra cosa que un procés anàleg a les característiques inflamacions d'algun orgue en el cos d'un anémic. Joves dependents, consocis y no consocis. No deixeu ni un moment de tenir present lo que la Patria espera de vosaltres. Ella ho vol, ho exigeix, ho fixa com a preu de les futures glories el que vosaltres vos -- llenseu a la lluita ab fervor incansable, aixó es: al treball y a l'estudi persistents, constants. No demana de vosaltres esclats sorollosos -- d'entusiasme, sinó el treball quiet, silenciós, constant, igual, infatigable, de canviarvos a vosaltres mateixos molécula per molécula. Sentiu? De tot arreu vos arriben veus d'austeritat. Es un batec del temps. Poseu vostre rellotge a l'hora y endavant!

"Consocis! Sou mil siscents que formeu. Ab molts menys fora possible portar a cap les majors y més eficasses revolucions. Tenim la quantitat. La 'qualitat' no depén mes que de vosaltres mateixos. Imagineuvos un moment, somnieu lo que mil siscents joves ardits, austers, intel·ligents, generosos, heroics podrien fer per la vida material catalana y per la vida to--

tal de Catalunya. Penseu que l'actuació de cada hu de vosaltres, achuc -
 treballant en la més humil esfera pot y val si es sòlida y animada per -
 la fe y la voluntat tant o més que la del més vistós polític, l'acció -
 del qual pugui perdres y esmicolarse en el buit o en la indiferencia. Fg
 lís qui sab trobar son mecanisme per manejar y posar en ell l'impuls de
 tota la seva ànima desperta. Per aixó sol la Patria ne valdrá de més!...
 Y, d'altra banda, a vostra ambició y a vostre deure s'ofereix verge enca
 ra el camp de la direcció económic de la terra, s'ofereixen mons d'acti
 vitats ilimitades, esferes d'influencia social y económic que sols espe
 ren que desde elles el primer jove ardit, auster, intel·ligent, generós y
 heroic que s'en fassi mestre, empenyi avant y senyali noves vies al enca
 llat vaixell de la riquesa nacional. Germans del Centre Autonomista de -
 Dependents del Comerç, de Barcelona; germans del Centre de Dependents de
 Sabadell, salut!

"Y en quant a vosaltres, joves dependents de Terrassa y de Manresa, de -
 Mataró, y de Girona, de Figueres y de Reus, de Lleida y de Tarragona, -
 que feu, disgregats o adormits encara en la massa amorfa? Si dintre de -
 vosaltres pel sol fet n'esser catalans y joves y ha en fusió l'or y l'ar
 gent, els metalls y els materials de construcció, vibri ja d'una vegada
 vostre bocí de cor, y compleixis també en vosaltres el miracle. Ordenu
 vos, associeuvos, formeu els vostres Centres de Dependents. Endavant, y
 que ben aviat una somniada Federació de la joventut comercial catalana -
 sigui el bras dret de la potencia de Catalunya.

"El Vispresident de la Secció d'Educació

"Ramon Rucabado"

("El Poble Català", 3 d'abril de 1910)

CONFERENCIES DEL VII ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CENTRE

PARLAMENT DE MANUEL FOLGUERA I DURAN, GLOSANT EL TEMA DE LA SECCIÓ PERMANENT DE PROPAGANDA AUTONOMISTA, PRONUNCIAT EL 3 D'ABRIL DE 1910, A LES FESTES DEL VII ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CADCI

"SENYORS:

"Ha volgut la vostra important Associació que en el cicle dels festes que's celebren aquestos dies hi figuessin també manifestacions de caràcter intel·lectual, a fi de que'ls exercicis para fomentar el desenrotlló fisiològic de llurs alumnes se coronin ab els goigs espirituals, conseguintse aixís joia para'l còs y para l'ànima.

"Responent a aquest criteri ha sollicitat mon humil concurs, y, encara que no hagi acertat al contarme entre'ls que han de dirigirvos la paraula, ja que'm sento sense condicions ni mèrits pera ocupar aquest lloc, he obeit no obstant son manament portant ma modesta cooperació a n'aquesta solemnitat de la Inteligencia desenrotllanhi'l tema que se m'ha senyalat, o sia'l de Nacionalisme.

"Nacionalisme es el tema del dia a la nostra terra. En aquest mot s'hi conclouen totes les aspiracions dels pobles injustament oprimits, y, aplicat al cas concret del nostre Principat, no es sinó'l vell Catalanisme. No pretinc jo are desenrotllar aquest tema ab caràcter científic; necessitaria dots de sociòlec que no posseheixo. Jo m'he dedicat a altre ordre de treballs y no soc ben indicat para aprofundirlo en el sentit especulatiu. Però la Junta d'aquesta casa m'ha confiat l'honrós encàrrec de parlarne, y, no podent refusar sos afectuosos precs, el glosaré tan sols, demanantvos al ferho la vostra indulgencia, que be la mereix ma bona voluntat.

"Nacionalisme vé a ser la fórmula en que's resumeixen els ideals llibertadors dels pobles que, sentintse am condicions para fruir de vida propia, la tenen absorbida per altres, mercè al predomini de la força bruta. Talment com els individus majors d'edat y ab seny propi desitjan la llur emancipació, aixís son alguns pobles. Hi han individus insignificants que, per son natural, han d'esser sempre manats per al

tres, com també hi han pobles sense energies que s'hi troben bé amb la servitut; però, en canvi, n'hi ha que s'hi revoltan, considerant-se adret a la vida digna de la llibertat y sentint-se ab forces, criteri y inteligencia pera governarse a sí mateixos. Heus'aquí'l concepte essencial del Nacionalisme: el de volguer SER.

"Naturalment que aquesta aspiració's presenta d'una manera distinta - en cada país y en cada època, apareixent sovint com a problemes diversos lo que no son sinó aplicacions del mateix referit. El Nacionalisme ha inspirat a tots els pobles que han lluitat y lluitan per la seva independència; y serà un Ideal etern perquè sempre hi hauràn dominadors y dominats. Ell es el que ha guiat al nostre poble en ses èpiques aventures contra'ls que li prengueren sa llibertat, intentant -- además destruir sa manera de ser característica.

"Catalunya viu en plena revolta nacionalista, agressiva o pacífica, - desde la pèrdua de ses drets. Nacionalistes foren els que en tots els períodes de la nostra Historia's bateren para restaurar la Personalitat Catalana, desde'ls que rebutjaren l'entronisament d'una dinastia forastera fins als que caigueren sota la petja dels Felips; y nacionalistes son els que avui en dia protestan constantment contra l'actual Centralisme anorreador.

"El nom es nou, però la cosa es velia. Vosaltres en aquesta Associació hi respireu una atmòsfera impregnada de Nacionalisme. En la nostra terra ha revestit sempre aquest Ideal caràcters ben definits. Referint-me a n'el meu temps, jo recordo que quan era molt jovenet y estudiava en el col·legi de Sant Antoni, ab motiu de divergencies econòmiques entre Catalunya y'l Govern de Madrid, se llençà al carrer la -- gent de Barcelona, coberts els caps ab la típica barretina y enlaira--rant banderes catalanes, mentres que nosaltres dintre nostre clausura discutíam efusivament la raó de ser de Catalunya, puig dins nostre -- cor hi covava ja'l sentiment nacionalista, sentintnos identificats ab aquell moviment, tot y no sabent expressarho sinó d'una manera infantil. Aleshores no coneixíem encara'l nom de Nacionalisme, però ja'l -- sentíem.

"Mes endavant, al comensar jo els estudis superiors, tinc present que varem fundar una mena de societat secreta ab el propòsit de treballar per las reivindicacions de nostra terra, formant distints agrupa---

ments que teníen relacions els uns ab els altres pera'l mateix fi; y no'ns anomenavem tampoc nacionalistes, ni sabíem sisquera que ho fossim, encara que treballéssim per Catalunya.

"També's va manifestar el mateix sentiment en la formació del "Centre Català" de Barcelona, bressol del catalanisme polític, creat per en Valenti Almirall, dont s'hi ajuntaven homes de tots els estaments y de totes les gerarquies, moguts sols per l'amor a la patria nostra; y allí tampoc s'hi parlava de Nacionalisme, però's treballava aixís mateix per aquest Ideal. Va desmembrarse després el "Centre Català" per un error de son capítost, que avui molta gent consideraria gran acert, o sia, per haver volgut imposar als estols catalanistes son criteri - de que convenia dividirles en agrupacions avançades y reaccionaries - segons els pobles dont radiquessin; y aleshores aparegué la "Lliga de Catalunya", representativa del criteri exposat en quant a procediment, però sustentadora dels mateixos principis y sentiments nacionalistes, encara que aixís no s'anomenessin.

"Fou aleshores que aparegué en la nostra terra la benemèrita Unió Catalanista, nuclei constituit per la suma de tots els existents dedicats a la defensa dels nostres Drets, associacions y periòdics de tot el Principat, y fou en la memorable Assemblea de Manresa dont el distingit escriptor Riera y Bretran comensà a parlar ja de la Nació catalana en plenitud de vida espiritual, y'l seguí'l genial poeta Guimerà parlant de nostra Nacionalitat y de la precisió de reconstituirla. -- Desde aquell moment ja la Unió Catalanista comensà a preparar la formació de la Catalunya del pervindre en ses inoblidables Assamblees.

"Més endavant, divergencies de trista recordansa entre'ls catalanistes feren tontollar l'obra de la Unió, naixent noves modalitats de patriotisme: la una partint del principi de que'l Nacionalisme ha d'apoyarse en la tradició, essent inseparable dels sentiments religiosos, y sostenint l'altre que'l Nacionalisme deu ser essencialment lliberal y progressiu, devent anar enllassat ab l'avens polític y social per sa naturalesa emancipadora. Però jo vos dic a vosaltres que ni la una ni l'altre tendència, tenen raó en absolut, segons mon humil parer, per quant el Nacionalisme es tal per se, ab independència dels habillaments ab que se'l vulga vestir.

"Qui'l veurà d'un color, qui d'un altre, segons son caràcter, sa pro-

cedencia, sa posició social, ses predileccions polítiques y les influències de relació a que's trobin subjectes; però tots poden sentirlo ab la mateixa intensitat y pureza, tant els que professin les idees més avançades com els que les tingan més retrògrades. Precisament aquí està la base del Nacionalisme; com en un poble hi ha gent de ben diverses y oposades tendències, han de serhi també en el conjunt de ciutadans que s'agrupen para reintegrarli sa personalitat perduda.

"Fer això entenc jo que dintre les entitats nacionalistes hi haurian de cabre'ls homes de totes les maneres honrades de pensar y sentir -- perque'l sentiment d'amor a la Patria es el comú denominador que permet sumarlos a tots en bell estol para treballar per la Terra en que han nascut y en la que volen morir.

"En la vostra Entitat, per exemple, hi han associades mil siscentes -- persones que representan moltes formes del pensament humà, però estan totes inspirades en la devoció al ideal patriòtic y en la defensa -- dels interessos del vostre estament. Si en ella hi comprenen adenés -- a les vostres families, representa un conjunt cinc vegades major ò no es natural, doncs, que hi hagi en ella diversitat de matisos polítics y socials? És impossible que tanta gent pensi d'un modo uniforme en -- religió y en sociologia, mes a tots vos lliga l'amor a Catalunya; -- per això sou tots nacionalistes, de la dreta, de la esquerra o del -- mitg.

"Desitjant tots que Catalunya conservi'ls distintius de sa rassa y recobri les seves llibertats y dignitat, es indubtablement d'alta conveniència que resteu tots units, ab plena llealtat y bona fè, malgrat -- tingueu cada hù diferent criteri sobre la millor forma d'aplicació -- del Nacionalisme. La base del vostre afecte mutual ha de ser la tolerancia; tingueu en compte que moltes de les diferències que separen -- als homes entre sí son ab freqüència més aparents que reals, més de -- forma que de fons, trovantse sovint entre'ls més distants ben apreciables coincidències de pensament. Fa pocs dies vaig llegir l'extracte d'una conferència d'En Pere Coromines respecte a institucions d'asseguransa social, y, tot saborejantlo, pensava jo en que moltes de les idees exposades per aquest prohò de la esquerra catalana podia suscriureles sensè escrúpul el catòlic més ortodoxe, puig responen a -- principis sancionats per l'Esglesia y basats en l'amor als pobres y --

als desvalguts, tendint a nivellar les desigualtats entre'ls homes - d'acort ab la Doctrina predicada per Jesús y que es base de la Religió Cristiana, com també ho es en general, de gaire be totes les religions positives.

"Fixantse en casos concrets com el que vos acabo d'indicar, un bon observador podrà notar com entre'ls homes de més oposats criteris, honoradament mantinguts, hi han més punts d'harmonia dels que ells mateixos imaginem.

"Cap y a la fi, de raó no n'hi ha més que una; y els que la cercan llealment per força han de coincidir sovint, essent més fàcil que fomentin les divergencies els insincers. Per això jo he opinat sempre que'ls que valen el be d'un poble treballan per la compenetració entre tots sos fills davant llurs enemics; y que no fan sinó mostrarli poc amor aquells qui contribueixen a la desunió entre'ls mateixos.

"El Nacionalisme té per base la dignitat dels pobles que tenen conciencia de son valer propi, sancionat per la Historia, y que tenen aspiracions a regirse per sí mateixos. Y per això predomina a Catalunya, que's sent ab personalitat definida que recorda un passat de glories y somnia en un pervindre esplendorós, reconeixentse ab tots els atributs de poble lliure, ab costums y dret propi, característics de sa manera de ser.

"La nostra Terra vol viure ab la llibertat que li correspon; veus'aquí la raó del seu Nacionalisme. Y en els moments de perill pera ella es quan sos fills oblidan totes llurs diferencies recordantse de que son tots germans. Al Nacionalisme's degueren les campanyes memorables contra'l lliure cambi, anorreador de la riquesa catalana; en el Nacionalisme s'inspirà aquella gloriosa creuada contra l'odiós article 15 del Còdic Civil de l'Alonso Martínez, perturbador de la nostra organització familiar; y no fou sinó Nacionalisme aquell grandió moviment de Solidaritat, aplegador de totes les forses polítiques del Principat contra la malestruga Lley de Jurisdiccions, creada solsament pera perseguir als defensors de les llibertats catalanes. En tots eixos moviments d'opinió s'hi veyan agermanats a tots els aymadors de la Patria, predicant arreu la bona nova, essent el sentiment nacionalista l'únic que'ls empenyia a juntarse en estreta abraçada.

"Desgraciadament, no es avuy aquest el criteri que predomina entre nos

altres. Jo respecto totes les maneres de pensar, y, entre elles, les dels que estiman reproductives les actuals divisions del exèrcit catalanesc; fins a tal punt les respecto que fins en alguns moments he arribat a duptar de si podia ser més acertada que tota altre. Però - ah!, senyors, que'ls fets no ho demostren pas aixís, sinó ben al contrari. Jo vull creure que es un criteri mantingut de bona fè el que manté cada dia més separats els catalans entre si; però crec també - que vindrà ben prompte un dia en que's veurà lo error que es y's - rectificarà a corre-cuyta pels mateixos que avuy el sostenen. Y això's farà ab l'aplaudiment unànim del nostre poble, cansat ja de veure com s'han creat tants motius de divergencia quan n'hi ha de tan - poderosos pera la concentració.

"Es clar que això no vol pas dir que tots els catalans hagin de pensar igualment, abandonant sos distints punts de vista en lo religiós, en lo polític y en lo social. Res d'això: hi pot haver, y sens dupte hi han d'haver y fins convé que hi sigan, agrupacions o colles de - distints parers, però subordinades totes a la convergencia en lo que es essencial pera la defensa del terrer nacional.

"En aquestos moments no succeeix pas això; els catalanistes d'uns y altres matisos lluiten els uns contra els altres. ¿Sabeu perquè? Per que falta el nexa d'unió que a tots els mantingui en contacte. Doncs bé; jo crec que es convenient, que es necessari conseguir que aquest nexa se restableixi; y hem de procurar que sia lo més prompte possible; imposantlo com a requeriment de l'opinió pública. En les esferes corporatives podem alguns fer molt pera conseguirho, però en el camp de l'acció individual tots podeu y deveu cooperarhi, exercint - vostra influencia disponible en totes les ocasions aprofitables pera imposar tan sà criteri.

"Jo vos demano, doncs, que, en lo que de vosaltres depengui, hi contribuïu a refer el nucli patriòtic; aixís fareu verdadera obra de Nacionalisme.

"Fixantme en altre punt de vista, haig de dirvos ademés que'l Nacionalisme es un sentiment basat en l'amor a la Patria; però no un sentiment platònic, sense aplicació a la vida pràctica. Si sols ne parlem, si sols ens vantem d'esserne afiliats, poca cosa fariem. Es precis que les fórmules se tradueixin en fets y s'apliquin en el curs -

de nostra existència; es precis que tots y cada hu aprofitem totes - les ocasions pera darli el merescut predomini sobre els actes soci-- als y individuals. Aixís com vosaltres al agruparvos pera la defensa dels vostres interessos materials, haveu conformat la vostra Associ-- ació dintre el motillo nacionalista, deveu ferho igualment vosaltres mateixos y devem ferho tots en totes les entitats a que perteneixem per poc que hi vingui a tom. En una paraula, l'esperit de patria ha de planar sobre totes les nostres iniciatives dintre de Catalunya.

"A proposit d'aquesta acció, me plau retreure are un fet ocorregut fa poc (y que pot confirmarnos el respectable Dr. Martí y Julià, aquí -- present). L'Academia d'Higiene de Catalunya acaba de protestar de-- vant la Comissió Organisadora del Congrés de la Tuberculosis perque s'ha oposat a l'admissió en el Congrés de la nostra estimada llengua. Veusaquí un acte pràctic de Nacionalisme que honra a l'important cor-- poració, d'altíssim relleu per sa intellectualitat y per la missió - que desempenya; y els que l'han iniciat mereixen sincers elogis per no haver permès que passés sense sorollosa correcció una afronta tan greu inferida a la dignitat del nostre poble per part de qui, tot co-- metentla, sollicita el concurs dels mateixos a qui ofen.

"Serveixins d'exemple y guia aquesta saludable lliçó pera informar tots els nostres actes en lo successiu; puig si el Nacionalisme Cata-- là no ha triomfat encare dins d'Espanya, més que a l'oposició d'a--- questa's deu a la nostra manca d'energia y de senceresa. Critiquem - sempre als governants de Madrid, y l'enemic verdader el tenim dins - de Casa mateix, entre'ls catalans bordissencs y els infidels al nos-- tre moviment. Perque, no cal duptarho, senyors, quan a Catalunya sa-- piguem ser tots bons catalans, y ferne del ofici, a Madrid ajupirà el cap y el reste d'Espanya ens reconeixerà el dret a la nostra lli-- bertat.

"Però, mentres poguem sentir exposar per catalans y entre catalans - --massa sovint per desgracia-- l'opinió de que Catalunya no està pre-- parada pera governarse ella mateixa y de que seria una gran desgra-- cia, avui per avui, el reconeixement de la seva Autonomia, no hi hau-- rà pas esperances de millorar. Aquesta enormitat fa venir esgarrifan-- ses d'ira, y jo per ma part la condempno am tota l'ànima. Si aital - absurda teoria hagués de pendre peu entre nosaltres, cauria per sa - base el nostre Nacionalisme al demanar una llibertat pera el nostre

Poble que reconeguessim no estar en condicions de fruir.

"Catalunya's troba en el cas del major d'edat a qui li detentan arbi-
trariament l'administració de sos bens. Podrà darse el cas de que, -
al recobrar son dret, vacili més o menys en les disposicions a pen-
dre; però ben prompte podrà dirigir-se per sí sol, tots sos afers ab
l'acert més desitjable. Si Catalunya recobrés ara tot de cop la seva
Autonomia, potser passaria en els primers moments una crisi econòmi-
ca y política, però'n sortiria ben tost triomfant; y, encare que no
li sobrés ciencia pera governarse, ne tindria ben segur qualcuna més
que la gent de Madrid que han malmenat fins are tot son patrimoni y
acaben d'ensorrar-la ja en l'anarquia y en la miseria.

"Aquest criteri ha de informar la nostra actuació. Si pensessim que
Catalunya no està en condicions de practicar el regisme autòndmic, -
no'l demanariem pera ella. Jo crec fermament qu'estem en perfectes -
condicions pera regirnos y administrarnos sense l'intervenció de -
gent extranya, y per això crec que devem reclamar l'Autonomia Inte-
gral, no cessant en la lluita fins a conseguir el complet reconeix-
ment de nostres drets en lo que'ns correspon de justicia. Que tot -
això es l'obra del Nacionalisme Català.

"Acabo aquí aquesta breu disertació sobre'l tema que'm fixareu; jo -
hauria volgut fer sobre ella un estudi més a fons de lo que represen-
ta'l Nacionalisme pera'ls pobles, però, com vos he dit al principi,
me falten competencia y temps pera ferlo. D'altre part no ho conside-
ro tasca necessaria.

"Ni vosaltres ni jo ens mirem el Nacionalisme com un sistema polític
més o menys científic; el considerem ab predilecció com un sentiment,
gaire bé com un segona religió. En quant a mí, puc dirvos que he sa-
crificat per Catalunya, baix la llur inspiració, tot quant he pogut;
y estic disposat a més encare si es precis.

"No m'he proposat, doncs, desenrotllar am erudició un tema; he vol-
gut aixecar vostres cors enlaire cap a un Ideal. Y aquest Ideal no -
ho es de rencunia, sinó d'amor y de pau.

"Trevallem, senyors, tots junts, ab fermesa y perseverancia, pera en-
carnarlo en el triomf dels drets y dignitat de la Terra Catalana."

("Revista Anyal", 1910, p. 32-40)

CONFERÈNCIES DEL VII ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CENTRE

PARLAMENT DE MARTÍ I JULIA, GLOSANT EL TEMA DE LA SECCIÓ ESPECIAL D'ESPORTS I EXCURSIONS, PRONUNCIAT EL 3 D'ABRIL DE 1910, A LES FESTES DEL VII ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CADCI

"Avans de comensar el desenrotllo del tema que m'haveu encomanat, vui fer manifestació del meu entusiasme y de la meva admiració per l'obra que haveu portat a cap els socis d'aquesta entitat. Y me plau poder fer, además, una altra manifestació, y es que la vostra obra es la més sòlida y fructuosa de totes les que he vist sortir del Renaixement de Catalunya. Moltes obres comensades y inspirades en el sentiment de la renaixensa catalana, moltes probatures que gent molt ben intencionada han fet, han fracassat, y sols vosaltres haveu sigut els que haveu anat sempre avant bastint la vostra casa y portant encaixada en la vostra vida la positiva significació del renaixement nostre; porque aquest, com ha dit ja el meu amic Folguera, mou el nostre ànim per sentiment y aixís lo que era sols un fenomen de la nostra vida, se converteix en un fet de la realitat. En vosaltres, el sentiment català es el que ha guiat y servit de mestre en tots els instants. Es la vostra conexió de sentiment que ha fet que la vostra acció fos eficaç y que 'ls vostres propòsits se traduissin a la realitat. Y per convencers de la prosperitat del Centre, no més cal llegir lo que baix aquest aspecte han dit aquests dies els diaris y no podrà dubtarse que lo que s'ha obtingut es gros y té fonament. Però hi ha encara un altre aspecte y es el de la gran cultura intelectual que s'ha manifestat am motiu de lo publicat als diaris. Jo me complasc en manifestar la meva admiració per vosaltres que, bastint la vostra casa, vos haveu preocupat de la cultura del esperit, com ho proven els articles d'aquests dies escrits en una prosa concisa, plena de sentiment y que acusen el bell pensar de persones ben equilibrades. Haveu manifestat ben bé tot lo que batega dintre la vostra entitat. En els articles del vostre President, s'ha vist ben clar l'altura a que ha arribat el "Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Indústria".

"Fetes aquestes manifestacions, parlaré dels sports o sia de la cultura física. No hauré d'esforsarme molt per fer comprendre al vostre esperit lo que significa la cultura física. Ja vaig tenir l'honra de parlar un altre cop en aquesta casa sobre el mateix tema quan vaig venir a inaugurar la secció de sports. Tinc de recordarvos de nou que am la cultura física y exercici de la nostra activitat orgànica, no cal buscarhi sols la part purament recreativa sinó com un medi de contribuir a la perfecció de la vostra personalitat augmentant les potencies totes de la vida. Sempre deuria comptarse am l'acció de la cultura física, doncs la falta d'aquesta, afecta els esperits de una manera perjudicial. Pera comprendre això, no cal sinó fixarse en els que han dedicat una temporada de la seva vida al desenrotlllo de les seves activitats físiques. Nosaltres tenim com una mena de residu atàvic, del que no'ns podem despendre, que'ns indueix a desenrotllar les nostres activitats físiques. Per això, quan arrivem a desenrotllarles sentim com una vanitat, y vanitat noble, perque afirma la nostra personalitat. La cultura física, quan arriba al límit necessari pera conservar la nostra salut y dirigir bé les funcions de la nostra vida, es d'una necessitat indiscutible. L'existencia humana es tota ella coherent y armònica. No's compona el nostre esser d'activitats separades, sinó que totes elles se compenetren. Ningú al món es capàs de fer una distinció entre unes y altres de les activitats de la nostra vida. La faisó com se relacionen entre elles no es per articulació, sinó per compenetració. Per això, el temps modern demana que l'home exerciti, a la vegada, totes les seves facultats perque no vinga el desequilibri. L'oposició extremada de les facultats espirituals y les físiques, no pot menys de dur, com conseqüencia, fadigues y penes que deuen forsosament corregitse. Es que l'home ha donat un predomini exagerat a les facultats de l'ànima, lo que dú, indubtablement, a la disminució de les activitats orgàniques. Se tindrà, si's vol, una inteligencia viva am curta energia de voluntat, però faltada de l'acció correctora de la vida física. No hi haurà potencia muscular y vindrà la fadiga, doncs totes les funcions se realisaràn d'una manera imperfecta. La respiració serà dificultosa, la circulació serà defectuosa, hi haurà, en fi, petits trastorns: manifestació de desequilibri. L'armonia de la vida s'ha romput. Es necessari, doncs, que hi hagi cultura física en els grupus humans també.

Les nacionalitats que no fan altres esforços que'ls físics, convé - que practiquin els intellectuals que armonicin la voluntat am l'ente- niment. En cambi, les que's veuen obligades a un gran desenrotlló - del esperit y el tenen escàs corporalment, han d'acudir a la cultura física que exerceix una acció tònica y vigorisant, sobre tot els que tenen deprimida l'energia física. Aquest es el fi que tenen els -- sports y el modo com els ha sabut entendre la secció corresponent - d'aquesta entitat. Vosaltres porteu una vida que, en el sentit regu- lador de les funcions de l'organisme, es mancada d'equilibri. Es una vida de treball intel·lectual seguit que's realisa en un lloc poc apro- pòsit. No queden satisfetes les condicions d'una existencia sana. La manera com a la nostra terra està dividit el treball, fa que la fadi- ga se produeixi més aviat y l'esperit s'agoti. Per això cal també - l'organització del treball y prevenir els mals en lloc de tenirlos de corretgir després. Pitjor encara l'exagerada subjecció deixa un -- desitg d'esbarjo que facilment s'extraurà malgastant les hores desti- nades al repòs. D'aquest modo s'afegeix a la fatiga natural la que - es conseqüència d'una vida desordenada. Els mals usos y costums --- creuen molts, equivocadament, que es la millor manera de referse de les hores passades al treball. La ventatja immediata de la cultura - física, es la de desenrotllar l'energia corporal. Hem de trobar -- temps a la nostra vida per poguernhi dedicar una part. S'ha d'impri- mir la direcció normal a la nostra existencia, ha de regnarhi l'e-- quilibri perque les facultats tinguin el seu desenrotlló armonic. A - mida que'ns sentim més forts y que'l nostre organisme realisa millor ses funcions, se presenta un altre ventatja y es que aquell esperit fatigat que no cuidava de la cultura física y que s'entregaba a tots els mals divertiments, se transforma perque se sent més fort. Aixís té d'esser forsosament, donat lo conexas que son les relacions entre l'esperit y el cos. Aquell esperit es més lliure, però de debò, quan avans creient esserho en realitat era esclau. No hi cregueu en els - homes lliures y malaltissos, ni en homes intellectuals y deprimits - d'energia física, perque en llur organisme no hi pot arrelar la ro- bustesa de la vida. Es veritat que hi ha grans inteligencies en un - cos feble, però això no pot succeir en els pobles y per això os deia que'ls sports no deuen pendres com un passatemp. L'humanitat sence- ra té de preocuparse per la cultura física ja que es absurdo no vo--

ler estar malalt y descuidar els medis que conserven la salut. Aquest aspecte de la cultura física es el més íntim. Sembla que no tinga de relacionarse per rès am la vida espiritual, però quants s'hi dedi---quen am prudencia y moderació, no fan sinó treballar per la lliber---tat de l'esperit. En lloc de tancar-se y fer-se malbé la salut, s'en---aniràn per la montanya a respirar bons aires. El qui practiqui totes les energies físiques del gimnàs no sols arribarà a esser més fort, sinó que adquirirà noves energies pel treball. Això es un fet incons---cient, però's troba a la realitat. Pels pobles, tant l'educació com l'instrucció, deuen esser integrals. Però perque s'eduqui bé no deuen abandonar-se'ls exercicis físics. Hem de proclamar tot un principi su---perior, y es que'ls pobles cultes emprenen aquesta via perque prepara la formació de les societats del pervindre. Preparant les criatu---res d'aquest modo físic y mentalment, se fa que creixin fortes y sa---nes. El fet té més d'un aspecte, doncs no deu mirarse sols com senti---ment paternal, sinó com patriòtic ja que's preparen els homes que se---ràn els ciutadans de demà. Es hora que canviï la vida de l'individu y cal que la societat se preocupi d'aquestes coses. Avans se creia ---que ensenyant-se de llegir ja's tenia tot, però lo cert es la visió ---moderna de les doctrines pedagògiques per les que tant l'instrucció com l'educació van acompanyades de la cultura física que farà a l'ho---me apte pera la vida de societat. Amb ella's prossegueix, doncs, un fi moral. La moral humana es calcada estrictament en un principi ---ideal, però no deu considerarse separada de la naturalesa de l'home, sinó que tal com determina la ciencia es una de les condicions indi---viduals d'aquell. Aixís veiem que l'inmoralitat es filla de les im---perfeccions del còs. A totes les religions de genis del mal, sempre s'han representat am formes monstruoses. En cambi, els que represen---ten el bé ho son per tipus humans, de bellesa positiva. Y això que ---s'ha fet d'una manera inconscient, totes les societats ho han com---près en el moment actual. En dia de gran civilisació, vé la ciencia a buscar la causa de l'inmoralitat y el perque's determina. Hi ha ---gent que troben que això es revolucionari y destructor, però això ---no'ns ha de desanimar en la noble tasca de corretgir tots els defec---tes físics possibles.

"Aquesta cultura física millora la vostra condició orgànica y es ele---ment de bellesa individual. Es indubtable que procedeix de les condi---

cions individuals dels sers humans, però va a procurar les condicions físiques de regular estètica. Nosaltres sabem que les diferents ocupacions que imposa la societat, venen a modificar el tipu normal y el desvirtúen. El que té de treballar moltes hores en un lloc de mitjanes condicions higièniques, en mala posició y am llúm escassa, el que's troba sotmès per la seva professió a accions que'l deformen, vé a determinàrseli un estat físic que no es el veritable tipu de bellesa. Aquell home's troba en condicions especials de salut que no son les que corresponen a la personalitat humana. Es precis, doncs, que per corretgir aquest desequilibri apeli a medis de defensa. El que reconegui que's troba en aquestes condicions anti-higièniques ha de procurar variarles y, si no li es possible, compensarles per medi de la cultura física. Això es precis perque l'especie humana pugadesenrotllarse en condicions normals. Es comprensible que tractant de molts problemes els homes tingan criteris diferents, però no pot esser aixís tractantse de la moral humana en lo que té de fonamental. Si individualment poden trobarse diferencies de criteri no passa aixís en els pobles. Aquests deuen preocuparse sempre del perfeccionament dels individus. Les qüestions de que parlem se tradueixen fins en els fets més íntims, en aquelles injustícies que cometem. Se pot trassar com una escala de filigranes morals en forma que'l que's troba en el cas més infortunat no té la moral perfecta com no hi té la natura física. Tot depèn de la vida sana y normal. D'altre manera aniríem a la conclusió que la salut no serveix de res quan debem creure que la salut serveix de quelcom. Totes les religions, com he dit avans, han reconegut aquesta veritat fonamental. Un home sà, es un home normal y am caràcters psicològics particulars que li donen una mentalitat equilibrada y una moral recta. El coneu de la cultura física realisa l'enlliuransa individual y recomana als que encara no'n son aptes, que no descuidin d'exercitar d'una manera seguida les activitats del seu organisme. Sports, vol dir cultura corporal més que exercicis físics. Aquí mateix ne tenim una aplicació; doncs la secció de sports no ha pogut separar avui els exercicis del còs dels de l'intel·ligencia. Es precis que en una forma o altra tothom cuidi del seu organisme y de l'higiene de la manera més escrupulosa. No podem acceptar aquesta falta tan gran y absoluta d'higiene que fa que's descuidin els elements més primordials de societat. Tot això s'ha de dir a les societats modernes perque's preocupin del desenrot

llo de la personalitat humana que aixís podrà assolir el seu ideal. Es importantíssima, doncs, aquesta vida que cuida de les regulars -- funcions del nostre còs. Per això son necessaris la cultura física y els sports. Si vosaltres teniu prou energia de voluntat per consa--- grarhi el temps degut, tant millor per totes les vostres aptituts. - D'això no pot menys de venirne un millorament individual y colectiu. Haveu de voler esser ciutadans d'un poble gran y fort, però a aquest fi cal que os cuideu del desenrotllo de la vostra personalitat. Ho - he dit sempre a tota mena de gent que faig condició capital de la - bondat y austeritat dels homes. Sols per ells tenim de veure Catalu- nya lliure y forta. Convé que'ls catalans gaudeixin d'una vida sana y ben cuidada y que's preocupin d'evitar aquelles condicions que son una amenssa pera la salut. Sols aixís se preservaran de tota mena - de malalties de les que atenten a la vida de l'home. En una altra - ocasió ja vaig afirmar que tots els goigs de la vida son lícits men- tres no atentin a la nostra salut. Els que exposen la salut a tota - mena de malalties y perills tant per ells com la familia, aquests ho- mes no son normals perque no coneixen la realitat. No estan a l'altu- ra de comprendre els debers que tenen am sí mateixos de conservar la seva vitalitat. Tant més deber tenen de fugir d'aquesta causa de des- trucció, quan dels homes malalts no poden sortirne accions bones. - Precisament una de les causes de la mala situació del nacionalisme a la nostra Catalunya, es la falta d'austeritat de molts homes que son els representants del nacionalisme català. Aquesta fortaleza de la - vida es tant més necessaria als que tenen de passarla en la lluita. Quan se diga fadiga pera moltes obres, no es sinó feblesa que prové de la manca d'austeritat. Cal, doncs, que os hi fixeu en aquests ex- emples tan grossos. O hem de seguir en el terreno espiritualista -- abandonant tota l'humanitat o ens hem de resoldre a anar endavant - afrontant tots els perills. Es precis que realisem una obra fructuo- sa pera l'individu y pera la societat. La llibertat del nostre po- ble no pot partir d'una noció abstracta. Per això he vist am gran - goig un article del vostre President buscant la llibertat en la for- taleza de l'acció societaria humana. Perque vosaltres pogueu fer sen- tir una acció positiva en la nostra terra, cal que tingueu aquesta - fortaleza de vida. Fins ara no havieu tingut acció societaria sinó - accions inconexes voluntaries. Que la vostra entitat sia, doncs, el primer organisme societari de Catalunya. Avui es ja un veritable po-

der dins la vida econòmica del nostre poble, que no ha necessitat si
nó el seu propi esforç pera tenir una immensa influència. Jo hi veig
en ell, el nucli de l'organització societaria de la nostra terra que
comença ja a fer molt en el sentit de l'organització de treball a Bar
celona. Però per poder arribar a vostra fi, es precis que la vostra
societat sia forta; es precis que la vostra energia y virtualitat -
sien positives. Ferque pogueu tenir prosperitat y cultura, es neces-
sari que'l lema de tots per un y un per tots sia una de les condici-
ons necessaries de la vida del nostre poble."

("Revista Anyal", 1910, p. 40-47)

CONFERENCIES DEL VII ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CENTRE

PARLAMENT DE RAIMON D'ABADAL, GLOSANT EL TEMA DE LA SECCIÓ PERMANENT DE SOCORS MUTUS, PRONUNCIAT EL 4 D'ABRIL DE 1910, A LES FESTES DEL VII ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CADCI

"SENYORES, AMICS:

"Es certament un dels actes més agradosos a que jo assisteixo, aquesta festa del aniversari del vostre Centre; y ho es tant més, quant, en les diferents etapes en que jo he vingut a dirigirvos la meua pobre paraula trovo cada vegada que'l vostre creixement es tant gran - que fins os ha sorprès a vosaltres mateixos; ¿com no ha de sorprendre a tots aquells que vos visiten el veure aquesta gran empenta que heu pres, donant passos de gegant, que fan esperar de vosaltres una creixensa que dificilment podieu sospitar al constituir el vostre Centre?

"Invitat avui per vostra Junta Directiva a ser un dels que vos dirigiu alguna cosa respecte d'una de les finalitats de la vostra institució, me sento petit en aquets moments pera dirvos allò que jo voldria y que respongués als vostres mereixements.

"No espereu, per lo tant, de mi res més que un tribut an aquests mereixements; tribut que vos dono amb el cor y l'ànima, desitjant -- qu'en ell hi volgueu trobar una apretada de ma a tots vosaltres, -- qu'heu sapigut fer d'aqueixa institució, que honra a Barcelona, una verdadera joia; y a més un estimul pera que no vos separeu jamai d'aquest camí.

"Les circumstancies no'm permeten més que fervos lleugeríssimes consideracions sobre Mutualitat. He dut unes quantes quartilles d'apuntes y lo que d'elles ne surti es la pobresa que vos porto pera contribuir una mica a n'aquesta festa.

"El meu tema es parlarvos d'una de les vostres seccions, la que considero més important: la Secció Permanent de Socors Mutuus, y avans d'entrar en l'estudi especial de lo que significa aquesta finalitat de la vostra institució, vull comensar fixant lo que al meu entendre,

son bases d'ella, a fi y efecte de que compregueu la trascendencia d'aquesta Secció Mutua que am tant acert heheu establert dins del vostre Centre.

"Pera fixar aquestes bases haig de comensar fent afirmacions concretes.

"Jo vull fer y tinc de fer una primera afirmació. Al meu entendre - els homes, l'home norma, en aquest sentit, ha de trobar en la retribució del seu treball tot lo que sigui precis pera satisfer totes - les necessitats de la seva vida, tant les materials, com les d'ordre moral; tant les actuals com les eventuais que's desenrotllen fora - del treball y quan ja el treball no pot satisferles.

"Es clar que si aquest ideal de l'humanitat s'hagués arribat a aconseguir en el dia d'avui, tindriem un bon tros fet de camí pera aconseguir que la mutualitat reduís els seus fins a una esfera molt concreta o fins que s'arribés a poguer concebir la inutilitat de la mutualitat mateixa.

"Y dic que podríem concebir la inutilitat de la mutualitat mateixa, o que's reduïssin extraordinàriament els seus fins, perque he de fer vos una segona afirmació, y es la de que fins en el cas de que la retribució del treball fos completa, es a dir, que aquesta retribució del treball dongués tot lo necessari al home per satisfer totes les necessitats, aixis les d'ordre material com les d'ordre moral a que avans m'he referit, lo mateix les que's desenrotllen durant el treball, com aquelles que's desenrotllen fora del temps en que l'home pot treballar, fins en aquest cas, la mutualitat, si no absolutament necessaria, fora extraordinàriament convenient y molt ventatjosa, - per que a l'home se'l sol haver de compel.lir a una justa distribució de la retribució del seu treball, al objecte de que aquesta retribució pugui servir no sols per les necessitats permanentes que sempre exigeixen que se'ls apliqui una part d'ella, sinó perque sàpi ga guardar la part corresponent pera atendre an aquelles necessitats eventuais que no son permanentes y perentories y que devegades durant la vida se solen olvidar.

"An aquestes dugues afirmacions desgraciadament haig d'afegirhi una tercera; y es la de que en el cas de que la retribució del treball, com disortadament acostuma succeir en l'actual organisació social, -

sigui escassa pera arribar a cobrir totes les necessitats de la vida, existeix una deficiència que es necessari suplir. Y es necessari suplirla perque precisa adoptar un remei pera que pugui l'home complir totes les necessitats d'ordre moral y d'ordre material de la seva vida, aquelles que son permanentes y perentories, y aquelles que son futures y eventuals, y fins aquelles que's desenrotllen en el temps en que no's pot trevallar.

"Ara bé, per suplir aqueixa deficiència en la retribució del treball, lo mateix que per fer acertada la distribució en el cas en que la retribució del treball fos suficient pera subvenir a totes les necessitats de la vida, quin remei hi hà?

"Un dels remeis està en anar a una retribució forçada, ja sigui per medi d'una retribució supletoria donada en forma diferenta del salari, ja sigui per medi de la fixació d'un salari mínim establerta una y altra forma am l'intervenció de l'Estat. Les lleis referents als accidents de treball, les caixes de previsió y de vellesa, les lleis regularisant el retir dels obrers, no son més que formes de l'intervenció de l'Estat pera suplir aqueixa deficiència o pera regularisar aquella retribució. La mutualitat es, pera'l individu que ha de regular aquella retribució o ha de suplir aquella deficiència en la paga del seu treball, un altre medi que s'ha procurat adoptar pera aquests mals.

"Y veusaquí les bases de lo que jo vull dirvos, respecte de la mutualitat a que's dedica una de les vostres Seccions.

"Hi han institucions que responen a que el salari arribi a totes les necessitats de la vida, fins an aquelles que no son presents, en els casos en que'l salari representa una retribució complerta. Emprò, hi han moltes més institucions, perquè son més necessaries, pera subvenir les necessitats, quan la retribució es escassa.

"Examinem lleugerament aquests dos grans grupos de remeis que acabo d'indicar: el de l'intervenció del Estat per suplir aquestes deficiències, y el de l'esfors colectiu per medi de la mutualitat.

INTERVENCIÓ DEL ESTAT

"No hi ha cap dubte de que dintre l'organissació actual de la societat, fins que prengui una gran volada el Mutualisme, se fa necessa-

ria l'intervenció del Estat. Això ho ensenya el fet de que en el dia d'avui no hi ha cap país d'Europa que no hagi emprès am més o menys empenta el camí de l'intervenció del Estat dintre de totes aquestes deficiències que's noten en l'actual organització del treball.

"Jo, sense refusar el principi, tinc de confessar que no soc molt partidari de l'absoluta intervenció del Estat pera remeyar aquestes necessitats. No'n soc amic per dugues raons: la primera porque crec que l'intervenció del Estat amb els medis que emplea per això, no es més que'l reconeixement de l'imperfecta organització actual, y jo ara parlo del ideal que hauríem de conseguir y en el que aquesta imperfecció no existiria, fent per lo tant innecessaria l'intervenció del Estat, porque la retribució del treball y la seva regularització serien les més convenientes. Y dic que l'intervenció del Estat es el reconeixement de l'imperfectió actual, porque parteix de la base de que'l salari que avui se dona es insuficient pera satisfer totes les necessitats del treballador, sigui de la classe que's vulgui, tant els d'ordre material, com els d'ordre moral; tant el treballador operari com l'intellectual.

"Fixeu-hi una mica y veureu com en tots aquells casos en que l'Estat hi posa la seva intervenció pera corretgir aquestes deficiències, hi ha'l reconeixement de l'imperfectió de l'organització social. Mireu la llei d'accidents del treball. El pago d'aquests accidents pel patró en els casos en que's produeix l'accident, no significa més que no's paga usualment salari bastant pera que'l treballador pugui subvenir a les contingències del seu treball, en els casos en que aquest mateix treball produeix l'accident. Per això quan se presenten aquets casos, s'obliga an el patró a donar una quantitat que representa aquell complement de salari que abans no havia dat y qu'es necessari pera que'l treballador tingui fondos suficients pera atendre an aquesta contingència.

"Si el salari comprendés tot lo necessari, inclòs lo referent an els accidents qu'en el dia de demà pugui dar lloc el treball, allavors no hi hauria principi de justícia, en aquest ordre de consideracions, en que pogués fundarse la necessitat d'aquesta retribució pels accidents del treball.

"Y porque'l salari —pregunto jo— no ha de comprendre en tots els --

casos aquest element necessari, de les contingències a que s'ha de -
atendre en el dia de demà que ve un accident produït pel treball ma-
teix?

"Lo mateix pot dirse de l'invalidesa, de la vellesa. No està ben re-
tribuit el treball desde'l moment en que en el salari que's dona com
a retribució, no s'hi comprèn un element tant essencial com el que -
representa les necessitats de la vida, el compliment total de les -
necessitats d'aquell home que ha agotat, precisament en el treball,
sa potencia productiva.

"Per consegüent, quan per qualsevol sistema, sigui per entrega de -
quantitats que a les caixes de vellesa fassi el patró, sigui per in-
tervenció del Estat per medi d'una llei, se busca la manera de soste-
nir al invalidat y al vell, es indubtable qu'en tot això no's fa més -
que un regoneixement ben clar, ben explicit, ben gràfic de que en el
salari corresponent al treball no hi entra l'element necessari pera
conseguir que aquell que treballa, y que treballant s'inutilisa o -
pert sa potencia productiva, pugui sostenirse després del seu tre-
vall amb els resultats que aquest mateix treball li hagi dat.

"La segona raó del perquè no soc partidari de l'intervenció del Es-
tat pera curar aquest mal, es porque jo entenc que l'Estat ha de con-
densar l'acció social, ha d'enfortirla; però no ha d'engendrarla, -
perque en aquest últim cas tant sols crea una organització artificial
que no té prou força pera poderse sostenir, tota vegada que l'hi man-
ca un fonament sòlit.

"L'acció social no es més que una acció col·lectiva, l'acció d'una se-
rie d'individus que han format un nucli y quan aquest està organi-
sat y l'organització es ferma, aleshores es quan l'Estat dona vida le-
gal an aquella força y la multiplica; y pot fonamentarse l'interven-
ció del Estat amb una base ferma. Es precis, es necessari que vingui
l'acció social a establir aquest remei porque després que l'acció so-
cial l'hagi creat, l'hagi engendrat, y hagi comensat a darli forma,
l'Estat la reculli pera enfortirla, obtenint aleshores un fonament -
natural, ja que descansa sobre la força de la societat mateixa que -
l'ha engendrat.

"Jo no crec am la contradicció que diuen que hi ha entre l'individu-
alisme y el socialisme. Jo crec que l'individualisme es base necessa-
ria de la societat y que'l socialisme no es més que una via pera fer

gran l'individualisme.

"An aquestes rahons encara podria agregarhi d'altres an el meu entendre. Una d'elles es que l'intervenció del Estat pera curar tots aquells mals a que abans me referia, porta un mal extraordinari, una desigualtat injusta; perque quan se crea una d'aquestes institucions de previsió am recursos del Estat, fixeuse bé que'ls recursos que an ella s'hi destinen se treuen de la quantitat total dels pressupostos del Estat, dels ingressos que obté l'Estat, y digueume d'ont surten aquets ingressos? No surten, en una part molt principal del treball mateix? A conseqüència d'això, pera atendre a aquelles necessitats eventuals y extraordinaries, se treuen els recursos del treball mateix. No resulta, doncs, que am l'intervenció del Estat se busca la manera de subvenir a les deficiències del salari amb una merma que s'imposa an el salari mateix? No es una part del salari el que ha anat a les arques del tresor per mitj dels ingressos del seu pressupost, y d'aquesta manera, minvantlo, se volen curar les deficiències d'aquest mateix salari que ja no arriba a les necessitats del home? Y no es una desigualtat el que's minvin per igual els salaris, ja que de tots ells surten els ingressos del Estat, quan hi han treballadors que tenen salaris si bé no complerts, al menys més renumera-dors que'ls d'altres treballadors, que també han contribuït per igual an aquesta paga de les necessitats extraordinaries?

"Y lo mateix que dic del treball, puc dir de moltes altres fonts de riquesa que no haurien d'intervenir an aquest fi, però que am l'intervenció del Estat, sortint tot dels pressupostos, son gravades per a atendre an aquestes necessitats extraordinaries, que haurien d'esser ateses amb una justa retribució del treball.

"Y encara hi ha una altra raó. Per més que l'Estat prevegi les coses, mai podrà arribar a totes les necessitats de diferents ordres que poden establir les diferents categories, a totes aquelles necessitats que l'home creu que ha d'atendre dins la seva vida, y a ne les que'l treball hauria de proporcionar el modo de poderles satisfer.

"Y per això, es sempre més convenient, més necessari que el primer element, la primera forsa, el primer germen, el primer nucli, pera arribar a la satisfacció de les necessitats humanes en les diferents manifestacions en que'ls distints grupus d'homes poden veureles,

neixi de l'acció social, perquè després pugui pendrel l'Estat, el pugui fortificar y ferlo fecond per tots aquells que estiguin subjectes a les necessitats que's tracten de satisfer.

"ESFORÇS COLECTIU

"Y anem ara a tractar, d'un modo especial, el segon punt a que m'he referit en el principi del meu parlament.

"L'altre remei que s'ha buscat pera subvenir en aquelles deficiències del salari a que abans me referia, o pera regularisar aquella distribució indeguda que l'home pot donar an el seu salari, encare que aquest sigui suficient pera totes les seves necessitats, es la mutualitat, y aquí sí que'm trobo de plè dins del meu tema, perquè es -- l'objecte de la Secció de Socors Mutuus que teniu establerta dintre del vostre Centre. Aquest es el punt concret que jo'm proposo estudiar en poques paraules.

"La mutualitat se pot estendre a molts objectes, el seu camp d'acció es indefinit, perquè no sols pot arribar a totes les necessitats, absolutament a totes les de la vida, sinó que fins pot arribar a totes les conveniències. Y vull concretar el meu estudi an el punt concret de les principals necessitats que pot atendre la mutualitat y que - vol satisfer la Secció de Socors que teniu establerta: vull concretar el meu estudi a la mutualitat que té per objecte suplir les deficiències del salari o procurar una acertada distribució d'aquest, pera que arribi a totes les necessitats que no son de moment, que no son permanentes.

"Fixeuvos bé en tot això que d'un modo particular vos vinc dient des de que he comensat a parlar, o sigui an els dos punts de vista que - té per objecte la mutualitat. Un d'ells ja recordareu qu'es la deguda distribució del salari, dels recursos que té l'home, pera que arribi a totes les seves necessitats.

"Però si no fos més que això, seria induptable que la mutualitat constituiria una gran palanca, una gran arma que té la colectivitat pera arribar a la satisfacció de totes les necessitats del home, fins les més imprevistes, seria sens dupte un sistema educatiu del mateix home pera que arrivés a comportarse del millor modo possible pera atendre els seus afanys de demà; però no seria absolutament.

Hi han moltes altres institucions que també arribarien a obtenir el mateix fi. Tot lo que representen institucions per a fomentar l'estalvi serien un mitjà per a obtenir el mateix objecte que la mutualitat se proposaria. Però com a més d'aquest objecte hi ha l'altre de suplir les deficiències del salari, és indubtable que en aquest segon - no hi arriben ni hi poden arribar les institucions d'estalvis; y la mutualitat hi arriba perquè descansa sobre la major força acumulativa que dona la potència del salari amb l'unió dels esforços de tots - junts.

"Fixeu-vos com en el primer concepte, la caixa de la mutual s'encarrega de fer treure a cada un dels seus individus una part del salari, per a atendre les necessitats, no permanentes y perentories, que poden presentar-se en alguns casos de la vida; y en el segon cas, la caixa de la mutual guarda la part destinada an aquestes necessitats que poden venir y que no venen, suplint amb aquestes les deficiències del salari, per a atendre les que han vingut.

"És bo destriar aquests conceptes per a fer-se complert càrrec de lo - que és l'institució de la mutualitat, encara que en la pràctica concorrin els dos conceptes a produir els beneficis que dona una mutual - ben organitzada.

"Si bé se considera, la vostra societat no és res més que una mutualitat. La part educativa que havèu establert, és clar que no és més - que un esforç que entre tots feu y que os permet a cada un, aconseguir amb un sacrifici mínim, el compliment de les necessitats d'ordre intel·lectual que d'altre modo os resultarien més gravoses, si ho haguessiu de fer cada un de vosaltres sol y aïsladament. Tot lo que teniu establert referent a ensenyansa y cultura, y fins an aquets exercicis d'esport, no és més que una mutualitat que per mitjà de la vostra societat os dona el modo de que amb un esforç mínim pogueu aconseguir una gran instrucció y pogueu treballar al mateix temps per l'educació y sanitat vostres.

"Per això, amb molta sabiduria els vostres estatuts han establert com a secció permanent, com si diguessim secció essencial, fonamental de la vostra societat, la secció de mutualitat; perquè és just que desde el moment que os heu acoblat en una societat per a les necessitats

intelectuals que avans os deia, os acopleu també pera el compliment de aquelles necessitats materials, que no perque siguin eventuals poden deixar de venir en el moment menys pensat, y cal que esteu ben preparats, perque aleshores puguin complirse totes aquelles coses que son necessaries, pera que la vostra situació sigui millorada per la mutualitat.

"La vostra secció de socors mutuus ha conseguit portar consol a quatre contingencies ben desconsoladores de la vida: l'enfermetat, la falta de treball, l'invalidesa y la defunció, y estudia poderse estendre an algunes més.

"Per de prompte preten estendres a poguer subvenir a les necessitats d'aquella contingencia que trenca per una temporada la carrera, que fa fallar tota classe de salaris; el servei militar, que mentres estigui vigenta l'actual legislació permet redimirse mediant una quantitat en metalec, que no tindriau sols y os pot donar la mutualitat, y fins quan hi hagi un altre organització més perfecte, preten que pugui arribarvos a donar el salari que's deixa de cobrar durant la temporada del servei militar, pera atendre a les necessitats que cobria quan l'individu no havia entrat a files.

"Però avui per avui no'ns interessa, no'ns ha d'interessar més que les contingencies a que ja porta remei, a que ja porta socors la vostra secció de mutualitat.

"La vida, l'alegría de la vida, la joia del viure està entelada sempre pel perill de l'enfermetat, pel perill del paro forsós, pel perill de l'invalidesa, pel perill de la defunció. En qualsevol d'aquestes contingencies, els medis de viure cessen pera aquell que compta amb el seu treball com a únic y exclusiu medi de subsistencia y precisament cessen en el precís moment en que son més necessaris aquets medis de subsistencia perque creixen les necessitats a que s'ha d'atendre. En qualsevol d'aquets casos en que no's compleix la normalitat de la vida, la normalitat del guany, y en que s'ha de beure treure lo que s'hagi estalviat, la caixa de socors mutuus pot venir en vostra ajuda lliurantvos d'aquestes llastimoses contingencies de l'humana condició. No'n dupteu pas, no, en tots aquets casos, quan la vostra casa se trobi sense cap classe d'elements de vida, tindreu aquella caixa de la mutual que anirà a aixugar les llàgrimes que --

aquelles tristes contingencies vos hagin produït.

"Potser son banals aquestes consideracions, perquè tots vos les feu en moments determinats de la vida; però no importa que sien banals, jo torno a fervosles y os invito a que penseu y mediteu en aquestes contingencies, en la seguretat de que si hi penseu, veureu l'alta necessitat de la mutualitat dintre del organisme social y tots entrareu en aquesta secció permanent de mutualitat, pera que os ajudi a vosaltres mateixos quan ho necessiteu, y fins, encara que may ho necessitessiu, pera que ajudi als vostres companys.

"La mutualitat te certa semblansa am totes les institucions de socors, però té un cert element inapreciable que l'aixeca molt per demunt d'aquestes institucions. Jo voldria fervos comprendre aquesta diferència d'una manera clara y am poques paraules. Vull fugir de tota qüestió tècnica, però la veritat es que la qüestió que ara os esposo està lligada amb una de les qüestions tècniques que més brega mouen relativament a les mutuals.

"Els experts, els actuaris, que diuen en païssos de llengua francesa, y qual nom ha adoptat are, aquests mateixos dies amb una institució nova, la legislació d'Espanya, sostenen que les mutuals han de descansar sobre totes les regles per les que se regeix el calcul de probabilitats y sobre les que descansen totes les societats de socors, però els pràctics de les mutuals se resisteixen an això y asseguren que s'ha de prescindir d'aquella inflexibilitat del calcul de probabilitats en que's fonamenten les societats asseguradores, perquè no es possible arribar a destriar tota la serie de casos de contingencies y de diferencies a que per l'edat y altres coses donen lloc les enfermetats y demés accidents a que ha d'atendre la mutual del modo més beneficiós possible.

"Y la veritat es que si bé's pensa, poden tenir certa raó els pràctics sobre els tècnics. Es veritat que no's pot prescindir en absolut d'aquells fonaments de calcul sobre que se sostenen les mutuals pera no anar a la ruina, però també es veritat que hi ha en les mutuals un element diferent am que no compten les societats de segurs y precisament aquest element diferent es el que fa miracles.

"En les mutuals, hi ha com a base capital la germanor, mentres que les societats asseguradores no descansen en rès més qu'en el calcul

científic. Deia un publicista, y deia am raó, que aixís com les soci-
 etats asseguradores sols en el calcul reposen, les societats mutuels
 tenen per motor el cor encare que tinguin per timó la ciencia. Y -
 aquesta fraternitat, aquesta solidaritat que vos lliga a tots vosal-
 tres, es la que fa que no hi hagi, dintre de les mutuels, aquella -
 fredor que hi ha a les societats asseguradores, que sols fien en el
 calcul; tota vegada qu'en les mutuels hi ha el caliu de la germanor
 entre tots, que fa que el company ajudi al company y dona a cada hu
 la satisfacció de que les quantitats que entrega a la caixa de la mu-
 tual, si no serveixen pera ell, per les necessitats propies, servei-
 xen pera atendre les necessitats dels germans.

"Heusaquí aquell element que os he dit que dignifica per damunt de -
 les societats asseguradores a les societats mutuels.

"Heusaquí l'element que fa que les societats mutuels fassin miracles
 y donguin resultats que semblen estranys an els experts, an els ac-
 tuaris que especulen sols amb els nombres.

"Hi ha certes mutualitats que s'han creat amb una segona intenció o
 que han acceptat aquesta segona intenció després de fetes. Guardeu--
 sen.

"Tenen molts perills aquestes societats mutuels que prescindeixen -
 d'aquell factor del cor a la vegada que d'aquell domini de la cien-
 cia, porque poden anar a la ruina per distreure el seu capital d'a--
 quelles necessitats, a que única y exclusivament s'ha de destinar.

"Os ensenya això els perills que poden haverhi de donar a la mutuali-
 tat una finalitat diversa de la que ella mateixa té. En aquest cas,
 totes les forces, totes les energies d'una mutual; el miracle mateix
 que l'ha fundada y la sosté, cauen per complert, se malmaten y desa-
 pareix la mutual en el moment en que admet una finalitat diferenta -
 de la que li correspon.

"Per sort, en la vostra Mutual no existeix aquest perill, no pot --
 existirhi. La vostra mutual es una secció d'una societat que actúa -
 sobre diferents ordres de la vida y que té altres seccions en les -
 que podeu desplegar les vostres energies sobre els altres fins de la
 vida que desitjeu perfeccionar, quedant per aquesta raó reduida la -
 mutual al únic y exclusiu fi que la mutualitat té. Això vos dona --

la tranquil·litat de saber que les necessitats eventuais, aquelles que no son perentories ni permanentes, tindran modo d'esser ateses, sense corre els perills que abans he indicat.

"La prosperitat que fins al dia d'avui ha conseguit la vostra mutual, li obra la porta pera altres empreses.

"La junta de la Secció crec qu'estudia ja la forma de millorar els - fins d'aquella y d'abreviar el camí a recorre pera conseguir alguns altres objectes y molt voldria jo que aquest camí sapiguessiu seguir lo am la mateixa forma que fins ara l'heu recorregut triomfant en lo que fa referencia a les demés seccions del vostre Centre.

"iY que n'es de gran el camp que se vos obrirà quan pogueu entrar en la vida cooperativa! ¡L'abaratiment de la vida que vol dir la multiplicació de les necessitats satisfetes per vosaltres mateixos, y la possibilitat del crèdit pera demà, que vol dir el camí obert pera em preses pel vostre compte!

"No desmaieu per aquest camí, amics meus, però al empèndrel estudi-- eulo bé en tota sa complexitat y en tots els seus detalls, porque si difícil y plè de perills es el camí de la mutualitat, més difícil es el de la cooperació. Jo comprenc que si moltes ventatges porta la mu tualitat, la cooperació pot arribar a resultats maravellosos, però - essent ben entesa.

"Els perills que existeixen en el camí de la cooperació, que es --- aquell en que entrareu després de ben fonamentada la prosperitat de la vostra mutual, son perills que es necessari que tingueu previn--- guts per endavant, pera no caure en cap d'ells.

"Jo vull cridarvos l'atenció d'un modo molt especial sobre una adver sitat possible pera la vostra cooperació, el dia que la fundeu, y - que jo ja vull dar desde aquest moment per creada.

"La situació social del món que ara enlaira les grans organiscacions en perjudici de les petites, les grans empreses am grans capitals y aterra les empreses petites am capital petit, porta a una situació - de batalla, a una situació de lluita, que no es certament la més -- apropòsit pera la facilitat de la producció.

"Serà necessari—y un dia vindrà, no dupteu de que hagi de venir— una nova organiscació en la que els mals que ha portat aquesta lluita,

siguin corretgits per medi d'una organització més sabia y acertada pe
ra regularisar les contingencies de la vida. Però avui per avui, l'a
parició de les grans organitzacions produeix necessàriament un movi--
ment de despit, un moviment de por, un moviment de rabia, per part -
d'aquells que queden ofegats per aquestes grans organitzacions; y --
aquest es un dels perills que heu de procurar vencer per complert -
desde'l moment que entreu a la cooperativa.

"Tingueu en compte que les cooperatives de consum en una societat -
forta com la vostra, poden representar una organització gran, molt -
gran, que os dongui molts beneficis, que os fassi anar molt endavant
en el camí de la vida; però tingueu també en compte que com més gran
sigui, més pot perjudicar y pot causar lesions a les petites empre--
ses y es molt necessari que previngueu les coses de modo que aques--
tes lesions no's produeixin y que si's produeixen forfosa y fatal---
ment, no fassin mal an el vostre moviment de cooperació, perquè alesh
hores tindrieu les ales tallades.

"Quan hagueu vensut aquest perill y hagueu entrat en el camí de la -
cooperació per medi de la cooperació elemental, que es la cooperati
va de consum, comenseu a pensar en la possibilitat de que pogueu es
tablir la cooperació pel crèdit.

"Aquesta, en el meu entendre, es l'institució més gran, més hermosa,
que pot portar l'organització econòmica dins una societat; perquè --
fixeuvos en lo que fa aquesta organització de cooperació pel crèdit.
Fixeuvos en que'l crèdit tal com avui dia s'acostuma a entendre, no
arriba a esser en rigor de veritat, en la realitat del fet, el veri
table crèdit, perquè què es lo que dona'l crèdit? Un valor. A cambi
de què? A cambi d'una assegurança, d'una propietat, de diners o d'aj
tres valors. Y es això purament el crèdit? Es un valor donat contra
un altre valor?

"No, el veritable crèdit es el valor donat a cambi d'un valor que ha
de venir, es un valor que's dona al treball per la seva producció fu
tura y aquest crèdit, desgraciadament, no's trova en la societat tal
com avui està organitzada.

"Aquest crèdit es el que pot arribar a conseguir la cooperativa de -
crèdit; es a dir, que vosaltres que teniu la força del treball, que
es el valor de demà, conseguíu un valor avui a cambi d'aquell valor

que ha de venir el dia de demà a conseqüència del treball fundat en el valor que os han donat a crèdit.

"Y si vosaltres conseguíu això, mireu la porta que se vos obra. Vosaltres, allissonats pel treball, heu de fervos dignes, heu de dignificarvos extraordinariament y elevarvos amb aquesta mateixa educació y instrucció que haveu rebut mitjançant la mutualitat de la present as sociació y heu de conseguir que, per medi del crèdit de vosaltres ma teixos, se vos obrin les portes de tota mena d'empreses, y essent com sou pràctics, perque haveu comensat recorrent totes les esferes del treball, podreu convertirvos en els industrials y comerciants de demà.

"Rès més d'aquest punt.

"Tots els treballs fets per la secció de socors mútuus de la vostra societat son molt eloqüents.

"Jo voldria buscar alguns exemples del desenrotllo que han tingut al gunes societats semblants, que han comensat per quasi rès y han arribat a una potencia extraordinaria, perque me sembla que al costat d'elles, l'exemple de la vostra secció de socors mútuus no quedaria enrera. No he tingut temps; però he trobat un dato, y amb ell en -- tinc prou pera fervos veure, d'un modo gràfic, la potencialitat de la vostra secció de socors mútuus. Son els 90 serveis fets per la secció en casos d'enfermetat, defunció y cessantia.

"Sabeu lo que es això, dat el nombre de socis de la secció? Un 20% de serveis fets.

"Jo no crec, jo casi m'atreveixo a assegurar, que en el poc temps que funciona la vostra secció de socors mútuus, pugui haverhi un altre que hagi arribat a una proporció tan gran de serveis prestats en relació al nombre dels seus socis.

"Y això s'ha conseguit tenint en caixa una existencia que, si'l càlcul no m'ha enganyat, representa 7 vegades més de la quantitat que a n'el càlcul que ha servit de base pera la vostra secció de mutualitat, se necessita pera assegurar les quotes normals de les primeres que s'han de dar a càrrec de contingència. Aquest resultat es marave llós.

"Desde'l moment que heu arribat a una proporció tan gran de serveis

prestats amb un nombre relativament petit d'associats, es indubtable que sabreu portar a bon terme aquest ram de la mutualitat.

"Però permeteume també un plany. Jo he vist què en el dia d'avui, y son nombres que s'han publicat, sou 1600 els socis d'aquest "Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Indústria", però he vist també que d'aquests 1600, tan sols 470 pertanyen a la secció de mutualisme, y jo pregunto després d'això, ¿es que no han pensat tots aquells que no hi pertanyen en l'enorme importància que té aquesta secció de mutualitat? ¿Es que's consideren tan forts físicament, que creuen que en les batalles de la vida no hauràn de menester del socors d'aquesta mutualitat que vindrà'l dia de demà a auxiliarlos?

"Ah! Quants son—puc dirho perquè m'he trovat en aquest càs—aquells que creientse forts y lluny de tota mena d'enfermetats, a lo millor s'han trovat aclaparats per elles! Com aleshores s'alegrarien d'haver fet aquell estalvi mediant una quota mínima com la que's deixa dins de la vostra secció de segurs, pera que les necessitats a que no's podría atendre algunes voltes, puguin esser ateses sense cap classe de sacrifici!

"Y encara que aixís fos, encara que realment hi hagués algú que's cregués tan fort, allunyat de les enfermetats, del paro forsos del treball, de l'invalidesa més o menys permanenta, ¿es que no coneix, companys, que's poden trovar en aquests casos? ¿No os heu associat pera que amb el bé dels uns se pugui remediare el mal dels altres? Doncs que'l mogui la germanor, y que entri en la mutual ab l'esperit de afavorir als seus germans. Això es lo que en la mutualitat fa miracles.

"Penseu amb els devers de solidaritat, amb els devers de germanor, y aixís com en totes les esferes de la vostra activitat, teniu dintre de la vostra societat un camí tan obert pera molts dels fins de la vida y heu conseguit extèndrela de tal modo que desde'l piset del carrer de la Boria, l'heu trasladada en aquest esplèndit palau que teniu en el dia d'avui; procureu extendre també el nombre d'afiliats a la secció de mutualitat, que es una de les més importants de la vostra associació. Que no passi molt temps que no hi hagi cap soci que no estigui afiliat en aquesta secció. Si'ls esforços dels que han format part d'ella fins avui, han donat tant brillants resultats, no dupteu pas que si tots compreneu la verdadera trascendencia d'a--

questa secció mutual y si tots os hi afilieu, aquella cooperació de consum, com a primer pas pera arribar a la cooperació del crèdit, - que ha de fer el miracle de fer baixar a la terra al veritable crèdit que fins avui no hi ha encarnat, serà prompte un fet y podreu comptar tots amb aquest crèdit pera esser cada día més de lo que sou."

("Revista Anyal", 1910, p. 17-32)

CONFERÈNCIES DEL VII ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CENTRE

PARLAMENT DE PERE COROMINES, GLOSANT EL TEMA DE LA SECCIÓ PERMANENT D'EDUCACIÓ I INSTRUCCIÓ, PRONUNCIAT EL 4 D'ABRIL DE 1910, A LES FESTES DEL VII ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CADCI

"SENYORES Y SENYORS:

"Mentres estava escoltant l'hermós parlament, la bella conferencia que os ha endressat Raimond D'Abadal, jo pensava que per ma tardansa a assistir an aquest acte s'ha canbiat l'ordre de les coses. Jo venia a fer aquí un senzill parlament; ell portava una hermosíssima conferencia; més haguera valgut comensar per mí y acabar per ell. - Com que jo en tinc la culpa, si per cas ja'm castigarèu.

"Es veritat també que hi haurà una certa proporció entre el tema que os ha desenrotllat y el tema que os desenrotllarà jo, porque aixís com en la secció de S. M. hi ha encare una debilitat en les seves forses y en sa organisació per lo que'l seu parlament ha vingut a animar als socis a perseverar en aquesta bona conducta; en cambi en la Secció d'Educació y Instrucció hi ha una tant ferma empenya, hi ha una constancia tant decidida, s'han obtingut ja per vosaltres fruits tant sanejats, que estaria per demés que jo tingués la fatuitat de volguer darvos lliçons a vosaltres que os heu demostrat verdaders mestres en aqueixa materia.

"Per això no farà cap falta la profunditat de concepte, ni la importancia del concell; serà aquest tros de parlament, aquest bossí de parlament, ni més ni menys que lo que resulti d'haberme convidat a pendre part en vostra festa, una cosa semblant a lo que succeïa quan se convidava a pendre part en les gestes de la edat mitjana que's feien quan se volia celebrar alguna cosa com lo que ara celebrem. Aleshores se convidava als més esforsats justadors, aleshores en nostra vella plassa del Born sortien els cavallers que anaven a justar en aquelles lluites bella y noblement cavalleresques.

"Jo comprenc el meu parlament d'aquesta manera, y encare que jo sigui un trist, un pobre peoné y amb aquestes pobres armes vinc a justar, sempre valdrà d'alguna disculpa el portar un amor, com duien -

també aquells bells cavallers, a una dama gentil, tant gentil y hermosa com no n'hi ha d'altra en el món, un amor gentil a nostra Patria Catalunya per qual triomf en la vida de la civilització sospiro.

"He entès que'm convidabau simplement a fer una glosa d'aquestes paraules "Educació" y "Instrucció" que teniu com un dels lemes de vostra institució de D. del C. y de la I. Serà no més que una glosa de paraules, serà no més que un parlament de forma per dirigir-se a gent ja convensuda, a gent ja treballada per l'acció cotidiana; mai amb un sentit de conferencia científica, perque qualsevol de les diaries lliçons dels vostres mestres, dels vostres professors val més que tot lo que digui aquest vespre aquest humil y pobre lluitador que va pel món encès per la flama de son ideal a cercar entusiasmés que devegades trova y altres no.

"La vostra educació té unes bases d'educació corporal.

"Jo he vist la vostra casa, les vostres instal·lacions y he vist en la Secció d'Escursionisme una reunió de fotografies que són recorts de altes empreses que se han realitzat en aquesta casa per la Secció de Sports.

"Vosaltres, doncs, que os dediqueu primerament a la educació corporal, a la educació física del vostre cos, teniu la sala de gimnasia, teniu la vostra sala d'esgrima, hi ha una sala reservada per la organització de tot lo que fa referencia al excursionisme; jo encara vull veure, que vindrà un dia que vosaltres seguint creixent com heu crescut fins ara, podreu tenir també una piscina de natació, ont acabeu de completar totes aquestes formes de la vostra educació física, fent de la vostra educació un espill de les institucions que's dediquen a la perfecció del cos del home.

"Y feu bé de ferho aixís, perque si en alguna classe social, si en alguna mena de families, de reunió d'homes es necessita realment una educació completa es en la vostra, en que no solsament fan falta els coneixements de la inteligencia y la educació de la voluntat, sinó que tant o més que en totes les altres se necessita també la resistència, se necessita la bona conformació física.

"Però al tractar d'aquesta educació del cos, d'aquesta educació corporal no penseu pas que la vostra missió sigui formar la vostra corporalitat, sigui senzillament anar a crear uns bons muscles, anar a

portar un bon desenrotllo a les vostres formes; jo crec que quan l'home s'educa en la gimnasia, l'home's forma en la esgrima ó en els esports, n'heu d'aquesta formació una millora en el esperit, n'heu una millora en sa voluntat perque s'acostuma a una disciplina, el ajudar tot això a la formació d'un mètode que li ha de servir després per moltes bones y males aventuras de la vida, tota vegada que per la vida social aquesta disciplina, aquest mètode, aquesta sumissió a una regla física que's ve a treure de les sales d'esgrima, de les sales dels jocs y dels esports es una cosa altament beneficiosa per la formació de la disciplina de la voluntat.

"Jo voldria també que vosaltres os fessiu ben capassos de que encara hi han altres profits a treure d'aquesta educació corporal, perque quan els grecs y els romans y els anglesos y els alemanys y tots els pobles que's preocupan fonament de la educació física, quan tots aquets pobles s'entregaven an aquestes grans empreses d'educació, no sols miraven a la millora de la forma del cos humà, sinó també a establir, a portar, no sols an aquelles que potser d'altre modo no ho sentirien sino fins fortificant an els que ho sentin, un sentiment de gloria, d'orgull en aquestes condicions de la vida corporal.

"Quan organiseu una anada al Montseny, per anar a fer un esport de lujes, quan organiseu una anada a una altra montanya per anar simplement a admirar les belleses cel país, quan organiseu qualsevol carrera o quan s'organisa qualsevol festa de natació, no solsament contribuïu a la riquesa de vostres muscles, sinó que també establiu uns premis, una corona pera'l vencedor, creant, en la voluntat dels que hi prenen part un sentiment de noble emulació, que no sols en els dependents de comers, sinó en qualsevol altre classe de la societat no estaria mai per demés en totes les contingencies de la vida. Hi ha en totes aquestes batalles corporals, en totes aquestes lluites de resistència física un reforç per la voluntat, un sanejament per la vida moral.

"Vosaltres també feu educació intel·lectual y heu tingut el bon gust y el bon acert de donar an aquesta educació intel·lectual el degut desenrotllo, tota vegada que no s'ha d'olvidar que en el dia d'avui els homes potser en fan un poc massa al donar exagerada importancia an aquest punt en relació a les demés virtuts y facultats del home.

"Jo entenc que, avui com avans y com ho serà per molt temps l'educació intel·lectual, continua sent el més important fonament de l'educació del home. Vosaltres, doncs, heu fet molt bé. Jo os proposo que - continueu per aquest camí de donar una gran importància a l'educació intel·lectual dels vostres associats.

"No ja perquè no ho feu, sinó perquè si ja ho feu, ho fessiu encara més, jo voldria donarvos un petit concell, y es que a totes aquestes ensenyances els hi dessiu no un sentit d'investigació, sinó un sentit de quelcom de útil, de pràctic per la vostra vida, perquè heu de pensar que si sempre allà ont surt un investigador hi ha una esperança d'una noble y altíssima formació espiritual humana, no sempre -- aquesta esperança's converteix en realitat, sobre tot quan les circumstàncies de la vida no presenten, no proporcionen un bon medi per a que aquesta realitat vinga a concretarse. Jo tinc per segur que - en la major part dels casos, de cada deu els nou, seria una trista - mala ventura que en un dependent de comerç, que ha de viure de la seva vida del comerç, anessin a despertar desmesuradament un instint - d'investigació científica que's trovaria mancat no sols de medis materials, que amb la seva voluntat li fora fàcil obtenir, sinó mancat de medis en sa vida de relació y en els seus elements de formació espiritual; se trovaria mancat de medis ideals per poder arribar a - fer feconda aquella inclinació investigadora que li hauria suggerit, y os trovaríeu que aniríeu a parar a un defecte que no es nou en la nostra família catalana: aniríeu a parar a la procreació d'aquesta - rara mena d'investigadors que en tot temps han florescut aïsladament a Catalunya.

"Quasi no hi cap art a Barcelona que no tingui els seus descobridors, que no tingui els seus investigadors. Tots vosaltres vos haureu trobat durant la vida amb algun d'aquets tristos sers que volen fer -- grans descobriments, que volen resoldre grans problemes, però que'ls hi manquen els medis necessaris de preparació científica. Jo'n conec un que ha publicat un llibre tot plè de fórmules aritmètiques y al - llegir-lo m'ha produït un sentiment de certa bogeria, de certa incoherència espiritual en l'autor. Ne trobareu d'altres que volen resoldre els problemes de la vida espiritual de la manera més atrevida, - més furienta d'investigació; y'n trobareu d'altres, y jo'n conec desgraciadament alguns, que han volgut descobrir la direcció dels glo--

bos en aquest temps en que's necessita ser un ingenier molt ben preparat, molt ben dotat de tota mena de medis y de estudis para resoldre un problema qu'en realitat no es un, sinó que son 50 o 60 o 100 problemes a la vegada, y aquets homes de una sola idea volien anar a resoldre tota aquesta complicada maquinaria en que consisteix avui la resolució de la direcció dels globos; en trobareu doncs para tots - els gustos, y jo crec que aquestes troballes no son cap riquesa espiritual de la nostra terra, sinó que son fruit d'aquesta mala ventura de volguer generalisar l'esperit d'investigació quan les intel·ligencies no estàn encare suficientment preparades.

"Per lo tant, despertant en aquest Centre l'esperit d'investigació científica amb homes que per la seva vida no estàn encaminats an això, en comptes de ferlos hi un favor, los hi faríeu moltes voltes de la carrera desgracia perque no's troben am medis per treure després els fruits que podrien obtenir d'una educació intelectual d'aquesta mena.

"La vostra educació intelectual desde'l moment que l'encamineu a fer la pràctica para la vida, la simplificareu, y aquesta simplificació vos donarà un camp més ample, una més ampla capacitat d'estudis que si volguessiu orientarla per mètodes científics d'investigació.

"Vosaltres, per exemple, vos dediqueu al estudi de les llengües, però no habeu d'entrar en les investigacions filològiques; vosaltres - vos dediqueu al estudi de la contabilitat, però no teniu que anar a descobrir per rès tots aquets nous sistemes que preocupen als sabis de la geometria sobre equacions y quantitats infinitesimals; vosaltres doneu l'ensenyansa de l'economia real y positiva, sense sembrar en les intel·ligencies dels vostres deixebles un sentit de reformes socials, de futures investigacions de coses que no farien més que pertorbarlos.

"Y aixís en tota mena d'ensenyansa trobareu la possible aplicació - d'aquest mateix principi.

"Per això al dependent de comers que vingui a estudiar aquí, l'habeu de preparar para la vida del comers, y la vostra ensenyansa no ha de ser precisament la d'una alta escola mercantil sinó una ensenyansa - de tot lo que essent mercantil, el prepari para el comers y li dongui totes aquelles idees que demà haurà de posar en pràctica dintre

de la vida.

"He vist que a més de totes les classes que avans he anomenat en tenniugues que podrien dirse de tècnica industrial y també an aquestes habeu de fer aplicació d'aquell principi d'encaminar l'ensenyansa, no a l'investigació, sinó pel costat pràctic de la vida perque - si a la vostra classe de química anaveu a crear esperits investigadors no prepararíeu els vostres deixebles pera les necessitats de la vida industrial mentres que si vos limiteu a enfocar els vostres estudis en un punt de vista pràctic, li donareu al deixeble els vers - coneixements que haurà de necessitar dintre del seu ram.

"Y això ho habeu de fer més estens, no habeu de limitarho a l'ensenyansa de la química, sinó que ho habeu d'estendre a tot un pla de - desenrotllo d'educació tècnica dels vostres deixebles.

"Haureu observat que als nostres viatjants de comers els hi falten - coneixements tècnics d'un gran número d'industries de la nostra terra, trobantse am grans dificultats pera competir am els viatjants - d'altres païssos aont se preocupen d'aquesta formació tècnica industrial dels portaveus del seu comers.

"Jo no vull acabar aqueixa part de ma glosa sens fervos notar que - també convindria que combinessiu y armonisessiu la vostra ensenyansa d'educació intel·lectual am tot allò que fa referencia a les coses de la nostra terra. Perque quan un home surt pel món y vol fer una vida de comers, aquest home es en certa manera un representant de sa patria, no es tant solsament un representant de la casa que l'envia a viatjar. Quan una casa que ven teixits y està establerta a Catalunya, envia un representant a viatge, no son tant sols els teixits d'aquella casa de Catalunya lo que aquest home representa, sinó que en certa manera es un representant de tota l'espirtualitat catalana. Si - aquest home el feu anar pel món sense un coneixement bastant profund de les coses del seu país, aquest home serà un viatjant en el sentit que ho podria ser un trist fonograf perque haurà après una llissó, - perque sabrà enraonar dels fils, de les ampeses, dels preus, dels - transports, però quedarà bau devant d'aquella nova societat quan vulgui portar les relacions mercantils amb un diferent ordre d'idees - produït pel curs de la conversa. Seria doncs molt convenient que vos en preocupessiu un xic de l'ensenyansa donant a tots els dependents

de comers, no sols an els que van fora de la nostra terra, sinó també an els que's queden aquí, uns quants coneixements de la nostra patria, perque hem de pensar que'l viatjant de comers a més de viatjar pera una fàbrica, viatja pera el seu país.

"Aquet cuadro d'educació qu'estic fent no pot acabar aquí perque encara hi ha la necessitat d'estendre el seu camp a l'educació moral.

"Jo penso que una de les maneres d'educar la voluntat del home es ferli entendre, ferli sentir profundament la veritat de la disciplina social y això s'ha de fer, no solsament en una ensenyansa particular que podria establirse, sinó en l'explicació de tots els mestres. Tots els vostres professors haurien de fer entendre an els homes -- qu'assistissin a la vostra escola, que la societat es una màquina -- complicadíssima en la que cada un d'ells es una peça que no hi pot mancar; cada individu hauria de comprendre que no ha vingut an --- aquest món, que no forma part de la societat, per realisar tant sols un fi individual, sinó qu'es un rodatge d'aquesta immensa maquinaria que's diu societat humana que ha de contribuir a la realisació del -- gran fi social.

"Si això estés fortament comprès, els homes informarien els seus actes no en un individualisme, no en un esteril egoisme, sinó que il·luminats per la idea de ser útils a la generalitat, de contribuir al benestar de sa patria, obrarien com a rodatge de la grossa maquinaria de la societat humana y prestarien millors serveis.

"Aquesta ensenyansa de moral, que crec que tindria d'organisarse també en aquest Centre, hauria d'inculcar an els homes que aquí venen a educarse, un fort sentiment d'honradesa en els contractes.

"Quan un comerciant contracta hauria d'entendre que'l contracte no's fa tant sols per la seva conveniencia, sinó qu'es una llei de relació sense la qual seria quasi impossible la societat humana.

"Si vosaltres lograveu inculcar aquest principi d'honradesa, de llealtat, en el compliment dels contractes harieu fet l'obra social més hermosa que pot ferse entre la classe de dependents del comers y de la industria.

"Arrepareu que'ls pobles que han tingut una alta idea moral d'honradesa en els contractes son els pobles que han anat més lluny en l'ex

tensió de la seva industria y el seu comer. Quan un poble no sent - aquesta íntima fortalesa de llealtat y honradès dels contractes, pot ser podrà prosperar molt ràpidament, però la seva prosperitat acabarà també d'un modo molt ràpit. En cambi mireu els pobles més aven-- sats en el comer y en l'industria y veureu qu'entre el seu avens y la seva moralitat en el compliment dels contractes hi ha una estreta proporció.

"També an els deixebles de la vostra escola els hauríeu de fer enten dre com a conseqüència de tot lo que vos he dit fins ara, que no hi ha ningú en el món que no tingui els seus debers dintre la nostra so cietat; els hi hauríeu de fer entendre que cada hu, té un lloc que - li està reservat an ell; té una funció que li es propia; els hi hau ríeu de fer entendre com a conseqüència l'immensa responsabilitat - que li pertocaria si tenint deber social no'l complia.

"Y aquestes son les gloses que jo vos volia fer; aquest es el pobre sermó, l'humil sermó que os volia dirigir. Si haveu format sanament el vostre cor, si haveu format vigorosament la vostra inteligencia y la vostra voluntat sereu sans, sereu forts, sereu intellectuals; la - vostra vida, tota la vostra existencia, serà plena d'una dolsa ale-- gría que semblarà alegría de justicia, els vostres fills cercaràn la vostra ombra com una ombra sagrada, la vostra muller, quan vos caseu, vos beneirà, y la vostra patria vos ho agrairà perque l'haureu feta cada día més forta, més robusta."

("Revista Anyal", 1910, p. 9-17)

"L'establiment del treball intensiu en els despatxos y escriptoris ho considerem una de les més transcendents millores que pot atnyer nostre estament en l'actualitat; y entenent així el Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria, ha escrit aquesta aspiració en son guió de lluita, com una de les millores a assolir més beneficiosa per a sos associats.

"En diferents èpoques de sa curta, però ja profitosa vida, ha conduït sos esforços al conqueriment de la modificació y reducció d'hores de treball; ademés de diverses gestions entre sos associats encaminades a escotar la major o menor conveniencia de la reforma, va arribar a convocar una reunió d'Entitats patronals y obreres de Barcelona igualment interessades en la mateixa. Representants de la majoria d'elles acudiren a la reunió, y després de molt discutir y sentir molts oferiments y molt bons propòsits, no s'arribà a concretar res; foren consultades diferents personalitats y totes elles cantaren les excelencies de la modificació; però aquest Centre va tenir de desistir de ses bones intencions, si bé no les va abandonar, y restà disposat a tornar a la lluita el dia que'ls esperits estiguessin millor disposats o que les circumstancies fossin més favorables per a una campanya, ben convensut de la bondat de son deial.

"Efectivament, per poc que s'estudiï, un se sent decantat a favor de l'establiment del treball intensiu; prescindint de que aquesta forma se troba establerta en les ciutats capdevanteres en el ram mercantil, lo qual es un argument favorable ben positiu, té la ventatja de que la dependencia pot demanar sa implantació, per quant es beneficiosa per ells y pels patrons; de manera que ni té tant sols l'aspecte interessat que caracterisen generalment les reivindicacions del treball que's veu obligat a imposar una reforma en benefici propi, però en perjudici de l'altra part.

"El treball intensiu, segons lluminós informe de persona tant autorisada, competent en aquesta materia y poc sospitosa, com don Frederic Rahola, significa estalvi d'energies y de temps. Aquesta sola manifestació, que resulta d'una certesa irrefutable, pregona eloquentment ses excelencies.

Treballant set hores seguides, ab una petita interrupció de 15 minuts per a menjar un xic, sense deixar, no més suspendre'l treball, s'eviten les molestias y gastos d'energies y s'estalvia el temps que exigeixen dos o tres entrenaments, la feina's beneficia en quantitat y qualitat y el dependent no's veu obligat a reconensar un treball del qual està descontentat, estan encara subjecte a una digestió que forçosament se dificulta o perjudica.

"Y ara no cal entrar en les raons que podriem dirne d'ordre secundari encara que ben positives, com són l'estalvi de llum, no tenir de treballar ab llum artificial, al fet de que, termenant el treball a les quatre o a les cinc de la tarda, el dependent podria viure fóra de Barcelona, estalviant lloguers, guanyant en bons aires y comoditats, y que podria fer vida de societat, tenint hores pera tot, pera dedicar a la familia, pera instruirse, pera cultivarse físicament, pera divertir-se, pera conreuar - amistats, etc., etc., que de tot això n'es tant digne de fruirne'l dependent com qualsevol altra persona.

"De tot lo qual, se'n dedueix que les ventatges del treball intensiu són innegables.

"Els patrons hi guanyarien ab la qualitat y la quantitat del treball y l'estalvi de llum artificial.

"Els dependents hi guanyarien en estalvi d'energies, en major comoditats en el treball, en minva d'hores ocupades y en guany de temps pera dedicar al descans, al cultiu de l'intel·ligencia y a l'esplai del cos y de l'esperit.

"¿Què s'hi perdria? Absolutament res.

"Per això tinguerem una deliciosa alegria a l'arribar dies passats a nosaltres la nova de que una branca del nostre estament estava en vies de conseguir una modificació de treball tant beneficiosa; perquè precisament entenem, y així ho demostren estudis que hem fet sobre aquest particular, que la millora s'ha d'obtenir evolucionant y per gremis o especialitats.

"Fou per nosaltres motiu de joia immensa'l saber que en el ram de banca y borsa hi han individus que integren ses Directives que cobigen l'idea de la implantació del treball intensiu, y moltíssim més a l'enterarnos de que la dependencia d'aquells despatxos emprenia la defensa de la reforma ab coratge y empesa per la pruija del millorament que van a conse-

guir.

"A uns y altres, als iniciadors de la idea y als que hi coadjuven, tinc la satisfacció de ferlos públic oferiment de nostres humils serveis personals y de la cooperació incondicional del Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Indústria.

"Josep Puig y Esteve"

("El Poble Català", 23 d'abril de 1911)

"Quan en l'any 1902 s'inicià, per primera volta, entre nosaltres, l'idea de reformar les hores de treball en els despatxos i oficines comercials, el Foment del Treball Nacional i la Cambra de Comerç publicaren un informe favorable a l'establiment de l'anomenat treball intensiu; però malgrat els positius avantatges que aital canvi reportaria, reconegu igualment per patrons i dependents; malgrat l'acceptació que en principi ne feren moltes cases de comerç; malgrat sa veritable implantació en una d'elles; malgrat els molts i bons clams de progrés que a tota hora i per tothom se senten llançar, res s'ha establert en definitiu.

"Han passat vuit anys, i tot segueix igual. Aquell informe esmentat resta arrenconat en l'arxiu de les societats que'l publicaren; s'interrompé la replega de firmes mercantils acceptant la reforma; la benvolguda casa comercial que tingué el coratge de dur-la a cap, no veient-se imitada, se trobà aïllada i obligada finalment a desistir de la millora introduïda; en resum, el comerç barceloní serva cuidadosament l'organització del treball segons una pràctica altament bescantadora d'aquell progrés que ell fa tan semblant de cercar.

"Han passat vuit anys, i sols de temps en temps algú escrit aparegut a la premsa, algú plany eixit de qualque grupu de dependents ens hauria rememorat aquelles iniciatives de reforma, si sa necessitat no la experimentéssim cada dia i a cada moment en nosaltres mateixos. Encara existeix aquella anti-higiénica costum-defensada exclusivament per la rutina- que'ns fa perdre inutilment dues hores pel sol motiu de dinar, i a més d'obligar-nos a viure no massa lluny del treball, ens dóna lloc a digestions difícils, quals resultats patim tots, sense excepció. Encara sofrim, en general, l'incivil procediment de no deixar el treball - fins a hora ja entrada en la vetlla i molt sovint a hora indeterminada i diferent segons cases, desgavell que'ns impossibilita tota relació social d'un modo regular, induint-nos a robar al descans nocturn les hores que necessitem per a satisfer nostres aficions a l'estudi, a l'esplai, al cultiu físic, a la vida de societat i a la família.

"Han passat vuit anys des d'allavors, i certament ja'n són masses per a no haver-se encara implantat una reforma que, a més de no ésser nova, -

fou desseguida i ha continuat essent sempre considerada publicament com a ventatjosa per una gran majoria de les principals persones a les quals directament afectava. I no sols en aquest llarg lapse de temps no s'ha dut a cap la innovació tan desitjada, sinó que també i de mica en mica, per una banda han deixat de complir-se els convenis fets en certs gremis de detall pel regular tancament de sos establiments, i per altra banda, tots veiem com actualment s'està burlant i incomplint la llei del descans dominical. I és que en el desig d'assolir la suma perfecció en el règim del treball en les naturals ansies de millorament de nostra classe, no s'ha d'ésser circumstancial i momentani, sinó quelcom constant i sempre despert que esperonant-nos ens empenyi paulatinament i sense estridencies a la obtenció de totes aquelles millores que, redundant en favor nostre, ens aixequin al nivell moral i material.

"Per tots aquests motius, el Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria -que sempre ha encoratjat la resolució favorable d'aistals assumptes- després de consultada la opinió dels seus socis, s'ha decidit avui a intervenir-hi i a actuarhi directament amb totes ses forces, d'una manera ordenada i estudiada; començant per moure de nou la opinió i cridar l'atenció dels quefes i dependents de cases comercials; demanant l'adhessió de les entitats afines; convocant reunions parcials entre'ls dependents d'un mateix gremi o ofici; duent, en fi, la capdevantera de tots aquells actes d'armonia entre el capital i el treball - que les circumstancies facin necessaris, per a l'objecte que's persegueix.

"El primer pas d'aquesta campanya és la present 'Allocució' que dirigim a tota la dependència comercial i mercantil de Barcelona, i a la qual ne seguirà aviat una altra dirigida als patrons.

"En tot lo que precedeix, hi queden ben destriats els greus inconvenients que a tots ens causa la nostra actual organització del treball en els magatzems i despatxos comercials. Ara, lo convenient és que també vosaltres, dependents de comerç, us feu ressò de les reformes necessaries i les propaguèu fervorosament. Feu-ne el tema obligat de vostres converses. Parleu-ne amb els companys, amb els amics i especialment amb vostres quefes. Feu present an aquests, si és necessari, que la petició de les dites reformes no enclou l'agror ni l'agressivitat que generalment caracteritzen a les reivindicacions del treball, fetes en benefici propi però en perjudici d'altri. Demostreu-los que en el nostre cas hi

ha benefici per a ambdúes parts. Procurèu esbrinar, amb insistència, el criteri de les cases d'igual ram que'l de la vostra on treballèu. Relacioneu-vos i acolleu-vos amb llurs dependents; procureu convèncer als refractaris. Moveu-vos; actuèu sens desmai i, sempre que us sembli pertinent, comuniquèu-nos vostres impressions i simpaties, que per a encaminar-les i defensar-les en tot quant continguin de just, és pel que existeix el nostre Centre. Penseu que sense vostra adhesió ferma i resolta, nosaltres no podem fer rès de profit."

"Barcelona, 1 juny de 1910.

"EL CONCELL DIRECTIU."

Full editat pel CADCI, dirigit als dependents, a començaments de juny de 1910, arran de la campanya pel treball intensiu.

("Revista Anyal", 1914, p. 139-142)

"Des de que, fa alguns anys, ve parlant-se, entre nosaltres, de l'establiment del treball intensiu, en els magatzems i despatxos comercials, poques vegades com la present s'ha donat el cas de que l'assumpte prengui caràcter de veritable actualitat. El fet de que un centre mercantil tant important com és la Borsa, i un gremi tant regulador del treball com és la Banca, se preocupin en aquests moments de dur a cap el canvi tant desitjat per la dependència barcelonina, fa que avui el Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria prengui la iniciativa de dirigir-se públicament a vosaltres, quefes i gerents de cases comercials, a l'objecte de parlar-vos en favor de l'esmentada innovació, i en general del perjudicial desgavell que hi ha en tot lo referent a la organització del treball comercial i mercantil.

"I així nosaltres començarem per preguntar-vos: ¿Es que encara no esteu ben convençuts dels avantatges del treball intensiu, ja que no - feu grans esforços per a establir-lo? ¿Es que creièu cegament que - ell sols és profitós pels dependents i no per a vosaltres? o ¿és que us feu la trista il.lusió de que el tancar el despatx, com més tard millor, us reporta benefici?

"Ja considerem que no tots vosaltres teniu idees tan equivocades; pero, no obstant, la nuesa de la realitat sembla demostrar que en gran majoria no us heu fet complet càrrec de la defectuosa organització - actual, amb les moltes perdues de temps que ocasiona i el mal rendiment que produeix, les conseqüències de lo qual recauen en definitiva sobre vosaltres mateixos.

"Observèu, sino, lo que us succeix en vostra vida de societat; les - moltes hores que deixèu desatès el negoci, a causa de tenir que atendre visites, gens relacionades amb ell, o que vosaltres necessitèu - fer, acompanyant a la família, concorrent a juntes de les que formeu part, per a conveniències particulars, etc. I no és sols el materialisme del temps esmerçat per vosaltres; an aquest s'hi afegeix el - que allavors perd vostra dependència, esperant-vos aborridament per a la resolució d'un assumpte o per a la continuació d'una tasca a - mig fer. Rès pot ja imaginar-se més contrari al bon rendiment del -

treball com aquest continu pendre'l i deixar-lo, i lo fadigós i enutjós que esdevé pel qui'l fa forçadament en aitals condicions. Això queda fàcilment evitat amb el treball intensiu, que deixa absolutament lliure tot el temps després del dinar a mitja tarde, durant qual temps podríeu dur a cap les necessitats socials acabades d'esmentar. Seria con si tots els dies acabessin amb festa. En canvi, les hores de treball consagrar-les absolutament al negoci, i en elles no fer ni rebre cap visita que rès hi tinga que veure.

"Altres aventatges, per a vosaltres, del treball intensiu, seríen el positiu estalvi d'enllumenació i la supressió de les actuals dues hores per a dinar. És indubtable que al reprendre el treball baix el pès d'una digestió important, mai se fa amb gran intensitat, a més de que allavors se fa necessari un nou entrenament en els assumptes del dia. De fet pot dir-se que la primera hora de la tarda s'aprofita ben poc per part del dependents i quasi gens en la majoria de vosaltres, ja sia per quedar-se més estona amb la familia, ja per la costum, en molts, de pendre el café fóra de casa. I està clar, la conseqüència indirecta és que, per vergonya de nostre comerç, són moltíssimes les cases comercials que a les set del vespre no tenen la feina llesta i han de tancar a hora indeterminada. I allí on succeeix així, ja pot assegurar-se, sens dubtar-ne, que'ls dependents tampoc acudeixen puntualment a l'hora d'obrir el despatx. Perquè, ¿quina autoritat moral tenen els quefes de semblants cases per a fer complir aquella condició tan essencial d'una bona organització com és la puntualitat, si ells són els primers de donar lloc al gros disbarat de no senyalar hora fixa per a plegar? Quan un dependent té la dissort de ficar-se en una d'aquestes cases i fa semblant de resignar-s'hi, per treballador que ell sia, arriba un moment en que's fon tota sa activitat i la feina'n val de menys, i com que aquests malhaurats són en gran nombre, tots vosaltres ne sofriu les conseqüències uns directa i altres indirectament.

"I si parlem del descans dominical, ¿és que'ls que us empenyèu en no voler-lo observar, ho feu amb intenció d'aprofitar-vos de la bona fè dels que'l compleixen? Quins guanys podèu trobar en donar motiu a violències que després tots planyem? Ja sabem que temèu perdre la venda forana dels diumenges; però també sabem que avui són bastantes les fàbriques que no funcionen a la tarde del dissabte, i essent ai-

xís, millor i més fàcil us seria moure-us per a conseguir la generalització d'aquesta bona costum, en compte d'entengudir-vos contra una llei unànimement ben vista per tots nosaltres.

"I no hi ha dubte que totes aquestes deficiències d'organització i -manques de civilitat contribueixen, en sa part relativa al malestar general del vostre comerç, impeding son creixement. Per això el Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria, fundat -per a procurar el millorament moral i material dels individus de sa classe, voldria veure com vosaltres reglamenteu d'una vegada la organització del treball en la forma que us aconsellem; per a que gaudint ne vosaltres sos fruits, ne frueixin vostres dependents de ses aventatges; i per a que tenint aquests més temps per a il.lustrar-se i -concurrer a les 'Escoles Mercantils Catalanes', que amb tants sacrificis nosaltres sostenim, poguem tornar-vos-els més forts i aptes -pels vostres negocis.

"Per això nosaltres us diem totes les veritats estampades en aquesta 'Al.locució', no per a mortificar-vos, sinó per a convèncer-vos de -que la reglamentació d'hores de treball és una reforma que necessitem tots plegats i per a la consecució armònica de la qual nosaltres no podem menys que disposar-nos a intervenir-hi.

"Barcelona, 10 juny de 1910.

"EL CONCELL DIRECTIU."

Full editat pel CADCI, dirigit als caps de cases comercials, a començaments de juny de 1910, arran de la campanya pel treball intensiu.

("Revista Anyal", 1914, p. 142-145)

PEL TREBALL INTENSIU

"Als Quefes y Dependents de cases industrials, comercials y Bancaries.

"Les associacions que suscriuen, constituïdes en comissió permanent - per medi de delegats, han fet seva la idea de la propagació, y, en lo - que possible sia, de l'implantació del Treball Intensiu en els despat-- xos, oficines y magatzams de nostra ciutat.

"Aquesta bella aspiració de la dependència de Barcelona, que ho es tam-- bé en bon nombre de quefes d'importantes cases y que sura en l'ambient - de la ciutat, ha rebut l'adhesió entusiasta d'entitats de tan prestigi en la seva vida econòmica com la Cambra de Comerç, Foment del Treball - Nacional, Lliga de Defensa Industrial y Comercial, Associació de Fan-- quers y altres afines la majoria de les quals l'han preconisada y l'han defensada com un progrés afectiu en l'organització del treball, fonamen-- tantla en raons científiques de bon fàcil comprensió.

"Essent així, nosaltres hem cregut arribada l'hora d'empendrer una for-- ta campanya en pro de la reforma, y, després de consultades variadissi-- mes opinions respecte a la mateixa, hem concretat nostre pensament per la duració del treball en

"Set hores y mitja seguides

"(7 de treball I/2 de descans)

sens perjudici que les cases que, per les condicions del seu treball, - tinguin establerta una forma més ventatjosa, continuïn la mateixa, acco-- modantla al horari general que sia adoptat.

"Es inductible que la reforma defensada per nosaltres es tant ventatjo-- sa pera'ls quefes com pera'ls dependents, puig permetrà a tots complir com ara, o mellor que ara, ab les ineludibles atencions del treball y - disposar de temps pera les relacions familiars o socials, així com pe-- ra'l conreu intel·lectual y físic, donant també vida a nostres associaci-- ons que tants esforços fan per la cultura dels dependents en general.

"La temporada estival es la més propícia pera comensar la reforma, enca-- re que sols sia com a prova; un xic de bona voluntat en tots y la veu-- rem realisada.

"Nosaltres que sentim l'optimisme de la joventut y la bondat de la causa que defendem estem confiats de rebre les adhesions de les cases - més importants de nostra ciutat y si aquestes responen a nostra crida - el

"1.er d'Agost vindrà el nou horari

"Preguem als Srs. Quefes que, a iniciativa propia y responent a nostres desitjos, acordin practicar el treball intensiu, desde la data esmentada, enviïn les seves adhesions a la comissió carrer Comtal 35, y, a nostres companys dependents la seva col·laboració als nostres esforços.

"¡A treballar tots pel triomf de la reforma!

"¡Visca el Treball Intensiú!

"Pel C. A. de D. del C. y de la I. Adrià Presas; per l'A. de la D. M. - Rodríguez Cardenas; per l'U. F. de D. y E. de C. Fco. Canadell; per l'A. G. d'E. Enrich Matons; pel C. de A. y C de B, Y y C. A. Llanas; per la - Càmera de V. y R. V. Puigmartí; per l'A. M. de D. d'E. E. Corbalia, Asociació de V. del C. y de la I.

"D'aquest manifest, s'ha fet una tirada de 500."

("Acció" de juliol de 1911, p. 3 i 4)

QUESTIONS SOCIALS: EL TREBALL INTENSIU

"Per esser el Nacionalisme la base de tota llibertat positiva, que representa l'anleirament á la suma perfecció dels individus que'l sustenten y que'l capeixen ab tota sa integritat, no pot de menys RENAIXEMENT, qu'es íntegre portantveu del Nacionalisme catalá, d'aportar el seu entusiasma concurs á n'aquesta obra que l'incansable 'Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria' juntament ab altres Associacions análogues, ha emprés pera la reforma del treball actual, para ferlo intensiu, reforma que si pot durse á terme, reportará grosses ventatges tant á n'els dependents com á n'els quefes del nostre comerç y per lo tant á Barcelona.

"No aniré jo á esmentar una per una les ventatges que'ls dependents obtindrán ab l'assoliment de la susdita reforma, perquè fora feina llarga, y ja s'ha posat prou en evidència desde les planes de la nostra premsa diaria, però sí que partint de lo que dic en el primer paragraf ab que comensa aquest escrit, de que'l Nacionalisme es la base de tota llibertat positiva, la consecució d'aquesta reforma es un gros triomf pera'l Nacionalisme y per lo tant un gros triomf pera'l 'Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria', sustentador dels ideals nacionalistes.

"La lluita, l'esfors que representa poguer posar en vigor el treball intensiu dintre'l comerç al major de Barcelona, es gran, es un esforç de titá, perquè essent una de les causes principalíssimes que s'oposaven á aital reforma, la malefida rutina, para enderrocar aquesta fortalesa -- qu'está afermada en la inmensa majoría de cervells de l'actual societat, es necessari un treball constant, permanent, intensíssim, els anarlos - vencent un per un y ferlos hi desapareixer aquesta carcassa aclaparadora, que sempre s'ha oposat als avensos de la modernitat.

"Per aquet cop, la tasca que ab tant d'entusiasme prossegueix la Comissió de Reforma pel Treball intensiu, crec que ja té molt de guanyat, -- doncs té al seu costat les primeres entitats econòmiques de la nostra ciutat, les quines poden, predicant ab l'exemple, donar una gran forsa moral y de realitat á la susdita reforma, ajudant eficazment á la més -

prompta coronació del éxit més esplendent en que xifra les més grans esperances la susdita Comissió.

"Avant, companys! no defalliu per res en vostra noble empresa d'enlairement social, de reivindicació obrera, que trevallant aixís es trevalla per Catalunya."

Ramon del Estany

("Renaixement", 1 de juliol de 1911, p. 234 i 235)

PROJECTE DE LA SECCIÓ PERMANENT DE SOCCORS MUTUS DEL CADCI PER A LA
REDEMPCIÓ DEL SERVEI MILITAR

"Per si qualche soci no hagués rebut o se li hagués trespaperat la circular que repartirem ab l'Acció del mes passat explicant les condicions de dit estalvi, a continuació copiem íntegrament son contingut:

"Els catalans patriotes, els que a tothora en nostra acció social avant posem la qüestió previa de les reivindicacions de Catalunya, jamay oblidarem y sempre recordarem a nostres compatriotes, qu'una de les nostres aspiracions, qu'un dels nombres més importants del nostre programa, es l'implentació a nostra terra del servey militar voluntari, abolint per sempre l'actual injusticia del servey de quintes.

"Y es que, reflexionant una mica, no pot haver cap pare qu'estimi a sos fills, ni cap persona de sentiments humanitaris, que pugui esser partidari d'una ignominia tan grossa com ho es la d'obligar a un jove en sa millor edat a deixar son treball, sa carrera, siga de la classe que siga, y sa familia pera portarlo a la vida d'esclau y viciosa del quartel.

"Prò ara bé: els que voldríem treure aquesta absurda contribució de la sang que com bastó de ferro aménassa sobre el cap dels nostres joves - desde que venen al mon, y que durant vint anys es la preocupació de -- llurs pares, ¿havèm de permeneixe passivament mentres això no s'arregli, sense fer res pera quan menys aliviar aquest mal?

"No ho creíem pas aixís nosaltres els del Centre Autonomista de Depen-- dents del Comerç y de l'Industria que ab nostres propies y reduïdes for ces, treballèm sempre sense repòs pera procurar el major benestar dels - nostres associats. Per això l'any passat volguent portar a la pràctica una idea exposada ab molt acert per un admirador de la nostra obra, establirem reglamentariament un estalvi especial per la redempció de quin-- tes, quin estudi recomanèm a tots aquells que no havent complert els - vint anys siguin o ab aquest motiu vulguin ferse socis del nostre Cen-- tre y d'aquesta Secció.

"A continuació copiem els articles del Reglament que expliquen les condicions de com deu ferse dit estalvi:

"Art. 64. Al objecte de facilitar pel petit estalvi la redempció del servey militar, agermanant aquest fi ab totes les ventatjes que prescriuen aquests Estatuts, se creen les següents quotes para tots aquells individus que essent ja socis d'aquesta Secció, o volentne esser hagin de passar encara'l sorteig de quintes.

Els qu'entrin a 15 anys	pagarán 3 ptes. mesals	(72 mesos=Ptes. 648)
" " 16 "	" " 11 "	" " (60 " " 600)
" " 17 "	" " 14 "	" " (48 " " 672)
" " 18 "	" " 18 "	" " (36 " " 604)
" " 19 "	" " 30 "	" " (24 " " 720)
" " 20 "	" " 61 "	" " (12 " " 732)

"L'import de les quotes d'aquest estalvi s'acumularàn en un compte especial nomenat 'Redempció del Servey militar,' al qual s'afegirà també els interessos que devenguin, suscripcions voluntaries, donatius y'ls beneficis de quants actes s'organisin para aquest fi.

"Art. 65. Les susdites quotes deuràn pagarse per anys naturals, y'l soci que s'inscrigui després del Janer, podrà optar entre pagar els mesos anteriors del mateix any o esperar a primer del any pròxim.

"Art. 66. Les edats dels socis se comptaràn d'acord ab la lley de quintes, o sia: que's considerarà soci de 16 anys, -per exemple- an el que compleixi aquesta edat dintre de l'any d'ingrés.

"Art. 67. Tots els associats inscrits en aquest estalvi deuràn pagar la quota de la Secció además de les que'ls correspongui segons l'article 64.

"Art. 68. En cas de guerres, lleves generals o servey militar obligatori, la Junta entregará als socis inscrits 750 pessetes en efectiu per una sola vegada, si havien arribat a la totalitat del pago de quotes.

"Art. 69. Si un associat inscrit en aquest estalvi morís abans d'esser sortejat, s'entregarà als seus pares, germans o avis, per aquest ordre, l'import de les quotes cobrades sense interessos de cap mena.

"Art. 70. L'associat que per defecte físich, fill de viuda o altre eximent, o que per voluntat propia no desitgi continuar aquest estalvi, se li retornaràn les quantitats pagades sense interessos de cap classe.

"Art. 71. Cada any un mes abans del sorteig, la Junta de Govern convocará als associats que deguin esser quintats, acordant entre tots ells

la forma d'invertir l'estalvi ja sia associantse colectivament en una entitat o Montepío de reconeguda seguretat, o be anant a la sort y per compte propi, també colectivament. Si s'acorda lo primer, els associats deuràn atendre a lo que fixi l'entitat asseguradora, y si lo segón, la Junta de Govern repartirà entre'ls associats que sien cridats al servey militar actiu, un mes abans del plas legal pera la redempció, la quantitat de mil cinch centes pessetes com a màxim a quiscun, sempre que ho permeti el total del capital dels associats quintats aquell any. El capital pagat per cada associat que hagi satisfet totes llurs quotes se considerarà de 750 pessetes. Si el capital de tots els associats quintats en un mateix any, a rahó de les dites 750 pessetes, no fos suficient pera cobrir la redempció dels cridats al servey actiu, se repartirà entre aquets el total per parts iguals.

"Art. 72. Tenint en compte que'l major nombre d'associats pera la redempció del servey militar es en benefici d'ells mateixos, s'admetrà com a tal qualsevol individu que pertanyi a la Secció y que un mes y un día abans del sorteig entregui 750 pessetes d'un sol cop.

"Art. 73. Si'ls associats demanats para'l servey militar actiu ceuessin afegir diners pera completar l'import de la redempció, queda facultada la Junta de Govern pera ajudarlos, sempre que'l grupu de socis sortejat hagi rendit beneficis a qual fi's portarà comptabilitat especial y per anys.

"Art. 74. Si el segur se fà per compte dels associats, sens intervenció de Montepío y una vegada redimits tots els d'un mateix any cridats al servey actiu, resultés un sobrant, la Junta de Govern se reservarà en un fondo especial de 'Resultants de Quintes' pera aplicarho si fos necessari a segones llesves o a anys que faltés capital pera completar la redempció.

"Art. 75. Qualsevol associat que deixi de pagar dintre de cada mes la seva quota, deurà, si vol continuar, abonar el 4 % d'interés anyal sobre totes les quotes atrassades. El soci que no continuhi l'estalvi y no demani a la Junta de Govern el capital a retornar que li correspongui, segons l'article 70, abans del sorteig a que perteneixeria, s'entendrà que renuncia al mateix y's consideraràn les seves quotes com augment de capital a favor dels seus companys quintats aquell any.

"Com se veu, el nostre objecte es que l'associat pugui redimirse pagant

una quantitat lo més reduïda possible, sempre menor a la que avuy ha de satisfer pel motiu esmentat.

"An aquest fi, tan bon punt s'inscriguin al repetit estalvi qualques de nostres conecis, trevallarem pera obtenir donatius y organitzar festes en benefici del mateix, car aquest ha d'esser el medi positiu de reduir les quotes fixades, perque l'auxili sigui verdader y les ventatjes resultin de l'importancia que nosaltres ens havem proposat.

"Fixaushí bé, ab aquest socor, joves de quinze a vint anys socis del nostre Centre o els que vulguin entrarhi; estudieuho detingudament y parleune a vostres families, perque si responeu a nostra crida y podem auxiliavos en aquest cas de la vida tan desgraciat, ens en sentirem orgullosos y ens donarà coratge pera continuar l'obra mutualista qu'en benefici de la dependencia catalana pensam realisar.

"LA JUNTA DE GOVERN."

("Acció", novembre 1918, p. 5 i 6)

PARAULES AMIGUES ALS JOVES NEGOCIANTS

"Que no teniu fè en l'home, en la vida, en el món, en els ideals?"

"Avans de que comenseu a escoltar les meves paraules, amics, dec fervos una observació previa. Si no creyeu am mí en la bondat del món y de la vida, en la perfecció y en la imperfecció humanes, en l'existència d'un principi moral que regeix l'Univers; si no creyeu en que'l bé, la belle sa, la bondat, la justícia, la salut, van fentse en el món un millor - lloc cada día y en que'ls homes devem lluytar pera'l triomf complet d'aquestes coses ennoblidores y divines; si no creyeu en les ventatges segures, immediates y finals, del ser honrat y pur sobre'l ser un trape-- lla y viciós; si no creyeu que com a sers completament conscients y -- lliures podem y devem controlar nostres accions y subjectarles a una re-- gla moral; si, malgrat les nuvolades que a voltes ens enronden, no es-- teu possehits d'un cert optimisme instintiu y reflexiu a la vegada, que vos fa anar endevant; -aleshores valdrà més que deixeu ara mateix la ca-- dira y vos en aneu a fer una partida de dòmino a qualsevol cafè o cassi-- net y vos ajunteu allí al nombre anònim dels apàtics qual hàbit més ar-- relat es el de malgastar el temps: el temps! aquest dò més preuhat que possehim els mortals.

"Vos parlaré del vostre treball."

"He cregut que'ls membres d'aquest Centre havien d'estar intensament in-- teressats en son treball, y que no vos desplauria si vos parlava de co-- ses que vos afecten directament en vostra condició de negociants. En ma discussió d'aquesta nit me proposo estimular vostre interés y vostra -- conducta am la accentuació, en coses del vostre treball, de vells punts de vista sempre nous y am la presentació d'altres que vos seran tal ve-- gada poc coneguts. Am sols un cert coneixement de la pràctica y de la -- filosofia del negoci y am certa perspectiva de la vida, que'l contacte am altres homes y am altres ideals que'ls nostres m'ha donat, mes -en-- tengueuho bé- sense autoritat de cap mena, vinc a parlarvos com a bon -- company. Si algun cop creyeu vèurehi en les meves paraules un cert tò -- dogmàtic, feume el favor d'abscriure el dogmatisme a la forma del llen-- guatge y a ineptia en la expressió y no a l'esperit de lo que vos digui.

"Parlo pels joves de cor."

"Malgrat el ser 'Paraules amigues als joves negociants' el nom am que s'ha anunciat aquesta conferencia, es possible que alguns dels qui vos heu sentit cridats y que heu acudit aquí aquesta nit hagueu traspassat ja'l cancell de la joventut. No hi fa pas rès; si conserveu encara la inquietut d'esperit dels joves -el veritable licor de joventut del qual la joventut del còs n'es sols un vas- y si possehiu ademés una certa plasticitat moral que va am ella, aleshores les meves paraules van endressades a vosaltres tant com als vostres companys més juvenívols. Mes si decás trovessiu aquestes paraules una mica puerils, recordèu que parlo als joves y que vosaltres heu vingut sols a escoltar com parlo als joves.

"Una tasca es noble si s'executa am esperit de noblesa.

"Alguns de vosaltres sabeu prou bé que ni en aquest Centre ni en vostra professió hi soc jo un intrús. He passat una llarga temporada de ma joventut fent en una casa de comers lo mateix que molts de vosaltres feu ara y conec a la gent dedicada al negoci en empleus alts y petits tant bé, probablement, com la majoria dels qui m'escolten. Jo sé que molts joves dedicats als negocis estan quelcòm descontents de la seva feyna -no li troven bé'l gust;- no per ser ella una feyna sino per ser la mena de feyna qu'es, segons ells creuen. Per de prompte, aquests joves consideren la seva feyna molt inferior y menys noble que la d'un advocat o apotecari y's dolen de que no se'ls hi dongui una consideració semblant a la dels joves de carrera. Tal volta aquests joves trovin realment en diferents coses motiu fundat pera son descoratjament. Mes som molts els que creyem que la preparació pera un treball no determina pas sempre l'agradabilitat del mateix; es més aviat l'esperit am que s'executa lo que'l fa noble o innoble, profitable o malaguanyat. Una tasca gran y digna pot tornarse miserable si's fa am un esperit mesquí; y una tasca insignificant pot ferse noble y plena si s'executa am un esperit ample. Ni tampoc les feynes en sí son en general bones ni dolentes, agradables ni desagradables, sinó que son les aptituts d'un mateix y l'actitut que s'adopta vers elles lo que les fa l'una cosa o l'altra. Y durant els darrers temps he vingut a la conclusió de que'ns cal parar molta atenció en l'actitut que més o menys inconscientment adoptem en nostre treball, si volem trovar en ell la satisfacció a que tots els que trevallem hi tenim dret.

"Veuré, doncs, si'n surto bé de reconciliar aquests joves negociants am

la seva feyna per medi d'un cambi d'actitut vers ella -si logro que se la mirin d'una manera més dignificada.

"'El negoci no té entranyes.'

"Es una dita de tots coneguda la de que 'el negoci no té entranyes', y si'ns tombem cap als negocis am ull observador, moltes vegades ens inclinem a creure que, en efecte, la dita casi té raó. Mes el mer fet de que una cosa sigui, no es necessariament prova de sa justícia ni de sa fatalitat. Me penso jo que tots voldriem que'l negoci tingués entranyes, y'l punt important aquí pera nosaltres es veure si això es realment possible. Signes hi ha ja en l'horitzó de que en una societat futura millor educada y més justiciera l'honradesa serà, si no condició única -- d'èxit en el negoci, quan menys una de les indispensables.

"Lo que vol el comprador es vendre.

"Ara, tal com estant les coses en nostra societat, la proposició es diferenta. Aquí teniu, per exemple, un productor o un negociant am un -- cert article que ofereix al públic, y veyem que son únic interés es -- l'interés personal particular: vendre; vendre am el major guany possible -- -fer diners. La conveniencia del comprador poc la considera'l venedor, y's creu aquest que'l seu art, ciencia o manya ha de consistir en fer quedar al comprador un article qu'ell vol vendre, sense mirar si li convé o no al comprador. Comprador y venedor no son pas dos amics tractant d'afavorirse mútuament sinó dos estranys, l'un dels quals quan -- menys, tracta de treure tot el suc possible de l'altre. Al trovarse cara a cara, comprador y venedor se consideren com enemics en camp de batalla; cada un vol obtenir pera sí'l major profit possible a expenses -- de l'altre. La víctima es generalment el comprador a qui l'arma del regateig, feta necessaria per aquesta manera de fer negoci, serveix de -- poc. Y lo mateix que passa entre comprador y venedor, o una cosa molt -- semblant, passa entre empleador y empleat.

"'El negoci pera el consumidor', es el nou crit.

"Aquesta es la manera vella, tradicional, de mirarse la cosa -una mica exagerada potser. Ara bé, no podriem trovar una manera més nova y més humana de miransho? - Tenim l'article a vendre y la manya del venedor: No serà qüestió d'augmentar, no la manya d'aquest sinó la vendibilitat de l'article? No'ns cal acostarnos més y més al tipu d'article 'que's ven

tot sol', perque omple un buid o perque satisfà mellor que un altre la necessitat a que se'l dedica, y no serà qüestió d'allunyar-nos al mateix temps del tipu de venedor (o organització) que, a causa de sa gran manya, ven tot lo que li passa pel cap vendre, per inútil o d'us superflu que pugui ser al comprador? Fer el punt de mira les necessitats del comprador en comptes de que'l venedor o fabricant, valentse de sa posició de domini, fassi cas omís del comprador y miri no més sa conveniencia personal: heusaquí la qüestió. Es la democratisació del negoci en lo que's refereix a les relacions entre productor o provehidor y consumidor. Es el crit de 'el negoci pera'l consumidor', traducció del crit 'el govern pera'l poble' en lo polític y 'la escola pera'l noy' en lo pedagògic. - Es el reconeixement del fet de la solidaritat y cooperació humanes, -- fins ara casi inconscientes. Es la religió maridada amb el negoci, es la transcripció moderna, en aquesta esfera, del 'estimeuvos els uns als altres' de Jesús. La paraula 'enganyar' s'ha d'esborrar del vocabulari dels joves negociants y s'ha de substituir per la paraula 'servir' -per la paraula y per l'essencia que la paraula encarna.

" 'Business is not business' .

"Refutant la dita anglesa de fama universal 'Business is business' equivalenta a la nostra ja citada 'El negoci no té entranyes', escriu, una revista americana aquestes nobles paraules: 'Business is not business'. Business (el fer negoci) es guanyarse bé la vida y fer del món un lloc millor pera veurehi. Després d'això el fer negoci es divertir-se (is fun); divertir-se de debò, com sab ben bé tot aquell qui té un negoci prosper y honorable. El negoci es el millor joc (game) que existeix. A l'home qui no gosa del treball a que està dedicat se li escapa lo millor del viure. Aquell qui no sab veure que l'executar el seu treball honestament y bé, per humil que sigui'l seu lloc, es una veritable adició a la suma de benestar y felicitat dels homes, està perdent la retribució més preuhada del seu treball. Negoci vol dir articles honestos a preus honestos presentats favorablement al comprador que'ls necessita y entregats am promptitut. Lo qual sembla ser igualment aplicable als articles del capellà, als del comerciant y als de l'obrer. L'home de negoci, lo mateix que'l de professió, pot fer del món un lloc millor pera viurehi. Y'l seu deber es ferlo millor".

"El negoci pot y deu ser humanisat.

"El text americà vos diu, am més precisió y forsa de les que jo sabria usar, algunes de les coses que jo vos volia dir aquesta nit: que'l negoci pot y dèu ser humanisat, es una d'elles. Mes no entengueu pas aquí - per humanisme quelcom sentimental y fora de la realitat, quelcom manso y passiu, sinó quelcom viril y fins agressiu, plè de simpatia; y no una simpatia ploranera sinó una simpatia de paraules encoratjadores, d'o--- bres entusiastes y sinceres y fins de rialles amples y sanes.

"El negoci tal com deuria ser, es humanisme o una manifestació d'humanisme. Es a dir, exactament lo contrari de la falsa concepció popular y corrent en nostres dies del negoci, que s'expressa en anglès dient 'Business is business' y en català, una mica menys veladament y am més desvergonyiment, 'El negoci no té entranyes'. Si, diguemho ben alt, el negoci té entranyes, o les ha de tenir, -unes entranyes ben sensibles.

"Els 'hidalgos' ja han passat de moda.

"Els sigles que'ns han precedit en nostra historia, especialment els sigles XV y XVI, tenen gran part de la responsabilitat en aquesta apreciació baixa del negoci. Els nostres hidalgos, y els de tot arreu, no tingueren més que un soberbi menyspreu per tot lo que no fos les arts militars, qu'ells consideraven supremes, y especialment pel comerç y per la manufactura. Tots recordareu el brillant estudi sobre la qüestió catalana, aparegut no fa gaires anys. Mes tot això, sortosament, ha passat ja, y avuy les arts de la pau triomfen en tots els païssos cultes, mentres les de la guerra van cada dia més a recó.

"El problema es un pecat d'ignorancia.

"Mes, apart del sediment que aquesta vella concepció dels hidalgos pot haver deixat en la consciencia social y lo que pot influir nostra actitud envers el negoci, jo crec que al fons de la qüestió hi jau més que rès un pecat d'ignorancia, aquest pecat que es a casa nostra el més capital. Fem negoci d'una manera empírica y rutinaria, coneixent poc, no ja sa tècnica sinó sa mateixa essencia com a fenomen social, y no havent nos fixat may en son valor biològic dins de la societat. Si al pensar - filosòficament del negoci, vegessim en ell tota sa llarga evolució desde'ls humils comensos de la societat y tota sa força potencial actual - de regeneració y creixensa de pobles nous, no toleraríam per un moment que se'l pogués considerar despreciable y, sobre tot, ens cuidaríem nos altres d'ennoblir-lo am la nostra actuació dintre d'ell.

"El sentit del treball. Parla Mr. Dewey

"Me permetré citar a continuació unes paraules molt justes de l'educador americà John Dewey que fan referència a n'aquest mateix punt de la inconsciència referent a sa significació social, ab que generalment executem tasques que no mirem com a gaire agradables. Diu Mr. Dewey en sa obra 'L'escola y la societat' després d'una discussió sobre treball manual:

"Plató parla en algun lloc de l'esclau com a un que en ses accions no expressa ses propies idees, sinó les d'algun altre home. Es ara el nostre problema social, encara més urgent qu'en temps de Plató, que'l mèto de, l'intenció y la comprensió existeixin en la consciència del que fa un treball; que la seva activitat tingui pera ell una significació. -- Quan les ocupacions dins de l'escola son concebudes en aquest sentit ample y generós, no puc fer altra cosa que admirarme de les objeccions que tan sovint se senten, de que tals ocupacions estan fora de lloc a l'escola perque son materialistes, utilitaries o servils en sa tendència. A vegades me sembla com si'ls que fan aquestes objeccions visques sin talment en un altre món. El món en que la majoria de nosaltres vivim, es un món en el qual cada hu te un lloc y ocupació, en que tathom fa quelcom. Alguns som encarregats y altres som subordinats. Mes lo important, tant pels uns com pels altres, es que cada hu hagi rebut una educació que'l posi en condicions de veure en el seu treball diari tot lo que hi ha de significació gran y humana. Quants empleats no son avuy més que apèndices de les màquines que fan operar! Això pot atribuirse en part a la mateixa màquina, o al règimen que dona tanta importancia als productes de la màquina; mes s'ha d'atribuir en gran part també al fet de que'l treballador no ha tingut oportunitat de desenrotllar sa imaginació y sa visió de simpatia referent als valors científics y socials que's troven en son treball."

"Aquesta falta de simpatia pels valors socials, humans, del treball que un fa, a que s'aludeix en la cita de Mr. Dewey, té gran part de la culpa de nostra concepció poc noble del negoci, ja que la forma sola d'aquest, sense el fons, es realment poc simpàtica y propensa a prostitució.

"El negociant es un servidor dels homes'.

"'Business is business' pot haver sigut el lema d'una bona part dels co

merciants de les velles generacions, -els fracassats, moltes vegades. - Mes vosaltres, els joves negociants, els homes de demà, els futurs puntals d'aquesta terra que tant estimem, es forçós que enmotlleu vostres accions en el nou lema de 'El negociant es un servidor dels homes'. El negociant, y'l metge, y'l mestre, y l'advocat, y l'empleat y tothom qui trevalla.

"Perque humanisar el negoci y'l trevall en general vol dir ferlo honrat y sincer, lo qual a son torn implica l'adopció d'un punt de vista social. Semblant punt de vista exigeix un sentit de solidaritat y simpatia humanes en el negociant, y en son cas en el trevallador; es a dir, el -reconeixement de que ell es també un membre viu de la societat, ademés de negociant; sense qual societat ell no prosperaria ni sisquera existiria com a individu y a la qual deu ajudar directa y indirectament, en conjunt y a cada un dels seus membres am qui tingui ocasió.

"L'interés del servit.

"El comerciant, l'industrial, el metge y en general tot trevallador en tota professió o ofici es un servidor públic, tant com l'empleat de l'estat o del municipi es, o deuria ser, un servidor públic. Rendir un servey, pel qual se reb una retribució deuria ser la consideració capdal; y no fer un servey perque es necessari ferlo si's vol obtenir una desitjada quantitat de diner. D'aquí's deducix la conclusió racional de que ningú deu dedicarse a ocupacions que no beneficien a la societat, y el seu corolari que ningú deu dedicarse a ocupacions que danyin a la comunitat de que forma part.

"De manera que l'èmfasis en el negoci, que avans quedava sobre'l lucre del negociant, passa ara sobre la satisfacció adequada de les necessitats del comprador, qui es a la vegada un de tants membres de la comunitat. Avans la consideració que's feya'l negociant era: 'Quines manyes puc emplear que'm fassin vendre més del meu article y que'm fassin guanyar més diners?' Ara es: 'En quin article o ocupació puc guanyarme la vida que al mateix temps millor sigui un bé pera'ls altres?' o bé 'Quin tipu del meu article pot servir y satisfer millor al consumidor, o quina necessitat té aquest encara no provehida, o mal provehida, pera la qual jo pugui produhir un article adequat?'

"Ay del món si no hi haqués idealistes!

"Si pogués llegir les vostres ments en aquests moments estic casi segur

que en algunes d'elles hi llegiria l'escepticisme produït per molt de lo que vos vaig dient. 'Paraules d'un exaltat, d'un idealista, d'un que no ha tocat may el negoci ni té idea clara de lo que es en la pràctica, -y rès més'. Això es lo que alguns de vosaltres estareu pensant, segurament, en aquests moments, de lo que estic dient.

"Si per 'idealista' voleu significar un 'home d'ideals', aleshores jo - tinc a gran honra el veurem qualificat d'idealista; y crec pertanyer al grupo dels que un bon amic meu ha batejat am el paradoxic nom de 'idealistes pràctics'. Car heu de saber, amics meus, que'l món pertany, en - últim anàlisis, als idealistes y que aquests, tard o d'hora, son sempre els pastors dels homes que no ho son. Ay del món y dels homes si no hi hagués idealistes!

"Honesty is the best policy".

"Y en quant al meu coneixement pràctic de lo que'ls negocis signifiquen, ja sabeu que jo he pertenescut en un temps al vostre número y que no fa pas gayres dies que he deixat de respirar l'atmòsfera del poble nortamericà ahont l'element negoci hi es en major proporció que en les atmòsferes dels altres pobles. Y es precisament mentres respirava aquella at--mòsfera del Nort Amèrica quan vaig apendre aquestes teories que vos he exposat. Y es allí ahont he vist que la majoria de negocis solids y --prospers descansen sobre una gran màxima, veritable pedra angular, qu'es l'antítesis de 'Business is business'. La noble màxima es 'Honesty is -the best policy -'L'honradesa es la millor norma de conducta, es a dir, la que dona millors fruyts'. Y he vist que en aquestes cases -cases ben vistes y estimades de tothom, a diferencia dels trusts- tenien sempre -preferent l'interés y desitj de servir al públic y de serli útil, en su plir ses necessitats de la millor manera. D'això en resulta una mútua -confiansa entre comprador y venedor admirables.

"Ens manca esperit de servey.

"Aquí ens queixem a voltes de que'ls negocis no van bé, y jo he pensat moltes vegades que la culpa pot ser, no de que'l negoci no dona de sí -sinó que nosaltres no'l sabem portar amb aquest esperit de servey. ---iQuants sastres, sabaters, advocats, metges, arquitectes, etc. no tenim aquí que's guanyarien la vida millor de lo que se la guanyen ara, si -sols tinguessin en compte, per exemple, el complir escrupulosament la -paraula donada en comptes de fer sofrir retards y més retards als seus

clients! ¿Qui no s'hi vestiria a casa d'un bon sastre que vos entregués els vestits el dia que vos els promet?

"No'm molesta que'm feu preguntes".

"Y això pot aplicarse no sols al negociant propiament dit -al comerci-- ant y al industrial- sinó que també al empleat o dependent. Vaig a rela-- tar un cas autèntic, succeit als Estats Units, que ilustra admirable-- ment les ventatges en un empleat d'aquest esperit de servey públic. --Hi havia en una petita estació de ferrocarril un quefe y taquiller a la ve-- gada, el qual, fentse càrrec de que ell era allí no pera cobrar un sou sinó pera servir al públic, va idear el posar a la finestreta de ven-- dre'ls bitllets un rètol que deya: 'No trouble in asking questions'(No'm molesta que'm feu preguntes). La gent se sentia convidada a demanar to-- ta mena d'informació que aquell empleat pogués donar, y aquest contesta-- va am molt gust y amabilitat totes les preguntes. Era precisament aquest esperit de servey lo que li feya el treball agradable. Succehi, doncs, - que un dels quefes de la companyia va passar un dia per aquella estació, y ell també va llegir el rètol que havia posat aquell honest empleat de-- munt de la finestreta. Feu unes quantes preguntes pera veure quina mena d'home era aquell, y aviat se va convencer de que un home amb una acti-- tut tant excelent pera'l treball, era malaguanyat pera un càrrec tan hu-- mil. Y als poc dies rebia l'empleat noticia de que la companyia li ha-- via obert un càrrec important hont poguer desenrotllar millor ses ener-- gies; y desde quell dia sa carrera ja fou feta. El seu petit rètol, fill d'un punt de vista enlairat, humà, de la seva tasca, havia sigut causa de que'l descobrissin els gerents de la companyia. Servint al públic -- amb amor es com servi millor a la companyia y a si mateix.

"¿No fracasen els honrats?"

"Mes alguns de vosaltres, fermes en la vostra, esteu a punt de replicar-- me: 'Tot això va molt bé pels Estats Units, mes a casa nostra ja es di-- ferent. Y si no, aquí teniu el testimoni del gran número de persones - honradíssimes que han fracassat en els negocis, exemple que no sembla - pas apoyar la vostra teoria d'humanisme en els negocis'. Sí, es cert - -vos responc jo- que molts bons han fracassat en aquest camp d'activi-- tats humanes; mes aquest fet no es necessariament en sí un argument en contra de la meva teoria.

"En primer lloc cal distingir, y hem de convenir en que bò y honrat en

un cert sentit antiquat de la paraula -es a dir, bò y honrat passiva--ment, egoïstament casi- no sols no son sinònims de humanista en el sentit nou, social, que comensem a donar a la paraula, sinó que ben sovint fins resulten antinònims.

"No tothom serveix pera negociant.

"En segon lloc -y aquesta es una raó de pès- hem de recordar que'l negoci, contrari a lo que molts creuen, es a la vegada un art y una ciencia, y no quelcom que tothom pot fer sense estarhi preparat y sense tenirhi vocació. Probablement el noranta per cent dels bons que han fracassat y estan fracassant en el negoci, ho deuen a sa ignorancia de l'ofici, a sa manca de geni pels negocis, si no ho deuen a sa indolencia y falta d'energia. Tenen probablement, els tals, el temperament sentimental, que'ns hem acostumat a anomenar d'artista, de poeta, de literat, etc., -son esperits contemplatius; y'l negoci, tot ell moviment, tot ell acció, tot ell lluyta, tot ell trasbals, tot ell sagacitat, vol diligents primer que tot y rebutja'ls contemplatius. Aquests s'erren de camí al ficarse al negoci. Altres camps més apacibles resultarien més apropiats y pròspers pera ells.

"Encara no vos convenso.

"Mes encara després d'haver fet dispensacions per lo que vos acabo de dir, de que'l ser bò en el sentit ortodox y vell no vol dir necessàriament ser un amador real dels homes y de que un dels requisits d'èxit en el negoci es l'estimarlo, el tenirhi vocació; -després d'haver acceptat aquests dos punts- quedaran segurament encara senyals d'escepticisme en les ments d'alguns de vosaltres, y vos resistireu potser a convenceus -del tot de que en la pràctica dongui sempre bon resultat el partir de la teoria de que'l negoci tingui o hagi de tenir entranyes.

"Els mals d'avuy demà seran eliminats.

"No hem d'oblidar que nostra societat, brillant com es en molts respectes, es en altres grossament deficient, y ses imperfeccions produeixen malajustacions socials que fan en molts cassos impossible l'èxit del negoci amb entranyes -no tinc inconvenient en reconèixer això. Mes aquests malajustaments- qu'en altres pobles son ja molt petits y insignificants- aniran minvant en nombre y en importancia a mida que anem caminant en avant, aixís que més rígids principis ètics vagin dominant en tots els -

camps d'activitats humanes; y això, diguemho de passada, es obra de --
tots y de cada hu. Els mals d'avuy seran demà eliminats: ¿no ho creyeu
vosaltres aixís? Avuy la manca d'educació adequada es sovint suplerta,
en els negocis, pel desvergonyiment y per la carencia d'escrupols; mes
demà, quan major educació existeixi y l'immoralitat no's necessiti pera
suplir faltes de preparació, aleshores el triomf en el negoci serà inde-
fectiblement del més alert y del més socialment amorós -del mellor cris-
tià, en un sentit ample y modern.

"Més negociants honrats de lo que vos penseu, triomfen.

"Me penso qu'en aquesta qüestió, ens inclinem més a buscar bons entre'ls
fracassats y dolents entre'ls triomfants, que a ferho de l'altra manera.
Gireu la vista cap als negociants de vida pròspera, y estic segur de que
podreu descobrir fàcilment entre ells un nombre més important de lo que
sospiteu, d'homes que a sa llestesa y habilitat uneixen els principis -
ètics més acceptables. Fins jo mateix vos podria ara citar noms de co-
merciants a qui he conegut més o menys, y que molts de vosaltres també
coneixeu, que's troven en aquestes condicions. Tal vegada algun d'a---
quests negociants m'hagi estat escoltant aquesta nit, y hagi trovat que
la tesis que estic defensant es cosa ja molt vella y qu'ell ha tingut -
present tota la vida en sos negocis. Als Estats Units, a la gran terra
dels negocis -pais d'altra banda molt calumniat per raó de les immoralit-
tats de les grans corporacions,- hi ha milers y milers de negociants, -
alguns d'ells ben importants, que basen el negoci en un esperit de ser-
vey social y que troven, com ja s'ha dit al principi, que per aquesta -
raó el negoci es una gran font de goigs; además d'una font d'ingressos
considerables. Com se despren del texte americà qu'he citat més amunt,
el negoci es allí una mena de sport al qual homes y dones se llensen am-
passió, una mena de foot-ball que, com aquest, se va purificant de mica
en mica del brutalisme que pugui contenir. Y's llensen als negocis aque-
lla gent més pel joc en sí y pel goig del triomf que per l'afany de di-
ners.

"Vosaltres joves negociants...

" Vosaltres, joves negociants, esteu destinats a posar a prova el prin-
cipi que vos estic anunciant. Equipeuvos bé, apresteu totes vostres --
energies, y veureu com no pot fallar. Y havent trevallat y triomfat d'a-
questa manera, vos haureu fet mereixedors de tanta consideració y esti-

ma com el millor home de carrera.

"El bon negociant es avuy el gran patriota.

"Nostra terra necessita ara negociants que sàpiguen sortir triomfadors de la lluyta. El bon negociant es avuy el gran patriota, com ahir ho fou el bon guerrer. Les nacions antigues estaven fundades en la guerra, en la conquesta y en l'esclavatge dels vensuts; mes les nacions lliures d'avuy tenen per base més ferma la producció y 'l negoci, y no'ns estranya que la causa més freqüent de les guerres d'avuy, entre nacions, sigui el negoci y l'expansió nacionals. Y es que la riquesa d'una nació - la constituia ahir els esclaus, els resultats d'una conquesta militar; avuy el negoci organitzat, el treball lliure, es la primera font de riquesa nacional: això es un lloc comú. La major part de la cultura d'una nació depen avuy, directa o indirectament, de la bona marxa dels negocis d'aquesta nació. La riquesa nacional es la nodridora - la dida, si no la mare - de la cultura d'una terra. L'honorabilitat y el valor social dels negociants triomfadors se veu ben clara al Nort Amèrica, hont - els Carnegie, am ses fundacions y deixes, son una veritable providència pera la cultura nacional.

"L'esperit d'humanisme ha de permear el treball de tota mena d'homes - honrats.

"Tornant al punt central d'aquesta conferencia, deixeu-me repetir aquí - que no es sols en els negocis que l'esperit d'humanisme ha de portar al triomf y a la joia; sinó que lo mateix ha de passar, y passa en realitat, amb els afers de l'advocat, del mestre, de l'estudiant, del polític, del metge y de tot membre conscient y sà de la societat. Aixís, per exemple, el mestre que més y millor treballi en sa tasca amb un fi ètic - en vista, amb consciència y amor, ha de ser a la llarga el de més èxit, el més volgut y 'l més honorat.

"Nostre caràcter té de ser integral.

"La nostra personalitat està massa fragmentada. A casa som uns, entre'ls amics uns altres, al carrer uns altres, a l'iglesia uns altres y en els negocis encara uns altres. Y pera cada una d'aquestes ocasions tenim - uns principis, una moral, un modo de pensar y un modo de fer diferents. Això es fals; nostre caràcter té de ser més integral. Nostra filosofia, nostra ètica y nostra religió, ens han de portar a una conducta cons--

tant y consistent per tot arreu. La filosofia de la vida té de ser una pera cada individu y ha d'imperar sobre tots els actes de la vida d'aquest individu, inclús els negocis. El negoci té de ser una cosa homogenia y contínua de filosofia, moral, religió, etc. Lo que estaria mal fet a casa, ho està també a la casa de comers. El negociant pare de familia ha de seguir a la oficina la mateixa moral que segueix en la llar. El negociant ha de ser el mateix idealista del cercle d'amics o del centre social.

"Espanya... problema d'ètica.

"A ma humil manera de veure, la crisis actual d'Espanya es en el fons - una crisis d'ètica, que ja'ns ve de lluny. Perque hem perdut de vista - certs principis fonamentals, eterns, sense'ls quals es impossible tot - progrés en una societat regida per ideals de justicia, la política s'ha corromput, el bé nacional s'ha postposat al bé individual, els interesos de la cultura s'han postergat y tota la economia nacional ha defallit.

"La victoria serà del més pur'.

"Cal que tota la vida nacional s'assenti sobre sanes bases ètiques, si volem que ella se vigorisi y sigui lo que té de ser. Aquesta es tasca - individual tant com colectiva. Que cada hu de nosaltres se vigili a si mateix y's fassi càrrec de sa propria conducta. Fomentem la cultura individual, en comptes d'esperar que'ns vingui de fora una regeneració, - donada per mans agenes. Pensem, meditem, estudiem; ajustem nostres actes a la raó, en comptes de deixarnos guiar per l'instint cec o per les sollicitacions exteriors; perseguim avants que tot un ideal de moralitat. En aquests moments critics per que estem passant aquí a Catalunya, necessitem cada hu de nosaltres un acte sobirà d'energia en aquest sentit. Sent la prosperitat econòmica la base de la cultura en lo social, es a vosaltres, joves negociants, a qui cal empararse primer d'aquest missatge, segurs de que aquí, com en altres llocs, la victoria serà del més pur."

Conferència pronunciada per Heladi Homs al CADCI, dins del cicle d'Educació Civil, el 12 de novembre de 1910.

("Revista Anyal", 1911, p. 45-60)

EL FET DE LA PERSONALITAT

"Es ben evident que la teoria de les seleccions es anterior al seu il·lustre preconisador dels temps moderns. Probablement, l'esglay que va produir la seva científica enunciació fou degut a que la regla qu'esmenta l'Emerson de que 'en cada treball del geni hi reconeixem els propis - pensaments rebutjats' va tenir aquí una aplicació magna. En veritat, qui gosa dubtar de que en aquell món clàssic de filòsofs y savis s'hi perfilava clarament la idea de que la naturalesa progressava més per un treball constant de depuració que per la creació espontània de les formes existents? Les primitives doctrines de la transmigració de les ànimes - ne son una bella mostra. La teoria o filosofia atòmica dels antics epicurís n'es un altre. Com es possible que l'enteniment humà no s'hagués endevinat a sí mateix en el curs de les centúries? Si hi ha qualche encadenament màgic entre la mentalitat d'un inspirador dels Vedas y la d'un Darwin es justament aquest: la perpètua selecció y la seva virtut operativa.

"L'home primari contreu el seu seny pera encabirhi la monstruosa concepció d'un comensament sòptat. Per ell la historia es un registre d'instants idèntics repetits am la mateixa absurda ineficàcia desde que'l primer de tots va produir-se per virtut d'una voluntat providencial. L'home dúctil prefereix esmunyir-se per les vastes sinuositats de les modificacions, computant el fet am l'idea, retrovant-se a sí mateix en cada objecte exterior com si la consciencia de que se sent dotat fos la pauta hont l'armonia universal vol empremtar els moments de la vida de cada cosa pera reconeixers una per demunt del desori de notes variades y rejuvenir-se en essencia mentres el temps se fa vell y les formes s'esvaheixen y retornen am noves adicions y empelts d'immortalitat.

"L'enteniment del home vagant per aquest món infinit qu'es una extensió d'ell mateix havia d'esser mantes vegades víctima del vèrtic que cau - com a penalitat demunt d'aquells que confonen la poderosa rotació planetaria am un bògit de viciosa y insignificant circumvolució. Per això - l'home va sentir necessitat d'orientar la seva agulla d'acort am l'eix de la terra y de crearse una subconsciencia que destruint l'irritant estatisme del temps y del espay el transformés en una escala de relacions matemàtiques les quals determinarien la seva situació històrica y geo-

gràfica, es a dir, la perspectiva y retrospectiva que presentava l'infini envers l'home, presentlo a n'ell com a centre necessari. Aixís com la naturalesa se reconeix una en l'home, també l'home se reconeix un a través de les incontables generacions y aquesta mateixa unitat revertida li serveix de distinció, d'element fraccional, de relació de la extensió. La unitat percebuda en aquesta doble faysó com a qualitat absorbent y com a propietat desintegrant es la consagració del acte present com a eficient col·laborador de l'acte continuu; es, per dirho en poques paraules, la expressió de la existència concreta. Per això els qui com Pitàgores han pres per punt fonamental la unitat divisora han hagut necessàriament de buidar les llurs conclusions dins d'un concepte d'unitat total; y els qui com Xenofanes han percebut un tot indistint han hagut de concloure que'l tot es la soma de les parts o de les unitats distintes.

"Aquesta aparentment inútil tautologia té un objecte: el de dirigir l'atenció envers el fet significatiu de que l'home inclogui dins d'un sol concepte d'unitat la idea del tot y la de la part. Plotinus, l'oracle de la savia doctrina de la Emanació, ja brega ab aquesta semblant deficiència de les nostres facultats determinadores. Perque si percibim distintament y clara un tot y una part no tenim un concepte independent - per cada cosa? Es que'ls lliga una existència única. Com deya el mateix Plotinus, es la propietat de cada principi l'engendrar això que'l segueix y engendrarho en virtut d'un poder inefable el qual se pert en sí mateix. Y per això ens es possible la idea de una continuació y no'ns ho es la de un comensament o una fi; per això ens es possible la idea del infinit y no'ns ho es la de una limitació o un trencament.

"Els antics ho digueren una vegada per sempre: Natura non facit saltum, la naturalesa no fa salts. Desde aquell instant la idea de la evolució orgànica no podia restar immanent y havia de passar del estat d'inspiració o sugestió al estat de verificació en que Darwin va col·locarla. Ab ella se fa possible la comprensió de la vida y la seva varietat poliforme. Destriarem els raigs del sol, sotjarem l'acció individual de cada un d'ells, però no lograrem may separarlos del conjunt. No conseguirem ni mentalment fer abstracció de les relacions vitals inherents a cada cosa. El mes minúscul bri d'herba que gosa apuntar demunt la superfície del planeta es una malla activa y substancial d'aquesta gamma infinita. Enclou en sí el tot y s'enclou dins del tot recíprocament. Per això -- l'home considera aquell bri d'herba com a una unitat, car veu en ell el

compliment y el cumplidor de una necessitat trascendental perquè'l judica en ses relacions am la vida total que son la justa mesura del seu valor actual. Es un esquitx d'existència que posa en expectació a totes - les altres formes vivents, car no es solament la continuació per virtut d'una insòlita forsa hereditaria, sinó també la expansió per l'adapta - ció del medi. Se desprèn del mateix fet de la seva existència el de que com més pura sigui la forsa embrionaria y més dèbils y propicis trovi - els elements assimilables més activa serà la seva virtut vital fins que a forsa de sufrir y d'acomplir el procés constant de la selecció devindrà un jorn l'orgull de la naturalesa.

"La selecció es la eterna y laboriosíssima condensació de la intel·ligència universal. Totes les adaptacions poden relacionarse am ella; lo que manca averiguar es si totes s'hi relacionen forsosament. L'adaptació es tant sols una fase del gran procés y cal no confóndrela am l'adopció, - qu'es quelcom arbitrari y estrany als fins de la selecció. La nostra mo - nística concepció de la naturalesa no'ns permet separar l'efecte defini - tiu de tota adaptació del objecte intrínsec de la selecció per aparent que sigui el fet de que aquells efectes sovint se manifesten en sentit contrari o regressiu. Malgrat la inflexibilitat de les lleys, la vida - se mou dins d'elles en una incessant fluctuació; mes, malgrat totes les intermitències, el pas de la ley se'ns manifesta ab una progressió in - falible envers un sentit determinat y totes les fallides que notem en - el curs de les seves aplicacions son altres tantes manifestacions de - lleys inconegudes, l'existència de les quals no perjudica la intuició - perfecte de la ley fonamental.

"Desitjavem no més consignar el pas de la ley de la selecció pera rela - cionar la infinita varietat de la vida am el fi últim de la naturalesa. Ella anirà desplegant les seves forses secretes pera enrobustir als -- sers que secondin els seus fins utilitaris. Ella cerca unitats que la - representin y quan les trova li plau confrontar les unes am les altres per veure si del topament o de la conjunció n'eixirà una nova unitat - que desenrotlli tot el llur poder superadicionat am qualitats insospita - des. La naturalesa multiplica dividint, però cada fracció es un progrés, un complement més perfecte del tot y per lo tant més vitalment lligat - am aquest tot. Ella obra la via, y dona l'impuls, y confirma sensible - ment a cada nou'avenç que'l millor camí per viure la vida total es viure la vida propia, y la millor faysó de devenir universal es adaptar - al propi esser tot l'univers.

"Cal remarcar que l'estat d'esser adaptador o adaptable es dependent en la vitalitat del esser. Es contingent però no voluntari. No es tan per obra d'afinitat y repulsió com per efecte de superioritat y inferioritat. El diamant resisteix l'acció del foc quan el carbó simple de que's forma hauria sigut fet cendres cent vegades. La depuració, el treball secular de la naturalesa, si no altera la essència, transmuda les qualitats, perfecciona. Pera arribar al climax del esser no n'hi ha prou am existir: cal persistir, es a dir, permaneixer, perseverar en la solució de vida que's resòl en la cosa. Cal, com se diu propiament, viure.

"Y aquest es el dò suprem de la personalitat. Sota la besada poderosa de la natura hi viu tot, fins lo aparentment estàtic, el poder aflictiu de la inercia. Però la personalitat es no més la part positiva de la naturalesa y es en conseqüència la emmotlladora y adaptadora de la part restant. Es l'astringent poderós que consolida en sí y lo oposat a sí. S'assimila tot lo existent y tot alena a través d'ella. La personalitat es un doll de vida que devalla del infinit y feconda les entranyes xoroues. Es lo que perplexa els esguarts y posa les penses en activa fermentació. Es la llum que fins en la seva ausencia deixa reverberacions pera que no poguem concebre la foscor absoluta; es l'impuls que estableix el moviment y quan es lluny encare duren els seus efectes màgics; es l'afirmació que al passar escampa emanacions que no deixen rebrotar la negació no més quan va articulada per un altre afirmació més clara y més directe. Es la unitat rodolant demunt la superfície de les coses y engrandintse com una bola de neu, somantho tot a sí mateixa, devenint al cap d'avall la representació del tot en un conjunt breu y tangible.

"Recomensem. L'home es al cap de la línia ascensional o al fi de la línia descensional. Tan es que l'home representi l'ascens com el descens de la naturalesa. El fet es -ningú podrà negarho- que l'home es el darrer mot d'aquesta natura que parla en les seves obres, la darrera fórmula d'infinit condensat, el més sòlit epítom de l'acció universal. La seva inteligencia es el blanc de la finalitat que impulsa als més remots objectes; sembla un punt cèntric envers el qual apuntessin tots els reflectors de totes les llums. L'home no es pas una limitació del poder de la naturalesa, car no es un poder estrany a ella ni tampoc la seva obra definitiva; es emperò la seva sinopsi més complerta y la seva expressió més atrevida.

"Per això no'ns cal recórrer a l'antropomorfisme, ni ascriure a l'home

atributs imaginaris pera dignificar la especie. L'home qui sotja el pas dels estels y heu esment de les més secretes gestacions no es una criatura providencial eixida del caos, sinó un punt matemàtic que clou un cercle portentós. Ell ho sab qu'es el centre de tota relació y coordinació y que si may fos expelit del planeta el món restaria un amalgama incoherent y absurda. Ell es la mesura providencial, la computació inequívoca, la recreació de tota cosa. Vulgueu veure l'home en lo qu'es y lo que representa: es una contracció de l'univers, representa tot l'univers, car sense ell l'univers no tindria consciencia del propi esser. - El seu destí es el gradual domini de la vida per la vida. L'home excedirà la seva excelsa representació com menys l'infinit s'hagi de contraure pera encabirse en ell. O recíprocament: les potencies del home s'axamplaran com més cooperi am la ley de selecció, es a dir, com més voluntariament y directa copsi y s'assimili l'acció intrínseca y extrínseca de les coses. Més clar: com més comers hi hagi entre l'home y el tot, més total y perfecte devindrà l'home y més humà y perfecte devindrà el tot.

"No's pot concebre com hi ha qui's rendeix al pessimisme y a la fatalitat en una vida d'esplendor y magnificencia com la nostra. Voleu dirme quins son els defalliments de la molècula que trevalla obstinadament al compàs del temps y de la ley vencent totes les contingencies y resistencies, acomplint una modificació, executant implacable la preconcepció de forma y contingut que va establirse en lo remot de les etats am un plas justament determinat pera passar a la categoria de realitat conclusiva? Y l'home, el món organiat, qui entra en la combinació universal en calitat de forsa positiva, que ha d'entendre y ferse responsable d'una dinàmica trascendental, qu'es la soma y resultant de totes les seccions, l'home's deixa trontollar per les indecisions, y fa marrades, y exaspera y provoca als elements ab queixes y planys d'esclau irre---dempt! Agullonemlo com a un covart. Diguemli qu'ell ha rebut la representació total del univers y que ha de cumplir la recíproca si vol que l'acció que l'ha produit sigui complerta. L'home ha d'encomanar a tot l'univers la seva representació. L'home ha de personalisarse en l'infinit, ha de fer sentir la seva presencia en lo més íntim y remot de la naturalesa. Ha d'esser difús y compacte a la vegada, ha de voler tastar de tot y que tot tasti d'ell, ha d'expandirse y concentrarse en un constant aspirar y respirar que posi en joc tot el poder de la naturalesa.

"Això es viure y progressar, això es tindre personalitat. Mostreuli la cosa y el món us dirà el seu nom. Quan un home complert fa ressonar -- aquí les seves petjades els mateixos estels se fan ensà y enllà y la terra s'allargassa pera que les seves accions prenguin volada. L'home equilibrat -el gran home- estableix tot seguit de naixer relacions amb l'infinit. Per ell hi ha un sol moment d'existència: la eternitat. Y aquesta eternitat es are. Y en aquest are hi esmersa tota la virtualitat del seu esser. Es aixís com les seves accions devenen grans, fent respondre cada una d'elles al sentit més íntim y més pur de la seva ànima. La qualitat d'esser sinceres, d'esser estrictament personals, fa que aquestes accions responguin al sentit íntim de l'ànima universal y s'incloguin per sí soles en la cadena de la immortalitat.

"La personalitat se té però no s'obté. Es un dó massa poderós pera poderse comprar ab estalvis y privacions. Es com la inspiració poètica, com la intuició científica, com la força muscular: no se'n pot passar assignatura. Però lo mateix que aqueixos altres dóns, el qui la té ha d'exhibirla, li sortirà enfora per humil y tímit que sigui. Generalment se revela en la tranquila resolució que acompanya els actes d'una vida. Prescindeix de les regles convencionals, de les condicions externes y del parer dels homes, contra el qual gayrebé invariablement se manifesta. La personalitat es la inspiració de l'ànima individual aplicada als actes comuns de la vida. No li costa cap esforç mantenir un principi, car aquest dimana de lo més pregón de la seva naturalesa y no es res -- postís ni emmatllevat sinó una derivació algebraica perfectament reversible. Avença gens embarrassada ab el volum de la propria grandesa y may se plany de que al seu pas hagi tirat tanta cosa per terra. La pureza dels seus actes li dona un poder irrefragable y impregna el circumambient d'emanacions que anastessien als febles d'esperit, als objectes, al mancats de distintius personals. La personalitat obrant per compte propi no devalla may al nivell comú ni passa el perill de l'absorció. Es com un sol que llensa resplandors sense cap extorsió y que a tot lo que cau dins de la seva òrbita l'obliga a giravoltar al seu entorn y a viure de la seva llum.

"No podem triar entre Ptolomeu y Copèrnic. L'univers va trovar el seu centre avans de que nosaltres vinguéssim a pendre esment de les seves lleys, car de trovarlo o no depenia la seva existència. Homes hi ha -- aquí en la nostra terra que cerquen llur centre lluny de sí y als quals

la llur desorientació els incapacita pera tota acció positiva. Aquests se despullen dels seus atributs d'home pera poguer esser com els altres o com els altres volen que siguin. Porucs, am l'esguart extraviat, sotjen els moviments y els judicis dels altres pera enmotllar la llur actitut al gust del amo. May consulten el llur interior, ni escolten la veu secreta qui'ls hi diu que tot el món està en ells, que s'ha d'esser fidel a la propria condició y qu'hem de lluytar am els instruments nos--tres y no am els dels altres que son precisament destinats a comba---tre'ns. Es de miserables degenerats això d'evitar la topada passantse a l'enemic y es de justícia que aquest els tracti com a esclaus despreciables. Fero no'ns espanti el nombre dels esma-perduts per considerable que sigui. Aquells qui rondan pels boulevards freturosos d'amagar la llur divina procedencia o s'arrossequen per les catifes dòcils al fuet del llur senyor, embadalits tots am lo foraster, contents de passar per lo que no son, no s'estalviaràn la topada que'ls llurs càlculs creuen -haver defugit pera sempre. La naturalesa no tolera la reproducció de -semblants paràsits y seran llurs propis fills els qui els escupiran -la cara. Aquest exemple se repeteix cada dia a tot arreu del planeta y la seva esborronadora freqüencia hauria d'haver escarmentat a tots els pobles y a tots els individus contra tota falsificació o apartament -del propi caràcter. Precisament es aquesta major o menor forsa de re--versió lo que determina el valor de la personalitat ancestral, o reci--procament -com diu En Darwin- determina si les variacions o modificacions ulteriors son de consistent durada. La naturalesa perpetuïsarà per demunt de l'albir dels homes totes aquelles qualitats que més responen al seu avens y consevació. Y els qui hem portat una vida de promiscui--tat y pecadora tolerancia durant successives generacions ens trovarem -al cap-d'avall desmembrats de la cadena reproductora y repudiats pels -principis puritans dels nostres fills.

"No cal que cantem a l'home si aquest home ha de representar una massa plàstica y no una soma d'unitats de representació especifica. Desde'l -moment que l'home es, cregueu qu'es necessari al fins de la seva exis--tencia el que ell actui demunt de les coses y no que sofreixi impassi--ble l'acció de les coses. Y pera que l'especie progressi convé que tot individu cuidi de sentar la base de la seva diferenciació envers els -altres y no els punts de coordinació y identitat que'l subjectin a les lleys fatals de la massa. Convé a la nostra vida, com l'ayre que'ns no-dreix, el que copsem y intensifiquem la nota d'antagonisme qu'es la priu

mera revelació del ésser individual o propi quan ens trovem en presència d'un altre ésser qualificat per a la lluita que hem vingut a consumir sobre la terra. Convé que siguem uns rebels y inconformats tota la vida si no volem caure en la baixesa del esclavatge. Convé que la nostra escomesa sotragui a tota la humanitat y que ningú pugui ignorar la nostra presència y que embestim amb fermesa encare que's confabulin en contra nostre totes les divinitats de totes les mitologies. Sols aixís podrem cantar la representació del home, dret demunt la seva roca, de cara a la timba, escoltant com un etern Pitàgores l'harmonia de les esferes. Ell no necessita doblar el pas, ni cercar amb la bruiçola a la mà la capital del món. La terra que trepitja es la única terra santa, la que dignifica amb la seva petja y ennobleix amb el seu treball. Sense mourens del nostre tràs no'ns cal més que'l constant exercici de la nostra voluntat per a posar el jou a totes les providències que disposen les successives metamorfosis y fer que aquestes responguin als nostres fins utilitaris. L'home, l'èmul del gran Locke -el pare de la filosofia experimental- qui dorm en tranquil·la ignorància respecte de hont ve y ahont va y no cerca res més que cooperar amb la vida general posant a contribució totes les seves potències; aquest ésser extraordinari incapàs d'excepticisme y fallides qui fa sentir tota la seva força èpica y amb la constància de l'aiga perfora la roca y representa a la fi un agent natural de gran valua! Aquest es l'home representatiu qui parla per tota la humanitat y la obliga a declarar que la orientació qu'ell marca es un progrés y que convé seguirlo.

"Jo no sé si aquest exemplar d'home es possible a casa nostra. Una col·lectivitat que té caràcter propi y l'amaga, un poble que està en dubtes respecte a si's conformarà o no a ésser lo qu'es, una consciència nacional que sembla que hagi hagut esment d'una gran errada de la naturalesa que convé corregir no pot pas ésser una soma d'individus capassos de deixar la lliur marca personal en la factura de les civilitzacions esdevenidores. Si tenim en compte el migrat us que fem dels nostres atributs diferencials per a afirmar la vida en una forma més y lo propensos que som a valernos del verb y elements d'altri per a manifestarnos al reste de la humanitat, trovarem esplicable el que hi hagi qui cregui que'l llevat de català que li ha tocat per herència es un article negatiu que dificulta el seu accés a la humanitat. El que un ésser aixís se senti isolat y distanciat per abims del reste dels homes es un senti--

ment molt posat en raó. A n'aqueix monstre li escau que digui que vol -
 esser home avants que català. Essent fruyt de l'aberració li escauhen -
 totes les aberracions. La humanitat y la personalitat de un poble deu -
 hen estar en relació molt directe si hem de judicar per Catalunya, hont
 una y altre estan en estat incipient. Y el llur paralelisme ens el con-
 firmarà la comparació de Catalunya am els pobles directors de la humani-
 tat que son are, com en tot el curs de la historia, els pobles que més
 culte han rendit a la llur personalitat o nacionalitat. Es ver que aquí
 fa sigles que fem de comparses innecessaris, llogant el nom, la màscara
 y l'habillament pera concorre al mercat universal a xopluc de la respon-
 sabilitat del vehí, coneixent a l'home complert no es més que per refe-
 rencias, ignorant el valor de la personalitat, practicant durant sen--
 gles generacions un atentat constant contra la vida general al cohibir
 en lo més reulat del nostre esser amofe totes aquelles caracterisaci-
 ons que'ns son propries y les quals, seguint les lleys naturals, hauri-
 em d'expandir y fortificar car son lo més noble que tenim y en cert sen-
 tit son la nostra única vida possible. Perque es aquesta la situació, -
 es per lo que's fa difícil compendre el valor de la personalitat. No'n
 tenim exemples, ni'n coneixem el tipu. En realitat estem tant lluny de
 possehir aquesta forsa individual que quan veyem una manifestació cata-
 lana misericordiosament tolerada diem que Catalunya avensa. Aversa am -
 l'aquiescencia del enemic qu'es com dir que va dret al precipici. Si no
 visquessem tan lluny de nosaltres mateixos sabriem que tot allò que --
 no's guanya desde la oposició y per imposició de la propria forsa no'ns
 ha de fer cap profit y es al cap-d'avall el regoneixement explícit de -
 la nostra impotencia. Dugues potencies veritables se retopen francament
 y se mantenen l'una enfront de l'altre en constant beligerancia. Quan -
 se tolera al adversari es que's considera que ja no ofereix cap perill.

"L'imperialisme català! Valenta frase en boca d'aquells que s'hi encami-
 nen a través de detestables humiliacions y conxorxes polítiques! Cata-
 lunya avensa per ells: avensa envers la seva degradació y obliteració.
 Jo us dic que la personalitat no pacta, ni tranzigeix, ni necessita --
 adoptar aquesta o aquella actitud. No necessita captar misericordia, ni
 sotjar oportunitats, ni imposarse com un malfactor per sorpresa y a xo-
 pluc de la fosca. Sempre la veureu manifestarse d'una faysó rectilínia
 proclamant la intranzigencia com a base del seu esser. Sempre la veureu
 viure y revivre a través y malgrat totes les circumstancies desfavora-
 bles. Sempre la veureu ressorgir indomable, segura de que ella dona va-

lor y adjectivitat a tota forma de vida com si fos el noumenon que cercaven els vells filòsofs, la secreta virtut que informa tot fenomen y - tot progrés social y natural. No ha de viure y reviure, si es pura vitalitat?

"Nosaltres aixequem la pols y després ens queixarem de no veure la -- perspectiva' deya En Berkeley. Uns quants segles d'inanició y pusilanimitat han entumit les nostres facultats y, com a les aus casolanes, de tan no ferles servir les nostres ales ja no responen a la llur utilitat natural. Com una esperança lluminosa els poetes evocaren en un moment - suprem la nostra ingènita personalitat y trontollaren els nostres sentiments els quals obehint a la llei inalienable sentien la força de reversió furgant per les entranyes nostres. Però'l clam se pert y la nostra nacionalitat esdevé fossilisada en una darrera temptativa a reconquerir la vida plena. Però avans no s'estingeixi la veu redemptora ens caldria meditar qué serà de nosaltres quan haguem perdut la nostra significació de catalans. ¿Ahont ens retrovarem? Ens conformarem a descompondre la - nostra ànima y a oferir la seva evanescència al no-rès en tribut a la - seva qualitat d'inefable? Mireu que manca no més una petita al·leació de la pèndola! Mireu que la nostra indiferència d'imbècils ens predisposa a la mort y a la extinció y no a la reacció y a la vida!

"Responsabilitat es un derivatiu de personalitat. No hi ha cap valor - real que no tingui un terme de computació. Som lo que volem esser. Omplim la nostra biografia d'accions nostres personals y responsables o - fem d'ella una parodia simiesca y barroera de les accions dels altres. Als qui parlen d'universalisme com si la catalanitat fos incompatible -- am l'universalitat els hi hauriem de fer dir a quina latitud comensa - l'univers. Els hauriem de fer adonar de que la data en que Catalunya des - apareix de la historia universal es justament aquella en que va perdre domini de sí mateixa, la data en que desapareix la seva personalitat po - lítica y renuncia a tota responsabilitat civilisadora. Desde aquella ho - ra trista el nom de Catalunya no ha tingut altre valor que l'històric, y'ls catalans, com a tals, som igualment absents del progrés de les -- etats modernes com de la permanència de les injustícies socials.

"Catalunya no hi es reconeguda en el concert universal porque tampoc es reconeguda entre nosaltres. Y Catalunya vol que la seva veu ressoni per que té molt y molt pera dir. La seva plana es en blanc, la seva obra es inèdita. Quan la exposem als quatre vents el món se quedarà meravellat

de tanta riquesa. Per això ens cal rebutjar tota sofisticació del nostre caràcter y ens cal servir la identitat personal en aquell sentit filosòfic que fa de l'aiga la identitat del oxigen y l'hidrogen. Pera -- que 'l món s'enriqueixi am la nostra eflorència cal que la nostra composició sigui pura y que anem a lo més pregón de la nostra ànima a cercar allò que volem mostrar a la humanitat expectant. Mireu com En Diego Ruiz anuncia el Manament de la Nació: 'Sigues ben be tu! Tu y no un altre! Tu mateix! Feste la llei! Sigues una voluntat, un poder, un destí!' Am aquesta base incommovible podem entrar en la lluyta universal, el resultat de la qual En Spencer bateja amb inspirada concisió: 'la supervivència dels més adequats'. Si ens divorciem de la lletra del manament -- som derrotats per endavant y aquells qui lluyten ens absorveixen y ens fan servir de trinxera. Y si no, digueume: quin profit n'ha tret Catalunya d'haver parit am dolor aquests genis que s'han produhit en llengua forastera deixant que la propria degenerés a un lamentable estat de barbarisme? De què li valgué a la catalana terra l'haver donat a la humanitat dos talents de la categoria d'En Vives o d'En Balmes si durant tota la llur vida varen despreciar ostensiblement la inspiració etnogenètica que devallant a través dels segles freturava un orgue d'expressió directe pera mostrar al món la gran potencia de la rassa? Què no haurien sigut aquests homes si fidels a la llum original que partia del centre de l'ànima llur s'haguessin ofert a condensar en formes de pensament -- l'element nutritiu de la consciencia popular en sengles centuries d'isolament; si haguessin portat al mercat universal revestit am l'armadura dels llurs coneixements el substratum d'aquesta filosofia del seny qu'es la subestructura del caràcter català y la causa primera de la seva resistència? Y are, digueume: Qui parla dels llurs sistemes? O millor dit: aont son? Es ben bé que aquests genis patien del greu mal de no creures dins del món si romanendins de l'ànima llur; patien d'aquest mal qu'es el nostre mal genèric de creures que la llur nacionalitat destorbava -- l'assoliment de la normalitat. Consequiren lo que's proposaren: es a -- dir, no discreparen de les tendencies vulgars de la època, feren feyna mansa y descaracterisada, no foren cap nota discordant. En un mot: eren genis y volguereren passar per mitjanfes.

"Al costat d'aquests dos noms, En Llull es una potencia qui va presentar se am desentonació de barbre y per aquest mateix fet va esbadellar una albada nova. L'història de la evolució humana's trencaria si's volgués

prescindir d'ell. Y es evident que aquí, a Catalunya, En Llull no es solament la pedra angular de la nació antiga sinó que li escau un lloc preminent en la formació de la nova nació esperitual. Aquella agressivitat franca, oberta, que corre de cap a cap de les seves obres es la estridència que caracterisa als qui se senten fortificats dins de si mateixos, la tranquila possessió de la propria ànima que descobreix als predestinats. Un home aixís podia dir amb aquell ayre de ingenuïtat encisadora que 'cor que s'alegra de la bellesa y bonesa qu'es fora de sí, be's deu alegrar d'aquella qu'es dintre de sí'; y fidel a n'aquesta bellesa y bonesa interna podia despertar en els altres una grandesa d'abnegació y sacrifici pera la veritat propria com la que ha fet immortal al més gran dels seus deixebles, En Giordano Bruno.

"La nostra historia -com totes les histories- es una llissó que espera esser apresada. Aquesta obcecació nostra de salvar avans que tot els precaris interessos no'ns ha deixat avalorar degudament el fet eloqüentíssim de que mentres hem descuidat la nostra llengua y la nostra personalitat ni un sol de nosaltres ha tingut acceptació mundial. Y en cambi, tot just es un infant la nostra renaixent literatura y ja tenim un Verdaguier y un Guimerà que troven totes les fronteres obertes. Y el cas se repetirà en tots els ordres de la vida. Aquesta constant apelació dels científics catalans al mercat peninsular y sudamericà, aquesta eterna postergació de la nostra llengua en tractantse d'obres d'utilitat general, no ha trovat fins ara cap compensació adequada ni tan sols la pecuniaria. Els llurs noms no s'han inscrit encare en el temple de la fama, ni la humanitat té d'agrahir a n'ells cap progrés remarcable. Emperò qui no se sent retornat al món de la esperança quan veu obertes al devant seu obres com les de l'Alzina, d'En Font y Sagué o d'En Patxot? Catalunya treyent el núvol com un nou Miquel Angel sent generar les llevors de la que ha d'esser veritablement la seva ciencia. Ella pressent que l'home que no necessita despullarse dels seus vestigis naturals pera rebre la inspiració de la ciencia es un home que compta am doble forsa pera transmètrela directament y pura al seu prohisme. Ella ho veu que aquell home està en bons termes am els secrets de la naturalesa, car la seva atenció y intuició personal no ha de bregar amb els destorbs posats per l'artifici. Ella parla al nostre cor en l'obra d'aquests savis y la emoció que'ns desperta es per sí sola un ver triomf científic. Sembla que un ressò pregón ens digui am joyosa cadencia: aquesta es la

nostra ciència. Y el nostre esser participa de la gran obra am més plenitud y els nostres sentiments meravellats de sentirse en contacte am una veritat diàfana, sense vestimentes exòtiques, se convencen de que ells també son uns col·laboradors de la vida general y senten pruhija de noves veritats y de nova llum.

"Com ens cal seguir als nostres comptats homes de ciència y fer sentir la nostra vital compenetració am l'obra llur, encerclarlos d'una tal faysó que no resti una sola esclatxa per hont entrar el defalliment! Per ells recobra la nostra personalitat instruments de sensible influencia universal y la nostra Catalunya recobra per ells responsabilitat en tal grau qu'ells son el barometre que indica el grau de concienciació a que ha arribat un poble. La llur sort es la nostra sort. Sense ells el Manament de la Nació resta sense efecte, car fora una inútil retòrica la excitació a la possessió absoluta de sí mateix en aquell qui manca conciencia del propri esser. Fortificats am l'antorxa de la exaltació poètica encare conseguiríem servir en moviment l'espectre de la nostra personalitat, emperò fora una escena denigrant veure'l vagar com un foc-follet oferintse a la commiseració de tota la humanitat. Es la nostra posició científica la que pot alterar la essència de les coses y quan brollin de nosaltres veritats d'aquelles de les quals el món no pot prescindir veurem com aquest té un sol camí pera assolirles: venir a nosaltres.

"Heus-aquí el programa de tots els qui capeixen el valor de la personalitat. Heus-aquí el programa dels fills de Catalunya: fer que'l món hagi de venir a nosaltres, fer que'l món necessiti de nosaltres, fer que'l món no pugui prescindir de nosaltres. Els temps han escampat per tot Catalunya un neguit, el qual els optimistes traduhim com a pressagi de grans esdeveniments. El primer o els primers que van dir Catalunya, personalitat de Catalunya, no posaren el postulat com a part del llur programa porque sabien de sobres que per lley natural el precedia. Els llurs actes foren una nota discordant que deixà al món en sorpresa. Aleshores hagué esment de que existíem. D'aleshores ensà que està amb expectació. Son els nostres actes y els dels nostres fills els que han de determinar el nostre valor y la nostra representació enfront de la humanitat. Ella els espera pera decidirse a venir a nosaltres o a girar nos la esquena per un sempre.

"La vida ens ensenya y d'ella hem d'apendre. Hem tirat la pedra y no po

dem amagar la mà. Hem de sebre per què ho hem dit que volíem esser y - que'ls nostres destins eren gloriosos. Hem de comensar are mateix per - guanyar tot allò que està al nostre alcans y veurem com els horitzons - s'aixampien, com hi ha sempre móns verges y insospitats pera mantenir - les ansies d'avens y de progrés en l'ànima incessant. Contemplem la vi - sió del home sondejant l'infinit, conquerint espays, deixant arreu de - la terra la taca inesvargible del seu alè personal. Nosaltres podem es - ser com el qui més, car no es la nostra situació geogràfica, ni la his - toria de la nostra rassa, la que està en contra nostre. És aquesta afa - sia desesperant lo que'ns condempna. Som nosaltres mateixos que no re - cordem el Manament de la Nació que temps ha furga per invadir els nos - tres dintres: Sigues tu mateix; tu y no un altre. Sigaho a tot arreu y a totes hores: en el pensar, en el parlar y en l'obrar; en la ciencia y en l'art, en l'industria y en el comers, en la vida privada y en la vi - da pública. Ni la Nació ni l'individu coneixen altre catecisme pera - aixampar el llur radi geomètric de poixansa. En la lluyta per la vida no s'hi pot entrar am miraments ni indecisions. Cap moment passa en va y el moment present es sempre el més important. Hem arriuat fins aquí - passant per tots els graus d'incidència y es hora que reconeixem que la nostra condició no consent la reculada y que hem d'acceptar sincerament que la nostra personalitat està en pugna am totes les demás. Sospenem - aquesta xorca xerrameca d'igualtat y fraternitat que afalaga la nostra naturalesa femella y aigaleix la nostra sanc y ablaneix els nostres mus - cles. El que siguem tots germans y d'una sola especie no altera les -- lleys fonamentals de la vida que donen la preponderancia al més fort. - Ens convé aclarir si som dels forts y això no més ho pot decidir la -- lluyta franca y resolta. Un poble individualista com Catalunya no pot - renunciar a títul tan excels que'l colocà entre'ls lluytadors isolats - dotats de propria suficiencia, que res pidolen, ni res matlleven, que - vensuts y tot tenen pit pera seguir declarantse rivals irreconciliables. Germà contra germà, poble contra poble, cooperem am les nostres forces personals a la lluyta universal, al proces de depuració y selecció, a - la supervivencia dels més adequats, encare que tot això impliqui la nos - tra total desaparició d'entre les formes viventes. Sapiguem d'una vega - da si som dels destinats a perpetuisarnos o si som no més uns parassits mal - contents que vivim de tolerancia y de misericordia. Hi guanyarem - tots en que l'anormalitat s'acavi y no atribularem més la humanitat am les nostres queixes y planys. Mentres la vida avensa nosaltres perdem -

el temps en equilibris com si depengués de nosaltres el que's compleixi o se retrassi la realització dels grans destins. No ho creguem que podem passar desapercebuts de la vida universal y que podem fer us del nostre esser en la mesura que'ns plagui. La personalitat no coneix termes de -tranzició, car, com ja queda dit, la intransigència es la base del seu esser. Y el problema de la personalitat de Catalunya, com el problema - de la personalitat de cada un de nosaltres, se conté en dos mots d'una irreductible contra-equivalència: o esser o no esser. O com deyen uns - homes purs y forts que han fet estol y han fet època: o tot o rès."

Conferència a cura de Manuel Serra i Moret, pronunciada al CADCI, el 21 de gener de 1911.

("Revista Anyal", 1911, p. 77-92)

L'ESCOLA Y LA VIDA EN LA FORMACIÓ INTEGRAL DE L'HOMME. EL CAS DE LA CATALUNYA D'AVUI

"Ens trobem en temps de Pedagogies. Arreu del món es un problema capdal el de la formació del home, puix en la manera de ser d'aquest estrema - la creixença de la nació y el progrés dels pobles. Sembla talment com - si la tasca del humanisme que pot ser sols va comensar a ser eficaç en coses d'educació, vulgui avuy concretarse y definirse en la intervenció resolta del desenrotllament dels nois perque els homes se fassin, no se gons les fatalitats cegues d'ambents medis y naturaleses, sinó obeint a lleis descobertes per nosaltres y posades al nostre servei. Se sent una gran necessitat de no deixar com fins ara a la ventura o a l'incert la manera de ser d'una vida humana per infima que sigui y s'imposa el que totes siguin bones y donguin el fruit y el resultat que en bé de tots - deuen donar. Per això avuy tota la ciència s'aplica a estudiar experi-- mentalment els fenòmens del creixement dels infants per sapiguer com hi juguen les forces naturals y intervenirles en el seu camp mateix; per - això els sociòlegs y 'ls polítics escolten acuradament la veu dels savis al menar l'acció pública que gira entorn de l'educació y bon compte te-- nen tots en posar esment en sa tasca, puig saben bé prou que treballen encare sobre opinions y hipotesis que en l'aplicació deuen ser espiades sens repòs.

"A casa nostra, aquesta inquietut universal ens troba en l'ansia de re-- construcció nacional que no'ns deixa sossegar y en el desitg de rescaba-- larnos dels segles perduts y encalsar així les nacions que'ns van al de-- vant, y això augmenta considerablement la nostra febre pedagògica y cul-- tural, y en la imminencia de resultats que's necessiten se demanen solu-- cions y s'imposen criteris d'aplicació immediata y d'eficacia instantà-- nia. Aquest excés d'efervescencia es morbós, no hi ha dubte, o ve de - morbositat, y sobre tot ens complica extraordinariament a nosaltres mes-- tres el problema pedagògic pur, mes no hi fa rès: ara may ens en parla-- rem prou uns als altres d'educarnos; may ens esperonarem prou per aixe-- car a casa nostre lo molt que'ns ha caigut a terra; may treballarem -- prou per la cultura encara que hi aboquem tants esforços que no sabem - ben bé hont van dirigits y com van guiats.

"Jo mateix avui me poso a parlar y am tanta fè com tinc no sé pas si sa

bré dirvos res sobre la qüestió del meu tema. Per endevant reconec que lo poquíssim ferm que hi ha en una materia d'educació y lo més poc encara que jo sé d'aquestes coses m'obligaran a retreure sols empirismes - que de segur molts de vosaltres coneixeu de sobres.

"Al considerar l'educació de l'home, lo primer que se'ns presenta es la ensenyansa per la escola y el mestre. La escola y el mestre representen un fet humaníssim que hem d'acatar simplement com acatem el fet d'una - religió y un culte a un Deu sempre desconegut y may comprès. No'm posaré a escatir filosofies sobre aquests fets tan arbitraris y tan humans, sinó que aquí me limitaré a reconeixer solemnement la escola com una - institució essencial en la nostra vida y per tant indiscutible, irreemplassable, eficacíssima y eterna. Jo no m'he entretingut gaire a mirar histories sobre les escoles, mes tinc el convenciment (y en això hi reposo) de que ella y el mestre han sigut sempre y's troben a tot arreu. L'ensenyar, el fer sapiguer coses està vinculat íntimament en el mateix esser de la paraula y de tot medi expressiu y ens ve imposat d'una manera imprescindible per les necessitats del nostre esperit y per la grandesa del pervindre de la humanitat. L'ensenyar, per tant, se realisa - constantment en les nostres relacions, puig es el fi d'elles; mes per - dintre d'això l'ensenyar de determinar se concreta y se converteix en - funció especial y se resol en un orgue social que es, que ha d'esser - forsosament la escola. M'es necessari recalcar bé aquest punt perquè al considerar la manera com exerceix la seva funció la escola que nosaltres coneixem podria semblar que les meves crítiques rebaixen la seva importancia.

"Imprescindiblement hi ha d'haver un que parli per boca nostra als infants, que'ls hi dongui lo que nosaltres hem recullit per ells, que'ls condueixi a ferne bon us y a treballar a son torn per augmentar la riquesa y imprescindiblement nosaltres humanistes hem de volguer que hi - hagi un que intervingui en la creixensa dels nois per ferla rica amb el menor gasto possible, per ferla forta y exuberant en profit de tots; - mes tot això vol dir que imprescindiblement hi ha de haver un home que surti de la vida dels homes y's tanqui dins d'un cercle estretíssim; - que allà dins tingui un món de cartró y de paper pintat per ensenyar - als nois y s'exposi a ferlos viure de coses mortes y fòsils y que en - lloc de fomentar llur desenrotllo físic l'entorpeixi y enlloc de donar volada a llur esperit el trabi y enlloc de ferlos produir riquesa am el

menor desgast possible ocasioni la pèrdua de temps y rovellí per sempre energies futures. Heusaquí el gran conflicte que apareix a colp d'ull - al considerar la escola! Ella, que es el gran medi d'humanisació pel - fet de tenir de ser un organisme apartat del món, pren un aire de cosa morta gairebé inútil y entorpidora.

"Y desgraciadament per les circumstancies en que ella's troba avui per la seva historia y donat el moment del seu desenrotlló, que's pot dir - retrassat en vista y pel moment de la civilisació nostra, les apariencies semblen veritats y's fan judicis sobre d'ella que no tenen raó de - ser y al veure que no té la eficacia que deuria en la tasca de la formació del home se li prenen valors que pel seu retràs no ha pogut desen--rotllar y s'atribueix indegudament a la vida exterior. En el curt parangó que farem entre la seva acció y l'acció del ambient social veureu com tots els topics apareixen contra d'ella y inclinen a fer conclusions fatals per la seva existencia, conclusions que nosaltres examinant el tema desde un punt de vista més alt que'l dels resultats immediats no hem d'admetre per rès del món.

"D'ensà del Renaixement, en que'ls mestres humanistes s'adonaren del antagonisme entre la escola y la vida, aqueixa qüestió està demunt de la taula sense resoldre. Ells, al protestar contra l'escola arcaica, la escola dels textos apresos de memoria dins l'aula sots l'aforisme brutal de 'la letra con sangre entra', y al proclamar la necessitat d'obrir - les portes a la llum y a la realitat acostant l'acció pedagògica a l'acció de la Natura, ens plantejaren aquest problema que es el problema - educatiu per excelencia en tota sa extensió y intensitat y obriren --- aquest gran cicle pedagògic que encara està per cloure. Abans d'ells la educació no era tractada; més ben dit, si existia escola no existia educació en el sentit de formació del home en que l'entenem nosaltres, -- puig l'empatxament de textos llatins y de ciencies mal paides dels -- grecs no implicava altra cosa que una disciplina bàrbara que suportaven tant sols els que's recloïen en els convents o en l'ascitosme més rigurós. Tot era qüestió de pura forma, menys encara, qüestió de nom; y mentrestant, per sort cal dirho els esperits en el gran tohu bohu de la vida d'aquells temps se feien brutals y forts domenyats tant sols per l'Iglesia, qui donant com dona tota Iglesia la solució completa del enigma del viure, els conduia a tots també am mà de ferro cap el cel per les - portes del temple sense preocupar-se gayre o gens de lo d'aquí a la terra

ra, que's necessitava ben poc pera entrar en la gran vida de la Jerusalem eterna.

"Mes els humanistes del Renaixement al proclamar la necessitat de viure bé per accomplir bé la tasca en aquest món tingueren que capgirarho tot això y demanaren el restabliment d'un ordre y d'una relació del home - amb les coses, y aleshores fou quan s'adonaren de que calia formar els homes d'altra manera, més en vistes a la vida real y fou quan apartant-los de la ratlla recta única y infalible trassada pels dogmes sobre les coses humanes, la ratlla demunt la qual s'havia de caminar a despit de maneres de ser personals, de necessitats vitals, d'oportunitats y actualitats, els portaren en la Natura ample y gran y cregueren convenientes pel desenrotllo llibertat, alegria y franca espontaneïtat. Ells no obstant no resolgueren aquesta qüestió essencial de l'ensenyansa com no'n resolgueren cap de res; y com en totes les coses que tocaren, en la ensenyansa la seva acció resultà profitosa no per lo que ells potser creïen en que ho era sinó per bens que sobrevingueren del fet d'haver aixecat ells el crit y haver donat empentes. En l'ensenyansa doncs el bé de -- l'acció dels humanistes va estar en la implantació de la escola pública y popular que aquests darrers segles ha aixamplat l'acció cultural dins totes les classes de la societat y ha contribuït a dur malgrat la seva insignificancia la nostra hermosa civilització y el mal ha estat en la manera de apareixer aquestes mateixes escoles que enlloc de ser cada -- una, com ells somiaren, auxiliadores de l'obra de la Natura, fomentadores de virtut, de sabiduria y de bellesa, creadores de forsa d'home y -- per lo tant d'humanitat; que en lloc de viure de la vida espontania y -- ample que raja de la gran activitat de la Natura y de la mateixa gran -- inquietut dels homes, s'han mantingut a despit de tots arcaïques, rutinaries, memoristes, fossils si's vol y per la seva insuficiencia pel -- seu poc valor, han resultat ben poc útils en la formació del home. Puig no hi ha dubte, malgrat Pestalozzi, malgrat Froebel y Herbart, la escola primaria d'avui, sobre tot comensant després del curs maternal, es -- aquí com en moltes nacions molt civilisades rutinaria, formalista, pobre; la seva artificialitat se manté d'anacronismes y prejudicis que reboten en l'esperit dels nois y enlloc de fomentar llur desenrotllo integral gairebé sempre, mirant en conjunt, el dificulta, l'entorpeix y el malmet. Donada la seva manera de ser y la seva manera de manifestarse, no li costa gaire el convertir-se en un món estantís, envidriat y plè de pols hont la ciencia de tercera o quarta mà sia mostra dissecada, hont

totes les veritats se donen resoltes y arrodonides en petits llibrets - que s'aprenen de memoria o segons mètodes preparats aposta per fer l'efecte que's vol. Y en el retràs de ciencia pedagògica ha de passar forzosament que quan la saviesa dels grans arriba a les escoles pels petits ja es tota encapsadeta en pastilles y posada entorn de la classe - que's converteix en el minúscul món de que us he parlat. Y ja ho crec - si's poden fer sabis els nois! Mes també ja ho crec si'n té d'esser d'ineficàs la escola si pren per única tasca servir aquest petit món als nois qual formació afretura mil coses viventes que no son pas dins les classes escolars! D'aquí ve que la escola se trobi defectuosa y trista, de que ella am els petits medis de que disposa es incapàs d'intervenir eficazment l'obra del desenrotllo de la vida humana y per això aquesta feina queda per resoldre a la contingència de les costums familiars y - socials, del ambient ciutadà y de les relacions que a la ventura puguin adquirir-se. Això no es bo, però al menys d'aquesta manera l'esperit té llibertat de desenrotllarse y de sortir bo y dolent al embat de les -- lluites en que's troba barrejat. Bé val més avui aquest formarse en la vida que acuell passar les hores mortes dins l'aula sentat en un banc - horrible escoltant explicacions nyonyes que duren hores y hores, empatxantse de coses inútils mentres defora el gran llibre del món es obert de bat a bat per ser llegit, y el sol riu y la vida raja de tot arreu y convida a expansionarse cantant y trescant, y'ls companys que bullen - d'una obra a acomplir, esperen per durla a terme tots plegats en colectivitat, en societat, en lluita de colectivitat y de societat. No es ve ritat que tempta això? No es veritat que's hermós aqueix ferse a la -- gran llum del sol xuclant am tots els sentits oberts la vida que arriba de tot arreu? Jo no crec dirvos rès de nou. Jo penso que tots vosaltres us en heu adonat y que ara mateix si ho considereu, si gireu els ulls - als dolços anys de l'infantesa en que passareu l'amargura d'anar a estu di, trobareu que les hores escolars foren hores mortes y que el cor se us en va vers les hores extra escolars que convertíeu generalment en ho res de dolenteria, que lo que us ensenyaren els mestres o lo que vosaltres volguereu apendre fent un esforç de voluntat per sobre les vostres forces no us ha servit de gran cosa y que un cop ja grans y am us de - raó y a punt d'entrar a la vida vostra, us trobareu enfront del món des nús y miserables de caràcter, de coneixements, de bones costums, de tota cosa bona y útil per viure entre homes y tractar amb ells eficazment.

Y tingueren de comensar de nou a aprendre y passàreu totes les tristeses dels que a forsa de derrotes, de caigudes, de vetlles robades al des-- cans, de privacions de tota mena han de recobrar els temps perduts educantse ells mateixos dins una rígida disciplina per arribar tant sols a la ratlla del demás y donar al món el fruit que tot home li dèu.

"Jo no dubto que al trobarvos en aquest cas heu mirat am despit la esco-- la infelissa que us deixà tan abandonats y l'heu despreciada precisa-- ment en allò que té d'escola, d'edifici tancat a la vida palpitanta y - forta y us heu dolgut de que ella no us hagués portat d'infants a veure el món y a tractarlo y a fer el vostre esperit d'acort am la manera d'es-- ser de la societat, ont després havia d'entrar. Jo no dubto que al prac-- ticar el self education heu reconegut tots vosaltres l'eficacia del fer-- se als cops de la experiència dins la realitat y palpant les coses de - debb y posantse bé en el lloc que a un li pertoca a copia de probatures més o menys sortades. Y posats en aquest terreny no us costarà gens con-- siderar la importancia que ha tingut per tots vosaltres el trobarvos en l'ambient d'una ciutat com Barcelona hont l'aire plè d'agressivitats man-- té els esperits en vigilancia continua hont per sort s'encarrilen cor-- rents esperituals que al arrossegar gent se concreten y determinen en - nuclis y centres culturals de l'importancia d'aquest mateix que us ha - aixoplugat y us ha donat un mitg propici per satisfer les vostres ansi-- es d'autoeducació y de reconstrucció personal. Y tampoc us costarà con-- siderar l'importancia que té pels vostres fills o per la generació que puja el que vosaltres, que per dissort teniu indirectament una part -- grandíssima en la seva formació, els hi prepareu un ambient que fomenti encara més el seu desenrotllo, no olvidant jamai que'ls vostres mots, - que'ls vostres gestes més petits y despreciables, que fins els vostres pensaments recòndits formen l'aire subtilíssim de que viuen ells.

"Jo, sentintme mestre ara y reconeguent com reconec la poca forsa de la escola actual me penso que tinc el deure de férvosla sapiguer la respon-- sabilitat que pesa demunt vostre y de pregarvos que us en feu càrrec y que estiguen sempre vigilants ja no tant sols en vistes al vostre per-- feccionament sinó per l'importancia que té la vida vostra per les gene-- racions futures, que heredaràn fatalment vostres vicis o vostres vir-- tuts a despit de tots els esforços que realisi la escola. Jo, com us he dit, prou reconec que aquesta no pot fer gran cosa, y això ho dic no - tant sols parangonat mesurant la importancia que en la seva respectiva

funció tenen ella y la vida exterior sinó en el sentit de lo difícil - que es per ella fer obra acabada, ja intervenint am seguretat y entera eficacia en tot el camp de la formació del home com pretenen fer els internats ja volguent acostar l'obra de la escola a l'obra de la vida prenent que al menys en el recinte d'aquella no s'hi encartroni rès ni s'hi posi rès en conserva, sinó que la vida mateixa hi entri y fassi ella a la ventura si's vol la feina qua'ls pedagogs no saben resoldre.

"Lo primer, l'intervenció integral, no pot ser per la deficiencia y l'empirisme en que's troben les ciencies pedagògiques, que casi sempre procedeixen per tanteig; lo segon, l'acostament a la vida real que serà l'àncora de salvació en el retràs pedagògic d'ara no's pot practicar precisament per la manera de ser de la escola, organisme humà que té un germe de vida propria de la qual té de viure y de fer viure. Tot s'hi oposa an aquesta acció real.

"En primer lloc les necessitats socials o polítiques li demanen, els hi convé que dongui un mínimum del fruit que ella pel seu retràs no pot pas donar sense patir encara més dels mals que us he exposat. Desde fora, desde'l poder, se senyalen, s'han de senyalar potser programes, assignatures, textos y gairebé mètodes que no varien may; que son rígits y no s'emmotllen y en ells s'hi ha d'encaixonar, s'hi ha de fer cabre vulgas que no, escapsant aquí, tapant allà l'acció educativa de qualsevol poble, de qualsevol escola, de qualsevol noi quan l'acció educativa en l'empirisme en que's troben encara les ciencies pedagògiques demana essencialment llibertat per veure com se manifesta la vida dels noys y anar-la seguint fomentant precisament en lo que ells necessiten. Jo penso que'ls Estats Units deuen l'avens de fruit de les seves escoles potser en primer lloc al màxim de llibertat de que gosen. Mes encara no n'hi ha prou. Am tot y aquesta llibertat dins la escola, al menys dins les nostres escoles, no's resol pas el problema de fer viva y de debò la ensenyansa. Dins la escola hi ha dificultats materials, dificultats -- d'organissació, de règim de tècnica si's vol que impossibiliten l'acció veritablement viscuda. Dins la escola hont hi ha un mestre per vinti--cinc alumnes les necessitats de la disciplina, del horari, del programa que per forza s'ha de trassar previament, de la llissó que també cal preparar aposta entrebanquen qualsevol acció espontania y incidental que's pugui presentar. Jo sé que hi ha d'haver horari y programa y disciplina; jo sé també que les qüestions incidentals y individuals s'han

d'evadir tant com se pugui; però si no's troba la llei universal que -
 presideix a la formació de l'home y no'ns fem amos d'aquesta llei per -
 aplicarla al nostre albir, de què'ns hem de valdre els mestres per fer
 les coses de debò si no es dels accidents que's presenten y de les mani-
 festacions individuals dels alumnes que apareixen de cop y volta? Y la
 llei no s'ha trobat, jo us ho asseguro. Solament en el kinder garten -
 Froebel diví digué un temps la seva paraula que fou definitiva y els -
 jardins d'infants son un esplet en el món y s'apliquen a tot arreu amb
 un èxit admirable y no donen cap quimera sobres si en ells hi entra la
 vida exterior o no hi entra, puig ells son la mateixa vida descoberta -
 per una prodigiosa intuició del gran Froebel. Mes sortint dels jardins
 d'infants no hi ha res definitiu. Així m'ho deya un dia am molta raó un
 distingit professor d'aquesta casa. Ni'ls països que's vanten d'haver
 trobat una organització de l'ensenyansa primaria més sòlida y consistent
 com es l'Alemanya han resolt res. El nostre incomparable mestre en huma-
 nitats Xenius ens ha exposat fa poc en gloses successives la vuidor y -
 pedanteria de la ciencia en les escoles alemanyes y tampoc fa gaire que
 un distingit periodista qui acaba de passar una llarga temporada en --
 aquell país estudiant, en una crònica sobre Pedagogia ens deya, si no -
 ho recordo mal, que allà la novíssima corrent pedagògica es l'anar tam-
 bé contra les escoles per la seva artificialitat, pel seu allunyament -
 de la realitat, pel seu emmotllament dintre coneixement de tercera y -
 quarta mà, y'ls que això diuen presenten la vida com a única educadora
 dels homes.

"Am tot lo que he exposat haureu vist com avuy la vida ve a tenir una -
 importancia real dins la formació del home. Es cert que la té, mes no -
 pensem que en el terreny dels valors essencials ella la degui tenir. Fu-
 gimne de la creencia de que la Natura, o si ho voleu més ample la vida
 exterior ha d'esser en primer terme la educadora de l'home, de que l'ho-
 me sols se pot formar lluitant am les coses. Es un abim al qual nosal-
 tres som propensos a caure per contaminació romàntica, per tradició in-
 dividualista, egoista gairebé y per una mal entesa teoria sobre la vida
 intensa vinguda darrerament a casa nostra. La formació del home té d'es-
 ser encomanada precisament, exclusivament, integralment a la escola, y
 no a la escola oberta, a la vida, l'escola que treballi segons la vida,
 sinó a la escola artificial interventora y absolutament arbitraria. Tot
 lo que siga deixar un sol cantó de la educació a la contingencia del va

y ve de la vida, a la experiència brutal, a la sort de la lluita per la existència, es regressiu, es baròre, es un pecat de lesa humanitat. No, no potser: educació es intervenció, y si avuy no hi ha educació es perque no hi ha intervenció absoluta perque no se sab intervenir. El creure que l'individu té una font d'energia que's desenrotlla be y tota sola am l'únic contacte dels obstacles es una errada fenomenal que condueix a la mort. No vull dir que'l contacte amb els obstacles no desenrotlli energia y jo dic qu'es equivocacat pendre això com axioma educatiu o com a norma d'educació. Jo he vist un cas d'aquesta formació, deixar que l'individu desenrotlli les seves energies am els obstacles a salvar y els resultats han sigut totalment oposats a lo que s'esperava: en lloc d'esperits indòmits han sortit abulics y en lloc de gent plans d'ideal ha sortit gent terrejanta; en lloc de trassuts han sortit rutina--ris; en lloc d'homes plans de vitalitat ha sortit gent vuida de tot, en lloc de disciplinats han sortit renouers y cridaires inútils per tota acció seria. Recordem sempre que nosaltres no som fets per viure en el món de la Naturalesa sinó en el món del home, y que nosaltres no som arbrs sinó homes, y que'l món del home es tot artificial, es tot obra de les nostres mans; que barallantnos sempre am la Naturalesa a la qual robem els tresors per apropiàrnosels y que per lo tant la Naturalesa hi ha de tenir la menor intervenció possible en la formació dels homes que han de ser fets per nosaltres no segons ella sinó segons nosaltres. Aixís doncs cal pendre ja una direcció diametralment oposada a la de Rousseau y de tot el Romanticisme. Aquestos tot ho confiaven a l'obra espontània de la Naturalesa, nosaltres tot ho hem de confiar a l'obra artificial y arbitraria del home. Dolguèmnosen de que avuy nosaltres de fora de la escola tinguem responsabilitats en la formació dels infants, la--mentemho el que ella estiga subjecte a la influencia del ambient que nosaltres creem, y tot complint cada un de nosaltres el seu deure y posantnos en situació de ser pedagògicament exemplars, planyemnos de que se tinga de dir que am les escoles d'avuy la vida, la nostra vida, es potser el primer factor dins la educació. Y mentrestant no deixem de girrarnos sempre cap a les escoles ideals, fomentantles, treballant per elles, carregàntloshi més y més la responsabilitat de fer homes bons, procurant a tot hora que elles siguin més perfectes, am el convenciment de que la salvació de la humanitat ha de venir d'elles, de la seva manera de ser y de fer com organisme posat no dins de la vida sinó enfront d'ella.

"Semblarà estrany que jo, després de haver en la major part del meu parlament parlat potser amb calor y tot de la artificialitat de la escola - com d'un factor pertorbador y d'haver conclòs gairebé la major eficàcia de la vida en la educació, consideri ara la escola artificial y arbitrària com l'únic factor humà que tinga dret a intervenir en la formació dels homes autorisadament. Jo penso no haver-me contradit. Jo he considerat que la escola avuy no val per lo poc que se sab del desenrotlllo dels homes, lo qual motiva en ella una artificialitat dolenta y una intervenció ineficàs o torbadora. Per això avuy el mal menor es l'acostament de l'acció escolar al moment de la vida real, mes jo crec sincerament que això no es a lo que s'ha d'aspirar, que aquest recurs s'ha de treure, - que no es per aquests camins que s'ha de dur la escola puig ella precisament deù la seva existencia al principi de la artificialitat y en l'artificialitat té tota la seva forsa, mentres qu'en l'acostament a lo real hi ha el germe del seu anorreament y de la seva mort. N'hi ha prou amb sentar el principi de la preponderancia de la vida exterior en la formació del home perque amb una lògica infalible anem devallant fins a trobarnos tu per tu amb la teoria roussoniana anàrquica y disolvent.

"Jo vull pensar, per satisfacció del meu esperit, que'ls primers humanistes si demanaren per la ensenyansa una acció més d'acord amb la naturalesa no fou de segur amb l'intent de criar els homes segons la naturalesa sinó de privar que hi fossin criats estudiant y intervenint l'acció d'aquesta; mes passat d'alguns pedagogs solitaris y desconeguts, la gent no ho ha pas entès d'aquesta manera sinó de l'altre, que ha sigut fins ara en teories y filosofies la corrent pedagògica vulgar.

"La escola mateixa, si incidentalment s'incloïa a un naturalisme insà - es per morbositat, mes cal confessar qu'ella no s'hi llença del tot: hi va sols amb l'intent de sortir-se de la feina. Bona prova n'es el que a despit de tanta teoria insana ella providencialment y per un principi conservador ben saludable s'es mantinguda en general dins la seva artificialitat arcaica que es com dir que s'es mantinguda dins el seu esperit y dins la seva puresa primitiva, hont nosaltres, si som humanistes vers, podem anarla a treure del seu somni encantat y realsarla, dignificarla y donarli el trono que de dret li pertoca. Y dins aquesta artificialitat ha creat com una fada de contes la civilització nostra, puig jo crec que tot el nirvi y la consistencia del món nostre se deù a la forsa que ha rajat d'aquesta gran deu humanisadora qu'es la escola prima-

ria. Ella no ens ha fet a nosaltres tan forts com hauríem volgut esser, ella no ens ha donat les virtuts y les savieses que necessitavem y que després hem degut arreplegar a esgarrapades pel món mes no dubtem que - pel sol fet de haver entrat dins el seu recinte hem adquirit un grau de valor humà que no'l dona pas tan elevat cap vida desenrotllada esplèndidament en l'exterior.

"Ara fa un any, al proposar aquesta conferencia meva que per dissort - s'ha hagut d'aplassar tantes vegades y que massa enrenou ha mogut per - tenir tant poca importancia el qui vos l'ha donada, jo no volia pas dir vos lo que us dic ara. Jo no exercia de mestre aleshores y no coneixia per tant els dintres de la escola, y si m'irritava de veure com els minyons en sortien ineducats y com s'havien d'educar ells mateixos als embats de la lluita per l'existencia. Com es de suposar, doncs, aleshores en la qüestió aqueixa de la escola y la vida en la formació del home - abogava resoltament per la vida y contra de la escola. Y això m'era simpàtic per una conferencia d'educació civil, puig concloent que tota la responsabilitat de la formació dels nois pesava demunt de les espatlles dels que fan la vida real fora de la escola, tenia peu per dirvos moltes coses sobre la necessitat imperiosa que tenieu de portarvos civilment, de cooperar am totes les vostres forces a la obra de la cultura general, de no abandonarvos jamay a cap incorrecció, puig milers d'ulls d'infant us espiaven per sadollarse dels vostres actes y prenien els dolents a manca de bons; de considerer sempre la solidaritat que hi ha - d'haver y que hi ha dintre'ls pensaments dels naturals d'un país, y com els pensaments dels bons en fan de bons y'ls dels dolents en fan de dolents y com tots plegats a la una van a la gloria o al enviliment. Y - com veieu, això jo no ho he fet. Jo, enlloc de declarar-me favorable a la vida, me decanto obertament cap a la escola, y per tant tot allò - que'm venia tant bé de fervos sapiguer ja no ho puc dir tan autorisadament. Mes, oh! consideran'ho tant sols desde'l punt de vista de poguer-vos parlar de civilitat, com hi he guanyat am la meva evolució! Aleshores jo sense pensarm'ho, hauria sigut disolvent y anàrquic, puig hauria protestat d'una norma humana eixida de tan endintre del nostre esser, - tan íntimament lligada a la nostra essencia d'homes, que anar contra - d'ella equival a clamar per la deshumanisació, a desvincular la nostra societat, el nostre món d'homes magnífic y esplèndit per atomisarlo y - ferlo regressar al altre món de les especies d'ont pot haver sortit. Y

avuy no tant sols jo m'he deslliurat d'aquest pecat gravíssim contra els homes sinó que us presento una conclusió estimulante y confortadora y molt més civil que tot allò altre que us volia predicar. Avuy, al con- cloure que en la escola hi ha el germe d'un gran poder per formar els homes al nostre albir, que podem buscar y trobar les lleys que presidei- xen a la formació del home y ens en podem fer amos y les podem interve- nir inervantles o fomentantles obro un món a la grandesa humana y per- lo tant obro un món a la vostra activitat, a la vostra ambició, al vos- tre desitj de ser cada vegada més perfectes y també a la vostra respon- sabilitat, puig poso en les mans del home, que son les vostres mans, el poguer o el no poguer fer de tot el món el gran poble de justos y sabis que tots somnem. Y això'm va bé dirho entre nosaltres, que per natura- lesa o per tradició som poc ambiciosos y per tant ens acontentem de la vida terrejanta y tenim per norma desfer y esmicolar per viure quasi ve- getant demunt del nostre bocinet, y més me plau dirho encara en aqueixos temps d'escepticismes, radicalismes y revolucions y extremitats. La pen- sada de que podem redimirnos d'una manera tan normal com es per la cre- ació de la veritable escola té de donar seguretat y acienseament a tots els nostres actes, té de comunicar pau y persistència a la nostra in- quietut y ens té d'omplir d'aquella divina temperansa qu'es la senyal - màxima de civilitat.

"Y a més, en la nova orientació que he presa hi guanyo encara el que no us en deslliuro pas d'aquella responsabilitat immediata d'educar, de contribuir a la educació dels nostres infants am la vostra mateixa vida cotidiana, puig la escola ideal per dissort no existeix pas y vosaltres encara que no volgueu heu d'omplir el seu vuid, heu de ser indirecta- - ment els educadors de la generació que puja.

"Fins ara, en tot lo que porto escrit no més he fet que considerar el - valor de la escola de la vida en abstracte, deslligantla de casos y d'a- plicacions en un terreny de generalitats accessible a la meua poca tras- sa, mes per dissort el tema d'aquesta conferencia proposada tant temps ha, me carrega amb el compromís de parlarvos d'elles y de llur valor - dins el cas concret de la Catalunya d'avui. Reconec ara que això sol me reix un'altra conferencia ben documentada y ben autorisada, que jo no - tinc pas dret de fer; mes ara tampoc dec acabar sense exposarvos en -- breus paragrafs lo poc que jo puc fervos sapiguer.

"He dit al comensament que'l nostre estat actual dificultava extraordi-

nariament la solució de cap problema pedagògic pur, puig quan se tracta de la reconstrucció de pobles o de societats caigudes son múltiples els factors poderosíssims que hi intervenen. De bell anduvi puc afirmar, - per lo que jo he observat entre nosaltres ou'en els comensos d'una restauració com la nostra la escola no hi fa rès, puig ella no existeix en cara. La escola al fi y al cap sempre es obra d'homes ja constituïts - que volen perpetuar y multiplicar la seva forsa y quan no hi ha homes o aquestos no son constituïts en societat la escola no pot existir de cap manera. Això us dic que ho he vist entre nosaltres. Tots els que han intentat realisar una obra escolar feconda y gran per extendre la vida - que ara tot just entre nosaltres se desvetlla han caigut o van caient o se sostenen penosament, perque Catalunya no es encara, perque no tenim encara homes constituïts en civilitat capassa de donar vida a escoles o a tota obra de cultura, perque els nostres flamants pedagogs han aixecat sos edificis en una terra insegura cel tot que ha fallat als seus - peus. Quan diuen que l'Alemanya ha degut la seva victòria del any 70 - més aviat a les escoles que als canons, jo'm giro a mirar qui ha fet - l'Alemanya abans de que hi haguessen escoles. Jesucrist, el restaurador de tota l'humanitat, no's posa a ensenyar nois sinó que predica la bona nova als homes grans, als homes ja fets.

"An aquí sí que penso que tota la feyna es nostra. Nosaltres som els - que ens hem d'omplir d'ideal y hem de dirigir vigorosament el nostre voler cap a un fi per la patria y hem de subordinar tota la nostra vida - an aquest ideal redemptor esmersant per ell totes les nostres forces y sacrificant an ell les nostres concupiscencies individuals. D'aquesta - manera hem de comensar y així tant sols es com crearem la substancia - que ha de servir a les escoles futures per elaborar les ànimes dels nostres nois.

"Si'ls que son fora de la escola no duen a terme aqueixa tasca previa - y no arriuen a reconstituir la nostra patria, me fa por que la tasca - dels mestres d'ara sigui ineficàs precisament en lo que volem tots treuren resultats, en la propagació de la sava vital que comensen a circular per les arrels y el tronc.

"Jo voldria ara tenir autoritat per insistirhi sobre aquest punt que -- considero de vida o mort y fervos entrar el convenciment de que sense - un esfors gegant de part de tots per regular, disciplinar y unificar la

nostra vida íntegra al ideal que alena demunt de la patria sense que cada hu de nosaltres se constitueixi en un autocensor de les propers maneres costums per arriuar a ser el tipu exemplar de civilitat no es possible que Catalunya sigui. Si així ho lograva donaria per ben esmersada - la meua pobra tasca y me semblaria realçada tanta paraula com de segur us he dit."

Conferència feta per Alexandre Galí al CADCI, dins del cicle d'Educació Civil, el 11 de març de 1911.

("Revista Anyal", 1911, p. 60-73)

MEMORIA DEL CURS 1910-1911 DE LA SECCIÓ PERMANENT DE RELACIÓ I TREBALL, A CURA DE JOSEP M. FELIU I CODINA, SECRETARI DE LA SECCIÓ

"Després de saludarvos coralment en nom de la Junta de Govern d'aquesta nova Secció Permanent, crec oportuníssim fervos unes manifestacions les quals us agrairia les convertissiu durant una temporada en eco. Aquest desitj es justificat, car tinc el convenciment de que si això's feia, donariau a la Secció Permanent de Relació y Treball aquell prestigi necessari indispensable per la seva felissa actuació.

"Al trovare am vosaltres en Assamblea aquesta Secció del nostre Centre, us incorporeu a una doble significació: una de Consocis; altra de Ciutadans. Aclarem els conceptes: Com a consocis pel fet principal de juntarse diversos para obtenir comuns conveniencies, pel fet de unificar els esforços, la voluntat, l'energia y el saber, para laborar amb aquestes condicions pel nostre bé y am l'ànim de procurar la mateixa sort pels semblants; pel fet d'associarnós y estudiar aquells plans que tendeixin al mellorament moral y material del estament. Y com a Ciutadans, pel fet de ser també la feina d'aquesta Secció en la ciutat, al defora del cercle reduit de nostre Centre, pactant amb elements afins para obtenir justes aspiracions d'emancipació y de dignificació; pel fet de que la tasca d'aquesta Secció té lloc en els Instituts, en els Congressos, en el Tribunals, en les mancomunacions que s'inicien com a conseqüencia de l'acció en defensa dels drets del dependent; en un mot, porque a Relació y Treball li està encomenada la tasca d'intervenir en els destins de la ciutat y com a conseqüencia, vosaltres que sou els remes d'ella - deveu colaburar a les seves empreses aportant l'ayre de la plassa pública, de la multitud, els judicis dels estaments y classes que son la salut de la ciutat.

"Heusacuí les manifestacions precises y que son necessaries para fernos conscients de la significació y importancia que té aquesta Secció, moment social de l'obra del Centre, y no cab dubte que si aporteu vostre esfor, convensuts d'aquesta doble significació que posseim, ajudareu d'una manera eficaç al triomf de nostres magnà---

nims ideals.

"Dit això, cal que us fassi esment de la tasca que hem realitzat, lo qual faré breuissimament.

"Aquesta Junta's constituí a 20 de Juliol de l'any passat y el dia 31 del mateix mes va celebrar un grandíós acte de propaganda en prò del treball intensiu. Seguidament laborà en aquesta tasca organissant una serie de conferencies que donàren entussiasmes de la reforma, una multitud de reunions de socis per gremis, se reculliren -- plecs de firmes, celebrà reunions-mitins amb extraordinaria concurrencia. Després d'aquesta temporada de feina efectiva, abandonàrem l'acció per succeir la serie de vagues y paros de treball a nostra ciutat y com vaig dirvos en la memoria de la Junta General extraordinaria del mes d'Abril, hauria sigut insensat seguir la campanya -- en l'estat anormal de Barcelona, doncs justament hauria agafat el -- matís de revolta obrera que tota qüestió allavores prenia.

"Reempresa la feina en temps hàbil, fèrem una fortíssima acció per constituir les branques de la Secció de Relació y Treball, lo que -- ha de ser el seu sustentàcul, els Gremis, obtenint com a recompensa de les energies esmersades en aquest assumpte, el nombre de tres -- cents votants y un centenar d'adhesions. Fins aquí la primera èpo -- ca.

"Cap a n'aquesta data, després de solventar de la manera possible -- les grans dificultats interiors que's presentaren per motius de di -- missions fonamentades en impossibilitat de dedicarse y colaborar -- eficazment en les tasques de la Secció, comensant pels senyors Bor -- das, Elias, Balada, Bayona, Cruixent, Sellés, y les intermitencies de la presidencia, que fou ocupada uns quants mesos pel senyor Bas, y avuy per l'amic Presas, les hem emprès per la formació del Cens -- de la dependencia, comensat per els socis del Centre; y no dic so -- bre aquest trascendentalíssim extrem l'última paraula, porque ella voldria dir que es un fracàs. En aquesta empresa no'ns heu ajudat, dientvos això us faig particips del enderreriment en l'execució de part de nostre programa. Anterior al encàrrec del Registre de Colo -- cacions, pera anar cap a la Borsa del Treball, hi ha la necessitat absoluta del Cens. Si'ns manca aquest, no podem complir nostre co -- mès.

"Y ara, en l'actualitat, al ensemple que treballar per l'èxit de lo dit anteriorment, ens retrovem en l'obra del Treball Intensiú, la qual hem tret fora de la responsabilitat exclusiva del Centre, -- l'hem apartada del reduït marc d'un estament, pera que sia la ciutat tota qui dongui a tal pretensió el fallo definitiu.

"La Secció Permanent de Relació y Treball necessita per la seva fe lissa marxa y actuació, que cada soci ne sigui un potent sustentà-- cul, una forsa magnètica en la lluita contra la indiferencia y la fredor que inerceix l'estament; si us decidiu a esserho, solemne--- ment consagrant aquesta hora social, donarem realisació al anhel - que'ns aplega, a la passió que'ns commou, de ser entre l'humanitat lliure, conscienta y emancipada."

("Revista Anyal", 1911, p. 208-211)

SECCIÓ PERMANENT DE RELACIÓ Y TREBALL PER SON PRESIDENT ADRIÀ
PRESAS

"Am la creació de la 'Secció Permanenta de Relació y Treball', el -- Centre ha vingut a complir la darrera part del seu programa d'exten-- sió.

"Si la Secció d'Educació y Instrucció ha desenrotllat el seu pensa-- ment cultural y de difusió de l'ensenyansa mercantil entre la clas-- se, la de Socors Mutuus, el benèfic y de mutual ajuda en cassos de - disort, la de Propaganda Autonomista, el polític, y la de Sports y - Excursions, el d'economía física y d'enfortiment corporal, era ben - clar que li mancava la de Relació y Treball pera concretar y encarril-- lar el seu pensament en lo social; portant la vida del Centre al ex-- terior.

"Y cal remarcar que a l'inrevés de les altres Seccions, les quals te-- nen llur activitat limitada als associats, aquesta Secció ha de refe-- rirse també als que n'ho son, puig la base de la seva actuació pera-- esser completa ha de apoyarse tant dintre com fora del Centre.

"Y es precisament aquí el perill, y en aquí serà l'èxit si aconse-- gueix assolirlo.

"Portar la vida del Centre al exterior vol dir significarse, vol dir exposar un pensament social de classe, d'estament, y això no es pas tant fàcil acertarho.

"Exposar el Centre a la crítica pública com a colectivitat de treba-- lladors, d'obrers més o menys distingits, que naturalment deuen llui-- tar pera llur millorament, es d'una greu responsabilitat pera la Sec-- ció, y cal que vagi pausadament a la realisació de llur programa pe-- ra no sufrir contratemps que l'inutilisin.

"En el nostre país ont l'esperit d'associació entre les colectivi-- tats obreres, -sobretot entre les de classe mitja,- es encara rudi-- mentari y el poc que hi ha reduit a l'egoista mira d'un benefici in-- mediat, sense'l qual les associacions no lograríen més que un nombre de socis migradíssim, una Secció com la de Relació y Treball creada per nosaltres es quelcom insòlit, inoít, qui haurà de limitarse en - el comens del seu actuar a recollir aquelles qüestions que no apassi

onen, que no fan por, que a lo més poden portar al brugit del día - unes quantes discussions sense importancia real, com suara el Treball Intensiu que tant enrenou ha mogut sense lograr apassionar a la gent, massa confiada al creure que uns pocs individus constituits - en comissió podrien aconseguir per encant la variació completa de - les costums en la vida ciutadana, mancats d'aquell estat d'opinió - que es necessari promoure pera que les qüestions devinguin l'ordre - del día.

"La nostra classe de dependents del Comers y de l'Industria es ben - diversa en el seu actuar dintre'l treball, y es per aquest motiu que no ha condensat encare cap pensament colectiu, doncs no pot califi-- carse de tal l'aspiració del descans dominical, qüestió més d'organi-- sació ciutadana que d'estament o classe y que ha de subordinarse a - punts de vista intervinguts per gent de tota mena. Am tot, el des-- cans dominical ha d'esser y serà una qüestió de que la Secció haurà de preocuparse activament com a formant part mediata de llur progra-- ma.

"El pensament colectiu, doncs, s'ha de fer, s'ha de concretar, y -- aquest pensament no pot esser, no deu esser fruit d'uns quants indi-- viduus, ha de formularlo l'estament, agrupantse primer, destriantse en categories després, discutintlo y perfilantlo finalment pera do-- narli forma. La Secció sols deurà recullirlo pera ferne penó de com-- bat y aleshores serà quant els gremis creats tindran la feina ben de limitada.

"En aquest estat de coses la tàctica de la Secció haurà de consistir en despertar l'esperit d'associació, en desenrotllar activament ses energies o fer comprendre a nostres companys d'estament que solament associantse podran algún día formular justes demandes de millorament, adquirint colectivament una personalitat que avuy no tenen.

"Aquesta feina s'ha de fer d'una manera indirecta, y'l seu desllori-- gador, pera assolir un èxit, ha de consistir principalment en atraure la gent per medi de ventatges positives. Les coses que més impres-- sionen son les que mouen un fort interés egoista, y en aquest sentit la Secció disposa d'un arma poderosa: el registre de col·locacions.

"Heusaquí la qüestió que més deu preocupar a la Secció actualment.

"Un bon registre de col·locacions ont la gent que hi acudeixi, de din-

tre o fora casa (sempre preferència per aquesta), trobi satisfetes - llurs aspiracions de treball, serà un exemple eloqüentíssim als ulls de molts que sols se convencen per lo que veuen y toquen.

"Y tingueu en compte que una vegada desenrotllat, aquest registre o borsa del treball serà un prestigi y una forsa del Centre. Perque no hi ha pas dubte que allò val, troba sempre al defora qui ho solici-- ta, y si nosaltres organisem un registre ben montat, les cases comer-- cials se'ns adressaràn sempre que necessitin proveir una vagant, de-- fugint les recomanacions de gent mancada de coneixements comercials y moltes vegades les comprometen sense satisferles.

"Però es precís, es indispensable si volem que aqueix registre no - sia una ficció amb apariències de realitat, que'ls socis del Centre constitueixin la seva base, el seu puntal més ferm, proporcionant a la Secció filiacions exactes de llurs aptituts, de llurs coneixe--- ments, qualsevulga que sia el seu caràcter, puig es ben clar que no podrà ferse obra seriosa ni d'empenta sense que tinguem en el regis-- tre uns quants centenars de noms a qui oferir les places que sia ne-- cessaries proveir en un moment determinat y sempre que s'ens solici-- ti. El que estigui bé podrà millorar; el que estigui cessant podrà - trobar feina.

"Una vagant oferta a nostre registre y no omplerta serà sempre una - reculada en el nostre propòsit, per qual motiu la Secció no s'ha de llensar a una intensa propaganda entre les cases comercials sense - comptar avans am les filiacions dites; y no val a objectar puerils - temors en donarles, perque tots els afers de la Secció son absoluta-- ment secrets pera tothom que no hi tinga intervenció directa, y per tant cap mal ús s'ha de fer d'elles.

"Paralelament an aqueixa important qüestió del registre n'hi ha un - altra - que en certa manera s'hi refereix- que ha de comensar també - pel Centre. Es aquesta el cens de la dependència de Barcelona.

"No's concebeix que en una ciutat de l'importància de la nostra, mer-- cantilment, no puga saberse de manera indubitable el nombre de treba-- lladors d'un estamen o classe; quan a l'extranger en ciutats de me-- nor categoria comercial els posseeixen complerts. Y que no's digui - que això es pura curiositat estadística, mancada de transcendència - per la vida del estament, puig té una relació ben estreta am la con-

tractació del treball y serveix d'un modo admirable pera orientar a la gent.

"¿Qui de nosaltres s'orientaria a esser dependent de comers d'un ram determinat, sabent per endavant que sobrava personal y que per aquest motiu la soldada era escassa? O a l'inrevés, ¿ouí, tenint de sitg de dedicarse al comers no s'especialisaria vers aquell ram ont el personal fos més reduït, ont per tant hauria de trobar més recom pensat el seu treball?

"Es ben cert que se fa necessari aplegar com més aviat millor el cens de la dependència de Barcelona, no pas una cosa ideal que en l'estat d'inconciencia de l'estament fora difícil assolir, però sí prou eficaç pera determinar aqueixa regularisació de personal; tant més necessaria quant més avensí la lluita comercial que obligarà sovint als productors a canviar de tàctica y procediments, y aleshores sobrarà personal per unes coses y en mancarà per altres. El cens donaria la mida, sino justa, ben acostada a la realitat.

"De totes aqueixes còestions haurà de preocuparse la Secció, totes elles àrdues y que'ns posaran a proba, mes no insolubles ni de difícil realisació si no li manca l'apoy decidit dels socis que son els cridats, naturalment, a proveirla.

"Aqueixes son mal girbades les actuals orientacions de la Secció, atrafegada are am la campanya 'Pro Treball Intensiu' de la qual es el timó y'n porta la feixuga càrrega de treball manual y esforç personal.

"Son apuntaments, desitjos, però poden esser belles realitats. No son utopies llunyanes, sino aspiracions del dia que podríem assolir en plas relativament curt, puig l'associació, forsa propulsora moderna, pot fer miracles en tots els ordres de l'activitat humana, y no soma, multiplica.

"La Secció Permanent de Relació y Treball es l'arbre més jove dels que té plantats el Centre. Hem de voler que fructifiqui com els altres, y si ho volem, podem ja desd'ara parafrasejar al poeta en el seu cant a 'L'Arbre sagrat', símbol de la patria.

"Amb el temps tocarà el cel."

("Revista Anyal", 1911, p. 204-208).

ESPERANCES

"Cada any la vitalitat de nostres funcions es ben manifesta.

"Cada nova jornada que en l'horitzó es veslluma es, pera nosaltres observadors, bella oportunitat de temps: explotem l'espai successiu del moment pera fer de l'ocasió una continuïtat productora d'energies. Si posem fi a la quotidiana tasca am quiscun dels mots Relació y Treball, allavors ja pot dirse que havem fet quelcom; que la Secció Permanent ha respost a la dicció titular.

"Però si acabem la jornada assentant, en l'ilusori llibre vert, la colocació d'un nostre consoci, en aquest cas puja de grau la satisfacció y talment sembla que la balansa de la justícia fassi reverencia al venerable Registre de Colocacions, per haver atès un cas -- d'humanitat.

"En aitals cassos es que té son deure a complir la Secció Permanent de Relació y Treball, divisió última creada pera salvaguardar els interessos morals y materials dels dependents.

"Y complirà son comès; cridada ella en diferents manifestacions de la ciutadana vida, a esser el portaveu del Centre en l'exterior, an ella es que li toca establir el cens de la dependencia amb acció mancomunada, ella la capdevantera en tota reforma social; ella part formant de la Junta local de Reformes socials; ella eix de l'associació formidable per les seves campanyes reguladores de treball; ella, ànima de la futura Borsa de Treball; ella mateixa, sí, esperit encarrilador de la verdadera acció social per medi del professional periòdic.

"Ben patenta es la vitalitat de nostres actuacions enguany; fitem no més els ulls al considerable curs donat pel Treball Intensiu y apreciarem l'ineestimable esforç. Hem conseguit que un gremi l'implantés total y definitiu; hem rebut, d'altres diferents rams, particulars adhesions y tot això ens indica, que la finalitat que persegueix la Secció Permanent de Relació y Treball es ben noble; ben riallera, per tant.

"El Treball Intensiu es el cúmulo per ahont l'individu ne treurà la pauta d'acció pera un futur millorament. Mes es que l'esforç sublim

queda tancat en el Treball Intensiu?

"—No y cent vegades no; la reforma tant interessada es l'esbós de la gegantina obra que redimeix als pobles y dignifica'ls homes de abnegada voluntat."

F. Casademont

("Revista Anyal", 1911, p. 211-213)

TREVALLENHI TOTS

"Una de les més grans injustícies que molts dels catalanistes han comés ab la 'Unió Catalanista' es el d'acusar-la de poc activa en la propaganda de nostres ideals. Si els que tan injustament han fet aquest retrat á la 'Unió', fossin dels que fa poc militen en nostres rengles, se podria comprendre que fessin aquesta afirmació tan lleugera, però de cap de les maneres se pot perdonar als que ja hi porten algún temps y menys encara als que pertanyen á alguna de les entitats qu'hi están adherides, puig ó be demostren palesament que no s'han fixat gens ni mica en el funcionament de la 'Unió Catalanista', ó que al ficarse á la entitat adherida, ho han fet ab el deliberat propòsit de sembrarhi la perturbació.

"Quan anys á venir, se fassi una recerca dels treballs fets pera reconquerir la Personalitat de Catalunya; esvanida ja la passió partidista - que tan de mal ha fet á nostra causa; jutjada ab serenitat la tasca que uns y altres haurán realisat, no's podrà per menys que reconèixer el treball immens y seriós que sens impaciències ni precipitacions, sortejant infinitat d'esculls, ni buscant l'aplaudiment popular ni espantant se devant de les censures apassionades, dictades per la inconsciència - ó'ls personalismes, ha anat portant á cap la benemèrita entitat capdal del Catalanisme. Será precís fixarse ab el sens nombre de periódics y revistes, llibres y folletos publicats; del infinit nombre de vetllades, conferències, meetings y excursions de propaganda portades á cap, amén de la celebració de ses trascendentals Assamblees, pera ferse càrrec de la meritíssima obra que incessantment ha vingut portant á cap per espai de vint anys.

"Peró ha vingut un moment en que'ls uns per miserables ambicions y els altres per fondes rancunies, filles en sa major part més que de discrepàncies del Credo fonamental, de sa inaguantable soberbia, han llenyat als d'excessiva bona fe, als èterns inconscients, á la lluita fratricida, dividintlos com en temps que semblaven ja definitivament passats, en dretes y esquerres, en negres y rojos, malmetent gairebé per complert - la bona llevor que ab tant fervor, constància y entusiasme escampá per tota la nostra terra, la 'Unió Catalanista'.

"Avans, la preocupació constant del Catalanisme, era procurar la unió -

de tots els bons catalans, ja que, comprenent que teníem de lluitar contra un enemic que é més é més de la força, posseïa la astúcia y la traïdoria, era indispensable concentrarse á fi d'aniquilarlo per complet, ja que d'aquest aniquilament n'havía de resultar el triomf definitiu de Catalunya. Per aixó'l véiem actuar sempre unit; per aixó se donava'l - cas moltíssimes vegades de que homes d'idees extremadament avensades - anessin sempre junts ab altres quin esperit conservador era de tots ben conegut, puig uns y altres enamorats conscients de la Patria, devant del perill que representava'l dividir-se quan encara no havien assolida la - llibertat de Catalunya, renunciaven á son respectiu ideal particular - que'ls separava pera enfortir més y més l'ideal comú que'ls unia. Per - aixó la 'Unió Catalanista' podia al·lavors actuar y fer sentir sa influència benefactora, perquè la bona fé y l'entusiasme de tots anaven sabiament dirigits per la Junta Permanent y ningú podrà negar que totes - les classes socials de Catalunya se preocupaven de nostre moviment y - tothom comensava á veurehi clar y á ben segur que no s'hagueren passat gaires anys sens que s'hagués obtingut lo que ab tant braó y coratge de fensavem.

"Peró la maleïda política s'ha ficat altra volta á casa nostra. Tot lo que avans era amor entre germans de Patria, s'ha tornat en odi insensat, en criminal rencor dels uns contra'ls altres, y en aquesta trista situació, la Junta Permanent de la 'Unió Catalanista', cansada de tan cridar y predicar inútilment, s'ha tingut de creuar de brassos esperant - que la dolorosa realitat torni'l bon seny á tants com l'han perdut.

"Es tant el desconcert, es tanta la falta de llógica qu'hi há, s'ha perdut tant el sentit moral de totes les coses, que veïem que mentres se - tenen diners pera satisfer tots els vicis, mentre no'n manquen pera fomentar les suscripcions, pera sostindre periódics y centres fomentadors de dretes y esquerres, ningú ó casi ningú ne té pera facilitar á la - 'Unió' 'ls medis pera que pugui fer sentir sa autorisada veu. Tots aquets que avans hem senyalat que injustament acusen de passiva á la 'Unió Catalanista', perquè no s'hi acosten á auxiliarla moral y materialment? - Perqué no li fan ofrena d'una quota mensual petita ó grossa? Perqué no adquireixen els milions de sagells que pera sostindre la propaganda feu imprimir? Tant costaria de que cada un de nosaltres n'adquirissim un - centenar y'ls encaressim á les cartes, rebuts, factures, etc., que con - tinuament fem circular en nostres relacions familiars y comercials? Recordemse de que deu anys endarrera, si la 'Unió Catalanista' pogué des-

plegar aquella grandiosa activitat, fou gracies á la cooperació que ab l'adquisició de sagells li prestarem. Recordemse per fi que la Junta Permanent no ha negat jamai son concurs á cap entitat que pera la propaganda catalanista l'hagi solicitada. Si d'alguna cosa's queixa la Junta Permanent, es de la indiferencia ab que son escoltades ses excitacions. Si es aixís, doncs, recordemse tots plegats de qu'está en nostres mans aixecar l'esperit decaigut de Catalunya; recordemse de que mentres estiga en interdit la llibertat de nostra Patria, no hi han d'haverhi dretes ni esquerres, y recordemse sobre tot de que la 'Unió Catalanista' - ens espera altra volta pera recomensar per tots els indrets de nostra terra aquell gloriós Apostolat que tantes esperances feu concebir als catalans y tants temors á sos eternals enemics."

Jaume Arqué i Clapés

("Renaixement", 22 d'abril de 1911, p. 111 i 112)

PARLAMENT DEL REPRESENTANT DEL CADCI, FRANCESC ROSSELL, A LA VETLLADA D'HOMENATGE A LA BANDERA CATALANA, CELEBRADA A L'ASSOCIACIÓ NACIONALISTA CATALANA, EL 31 DE JULIOL DE 1911

"Senyors:

"El C. A. de U. del C. y de la I., la seva Secció Permanent de Propaganda Autonomista, la qual en aquets moments represento, es sent orgullós de pendre part en aquest acte, aplec de joventut anhelosa de llibertat y perfeccionament.

"No podíem ceixar de correspondrer al vostre convit, quan precisament - el fet que ha inspirat aquest acte, es una d'aquelles accions que arriuen fins á lo més pragón de l'ánima. Es un d'aquells fets que subleven les consciencies honrades; es una d'aquelles accions que, qui no se'n sent ofés, no es digne de dirse catalá, com tampoc es digne d'esser home.

"Ja fa massa temps que aquestes cobardías se succeeixen y sembla que - precisament, donada la seva freqüencia, el poble s'hi hagi acostumat y la major part d'aquest s'ho miri ab indiferencia y fins somrigui irónicament als que'n protesten.

"Ja han passat aquells temps en que tot acte atentatori á lo que indiqués catalanitat alsava un clam unánim de protesta; avui els homes han abandonat el matís ideal de la Patria, pera llensarse al buit de la política. Avui que ja no som cuatro locos, qu'un día hem fet tremolar á tota l'Espanya, qu'altre hem obtingut quasi la totalitat de la representació catalana al Parlament espanyol, ab tot y ésser més, molts més, y tenir ja dretes y esquerres, som impotents pera alzar la veu de protesta per una reparació digne al insult comés, pel representant d'Espanya, á la bandera catalana qu'oneja en la lliure terra cubana.

"Y fou á Cuba, precisament; á Cuba, l'antiga esclava d'Espanya, la lliure terra cubana, la que recordant els seus temps passats, aquells moments anguniosos d'insults y persecucions, com ho es avui Catalunya, la que obrant digníssimament ha fet respectar la nostra senyera, que abraçada ab sa antiga companya d'esclavatge, cerca alé y forsa en la senyera de les estrelles.

"Peró, bé, companys; avui nosaltres celebrèm aquest acte de protesta - per l'insult á la bancera; altre insult ha vingut: l'atentat al Cret Ca talá ab motiu de les pròximes oposicions á Notaríes; altres en vindrán; y qué? Es que l'obra de la joventut, la nostra obra, no més ha de consistir en tancar-se en una sala més ó menys gran, en un teatre si volèu, y celebrarhi de tant en tant quelque acte de protesta? Es que la nostra missió ha d'esser la de venir aquí entre nosaltres, els convensuts, á fer ó á llegir uns quants discursos, pera asseurens demá al entorn d'una taula de café, á criticar els vells que dirigeixen la política del nostre poble, qu'ho fan malament, que'ns enganyen, que son poc estridents, quan nosaltres precisament, ab la nostra passivitat, deixèm que l'esticencia y la puresa del ideal es prostitueixin?

"Es que la joventut dels nostres dies, aquests joves que vaguen errants pel camí de la vida, no s'han aturat mai á reflexionar que la llibertat no es una panacea, qu'es una cosa que costa llégrimes, sanc y fins perdre la misera llibertat individual que's gosi? es que's creuen que -- quan Deu vulgui serèm? Ah, companys, que n'es d'amarga la realitat!

"La joventut del nostre poble, la qu'en el mes de Octubre de 1906, feu vibrar les plomes dels més ilustres escriptors de Catalunya, ab cants d'entusiasme per la seva cooperació al Aplec de la Protesta, cerqueula ara, y si la trovèu sondejeula y veurèu la miseria que cova en el seu esperit.

"Pregunteuloshi á n'aquets joves si Cuba y Filipinas obtingueren la llur llibertat ab deu ó vint anys de lluita persistent. Digueuloshi que si tan covarts son, que no tenen el valor de soportar els desenganys qu'en tota lluita s'hi troben, que s'arreconin, que s'amaguin sota terra, que no sigan tan malvats, que vagin escampant arreu, com ánimes envellides, com sers que se'm van á la posta, la llevar del pessimisme.

"Un filosof italiá'ns diu: 'La simulació del pessimisme es la més miserable de les ostentacions', y nosaltres podríem afegirhi: 'miserable en alt grau qui'l simula.'

"Anèm propagant arreu, á la llum del día, á la plassa pública, á les en contrades que estant anhelosas d'ideal, cerquèm en la placidesa de la montanya el consol del indiferentisme de la ciutat.

"Peró encare que la multitud de joves, visquin allunyats de la lluita, nosaltres, els que no hem abandonat mai l'integritat de les nostres as-

piracions, procurarem desvetllar als indecisos, diémoshi que no es cert que'l Catalanisme estiga malalt, que sols havem passat una llarga temporada de quietut; després de la nerviositat de la Solidaritat, som allà ont erem; y que si bé ab llibertat no hem conseguit res, en canvi ab medis para obtenirla, ab medis para crear fortes y vigoroses les futures joventuts, les que'ns portarán indubtablement la llibertat, á n'elles - podrèm oferirshi aquestes grans manifestacions positives: Literatura, - Escoles Catalanes, Orfeons, Palau de la Música Catalana, Estudis Universitaris Catalans, y per fi, l'Universitat Comercial Catalana, que instal·lará en un casal propi, que aviat va á bastir, el C. A. de D. del C. y de la I. que avui m'honro en representar.

"Mostrémloshi tot això, joves amics; tinguem fé en l'ideal íntegre; no abandonem mai l'estridencia; lluitem, despertem, conquerim nous adeptes; avant sempre sens defallir, que'l cíe que'ls joves de Catalunya s'hagin capacitat de quina es la llur missió, ja no tindrem que celebrar actes d'aquesta mena, puig que llavors la Patria, la nostra Catalunya, será - per tot el mon respectada, com á terra progressiva, com á Nació emancipada."

("Renaixement", 5 d'agost de 1911, p. 296 i 297)

INFORME DE LA SECCIÓ PERMANENT DE PROPAGANDA AUTONOMISTA SOBRE EL
PROJECTE DE CREACIÓ DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

"Excelentíssims senyors:

"Aquesta Secció Permanent que's mou sempre impressionada pels batecs de l'anima catalana, no pot deixar de concòrrer a l'informació que -- anueixa Excm. Ponencia ha obert a l'objecte d'aportar alguna idea relativa a la creació de la Mancomunitat Catalana.

"Nosaltres, que de molts anys venim predicant l'ideal autonomista com a base de major esplendor en les arts, y la cultura; nosaltres, obrers, - que per consegüent sentim més d'aprop la necessitat d'un canvi dels sistemes que regulen nostra vida nacional pera que Catalunya pugui desenrotllar lliure y amplement les seves activitats; nosaltres, obrers, que coneixem la manca de medis en que's troba pera son desenrotllo la nostra patria, opinem que la unió de les quatre Diputacions catalanes formant un sol nucli, es d'una transcendencia capitalíssima, si se tenen en compte no tan sols les corrents modernes que són de lliberació, sino'ls extrems que lleugerament exposem:

"En la nostra Catalunya, l'Industria en primer terme i secundariament - el Comerç, han obtingut un desenrotllo ben regular, convertintse en -- fonts de riquesa ben estimables, y això ja sabem que no es pas la protecció que l'Estat els ha donat, sinó que es degut a l'esperit d'empresa y laboriositat dels fills d'aquesta terra; però ni l'un ni l'altre - dels dos esmentats rams obtindran el desenrotllo que'ls hi correspon si l'Agricultura, deu innegable de tota riquesa, no consegueix la preponderancia y el perfeccionament que'ls poden esperar de les bones condicions naturals y climatològiques de nostra terra, y aixó únicament será - possible, així com l'establiment d'importantíssimes industries agricòles, amb la construcció de carreteres, ferrocarrils, canals, ports, etc. que al propi temps portaran al Comerç y a l'Industria a son total y definitiu desdoblament y conseguirem evitar que de les comarques catalanes - n'emigrin cap a ciutat la flor del jovent, que fins avui fuig dels seus pobles deixant-los tristos i miserables.

"Girem l'esguart envers les grans nacions y fem una lleu comparació pe-

ra deduirne l'endarreriment en que's troba la nostra terra en lo referent a obres publicues. Catalunya té una superfície de 32,330 km² amb una població d'uns dos milions de habitants. Suïssa té 41.000 km² amb 3 milions trecents mil habitants, tenim a Catalunya 1.500 km. de ferrocarrils per uns 3.000 de carreteres, mentres Suïssa compta amb 4.500 - kilòmetres de ferrocarril y 16.000 de carreteres; de modo que tenim a favor de Suïssa una grossa desproporció de despoblació y de vies de comunicació. Aquest es un dels punts principals que ha d'estudiar y resoldre la Diputació Única.

"Un altre dels extrems que nosaltres, aimants empedernits del mateix, - no podem deixar d'esmentar, es la cultura, base de la civilització dels pobles. La cultura catalana, malhauradament, sols ha trobat escalf en la Diputació Barcelonina i en alguna que altra corporació de les poblacions catalanes; cal que al constituirse la Diputació Única procuri escampar arreu de Catalunya l'influencia dels 'Estudis Universitaris Catalans' els que s'ha de procurar donar cada dia major amplitut, en vistas a lo que avui sols té caràcter particular o extra-oficial sigui el dia de demà fonament de l'Universitat Catalana.

"La Mancomunitat s'haurà de preocupar també, de donar tot l'apoi material possible a tots aquells centres d'ensenyansa de reconeguda utilitat que actualment a Catalunya crea l'iniciativa particular y la de les col·lectivitats, magnífics centres d'ensenyansa llocs ont les multituds - anheloses de perfeccionament hi troben els medis, els elements necessaris a llurs esperits pera obrirse pas en l'aspre camí de la vida.

"No, la Mancomunitat no podrà oblidar l'esfors que pera llur perfeccionament fan els fills de nostre poble. Deurà procurar que arreu de Catalunya hi visquin perfectes institucions de cultura, procurant la constitució de noves, además de consolidar les existents, algunes de les -- quals ja avui ocupen lloc preeminent, donant bell esplet d'homes cultes y ciutadans dignes.

"Y abans d'abandonar aquest extrem, cal parlar d'un altre aspecte del mateix, de grossa importancia. La Mancomunitat caldrà que se preocupi de la conservació de l'immens tresor artistic y dels monuments que s'ajuequen en tota la nostra pàtria y molt especialment de la formació de biblioteques fixes y ambulants que, per sa qualitat y funcionament, responguin a les necessitats de nostre poble. Hi ha, entre nosaltres, un fort contingent de gent senzilla, joves obrers, que per llur caràcter o

vocació, no abandonen mai l'estudi; altres que, sens dedicar-se especialment a l'estudi, cerquen en les biblioteques el refinament de llur esperit. Per tot aixó, entenem que la Mancomunitat no deu abandonar aquest punt.

"Deurá també vetllar per la integritat de tot lo que siguin costums, lleis y usatges de la nostra terra que li resten, encara, dedicant sa especial protecció y apoi a la conservació y millorament d'aquelles que ja sia en forma de solemnitats, esplais o en la de régims mancomunats - de conreu y de regadiu, constitueixen per si sols caràcters típics que distingeixen cada una de les comarques -no lo que se n'ha dit provincies- que formen Catalunya.

"Exposades lleugerament les anteriors consideracions, anem a concretar nostre pensament de la següent forma:

"Admetent, en tota sa integritat, les conclusions formulades 'en l'informe presentat del Centre Autonomista de Dependents del Comerç y la Industria' del qual forma part aquesta Secció Permanent y donantles com a reproduïdes en sa totalitat, diem:

"que la Mancomunitat ha d'atendre també a la extensió dels Estudis Universitaris Catalans, fins a ferne la Universitat Catalana; ha de prestar tot son apoi material a les institucions culturals i artístiques y als centres d'ensenyansa intel·lectual y de cultura física que avui existeixen, fills de la iniciativa particular y de la de les col·lectivitats, procurant la creació de noves institucions similars arreu de Catalunya; s'haurá de preocupar de la conservació del tresor artístic y monuments escampats per nostra terra; heurá d'augmentar y establir noves biblioteques, creantne de fixes y d'ambulants, que corresponguin a les necessitats comarcals de nostre poble, y demá vetllar per la integritat de tot lo que siguin costums, lleis y usatges de Catalunya, conservadores dels caràcters típics de totes y cada una de les comarques catalanes.

"Barcelona, 12 agost 1911

"El president Joaquim Delclós

"El secretari Josep Duch i Solé

"Excms. senyors presidents de les 4 Diputacions catalanes que formen la ponencia nomenada per a l'estudi de l'organització de la Mancomunitat Catalana."

("El Poble Català", 16 d'agost de 1911)

INFORME DEL CENTRE AUTONOMISTA DE DEPENDENTS DEL COMERÇ I DE LA INDÚSTRIA SOBRE EL PROJECTE DE CREACIÓ DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

"Excelentíssims Senyors:

"Els acords presos per la Diputació Barcelonina y acceptats per les demás Diputacions catalanes, y els dels Representants de totes elles entre'ls quals hi figura la pràctica de l'informació pública a la que acudim nosaltres per medi del present escrit, causaren en aquest Centre una dolça satisfacció, satisfacció que tenim forta pruija de fer ben patent com just tribut a les profitoses iniciatives de les actuals Corporacions provincials de Catalunya, de les que aqueixa benemèrita Ponència n'es digníssima representanta.

"La qüestió sotmesa a informació pública es afalagadora per sa virtualitat actual y per les belles esperances que enclou; perquè veiem en ella'ls fermes dictats de consciències serenes que amb aquesta afirmació proclamen ben alta la dignitat de nostra mare Catalunya, y perquè en aital afirmació s'hi mou el llevat de la definitiva lliberació de nostra patria.

"Es també interessantíssima per aquest Centre, ja que no sols ve a constituir l'efectivitat de les aspiracions catalanistes que formen l'essència de la nostra ànima colectiva, sinó que, d'un modo directíssim, afecta alguns aspectes de nostra vida social, tals com la cultura y la beneficència, quals mots gallardegen ufanosos en nostre guió de combat. Es timem com una bellíssima confirmació de la bondat de nostra actuació el propòsit de designar com mediata la finalitat de la Mancomunitat catalana en vers els problemes de la cultura y de la beneficència, problemes ambdós que se n'emporten gran part de nostre fort impuls juvenivol. Així, doncs, entenem acertats els propòsits d'atendre als serveis d'obres públiques; respecte aquest darrer hem de fer constar nostre reconeixement de la grossa importància que té per la vida dels pobles el que aquests comptin amb una bona xarxa de camins, carreteres, ferrocarrils, y canals, sense'ls quals es imposible que l'Agricultura, el Comerç y l'Indústria se desenrotllin abastament pera arribar al grau de riquesa que han d'assolir; més en el nostre cas de Catalunya aquesta necessitat puja de punt si se té en compte l'immensa desproporció amb que son ter-

ritori està dotat de les obres públiques a que hem feta referència; n'hi ha prou amb recordar l'estat de abandó en que alguns trossos de nostra - aimada patria se troben para que'l cor s'ompli de condol, y para desitjar amb tota la veuençia de la nostra ànima que un arreplegament de focs y d'energies corratgeixi vicis y consuetuts que, tenint son origen - en una ignorancia absoluta, són productors de injusticies que sembren la pobresa aont el benestar podria y deuria regnar amb tot son esplendor; - la Mancomunitat ajuntará esforços y fomentará la mútua correspondencia - d'interessos, fent que'ls beneficis de les obres públiques alcansin a - tots els indrets de la nostra terra, portant les facilitats y les ventatges de les comunicacions, regadius, etc. a tots per igual, a benefici - també de la riquesa de tots.

"Tot aixó en quant els termes a que se cenyeix la finalitat del projecte de Mancomunitat; però portats per la bella impressió produida en nostre esperit d' enamorats, volant en ales del nostre desitg, oviran altres fites que'ns sembla haurien de caure baix l'acció de la Mancomunitat, y - que volem exposar a la consideració d'aquieixa Excelentíssima ponencia - amb tots els respectes y amb tota llealtat, amb les más pocs paraules possibles.

"Entenem que la Mancomunitat hauria d'estendre sa acció en la defensa - del Dret Catalá; defensa tant més necessaria en quant veiem que massa so vint certes escomeses fan téner per sa existencia avui ja tant afoblida; defensa que no hauria de parar fins a retornarli tot son poder; entenem que hauria de recabar l'obtenció de l'autonomia universitaria, que hauria d'impedir que certes oposicions, com ara les de notaria, es centralis sin a Madrid; que hauria de procurar que les oposicions a Escoles de certa categoria se descentralis sin, així com tots els serveis que afectin a la vida de les regions; entenem que hauria de recabar la facultat de contribuir a la formació de l'exércit general per medi de voluntaris o pagant un tant alsat que eximeixi igualment a tots els fills de Catalunya del servei de les armes; entenem que hauria de tenir la facultat de contractar els tributs pagant a l'Estat un tant anyal; entenem que hauria de tenir la facultat de dictar lleis que regulin el treball segons la manera de ser de nostra nació, y que hauria d'atendre a les necessitats - dels obrers vells y sense feina.

"Fixada en termes generals, a la faisó de preámbuls, l'impressió que'ns

han causat els acords presos per les corporacions que aqueixa Ponència - representa, anem a concretar el pensament que volem aduir a l'informació oberta, amb humil gra de sorra a la gran obra de reconstitució de la Generalitat de Catalunya.

"L'informació's pot concloure en tres punts essencials:

"1. Conveniència de constituir la Mancomunitat Catalana.

"2. Sa finalitat.

"3. Modo de ferla viable.

"CONVENIENCIA

"La Mancomunitat catalana es convenient perquè assolirà un tot avui esquarterat, tornantli el vigor necessari per a fer sa vida real, forta y plena. Lo que avui es un cos viu mercès a la llengua, a l'història y a la rassa, si bé afeblit perquè amb l'esquarterament de son territori sa actuació es incompleta i desequilibrada, tornarà a la realitat donant major forsa a sos organismes y fent més fecundes ses iniciatives pera que sa vida, producte d'un cos fort, s'extendrà renovadora sobre totes ses parts armònicament y sense afebliments ni amputacions de cap mena. Refarà lo que illògicament s'hauria desintegrat, afeblintho, y agermanarà als que mercès a un estat anormal que, esmaperduts, no han sapigut capir ben bé, se miraren amb rezel iOh, verçonyal y romanien com enemics, com representants d'interessos contraris.

"FINALITAT

"La Mancomunitat tindrà per objecte encarregar-se dels serveis de cultura, beneficència y obres públiques; de la defensa y reconstitució del nostre Dret Civil; procurarà la obtenció de l'autonomia universitària; - la descentralisació de les oposicions a Escoles, a Notaries, y de tots aquells serveis que afectin a la vida general de les regions; concertarà amb l'estat la contribució de sang, pagantla amb diners o amb un contingent voluntari; concertarà també'ls impostos per un tant alsat anyal; recabarà la facultat de dictar lleis que regulin el treball segons la manera de ser de nostra nacionalitat, amb la constitució de tribunals mixtes arbitrals; y amb sa hisenda crearà els segurs obrers per a la vellesa y socorrerà els sehse feina.

"MODO DE FERLA VIABLE

"La Mancomunitat estarà formada per tots els Diputats de les quatre 'pro

vincies' que's reuniran en Assamblea deliberant, periòdicament y sempre en diferents indrets de Catalunya, si pot ser en la mateixa comarca a la que afectin els acords quan s'hagi de tractar algun assumpte d'indole particular comarcal, haventhi una ponencia nomenada per la mateixa Assamblea encarregada d'executar sos acords. Els organismes provincials existents avui o el qui els substituïxin, actuaran en son territori respectivament para tots aquells serveis d'ordre interior, tendint no obstant, tots ells a esbarrar tot quant sigui possible son caràcter peculiar para adoptar la modalitat nacional que li dongui el caient d'un tot armònic, y així s'ha de conseguir amb amor per part de tots, amb amor inestroncable, font de gracia y de vida exuberant. Para cobrir els contingents de sang y d'impostos amb l'Estat, establiré amb llibertat els impostos que procuraré siguin sempre progressius y suprimint aquells que són més odiosos - per la desproporcionalitat amb que greven als ciutadans y per tot lo que afecti al treball y protecció als treballadors, tindrà sempre en compte els interessos y la ponderació del capital y el treball, font encòcs de la producció de tota mena que s'ha de procurar fer cada dia més compatibles.

"Y una vegada resolta els esmentats punts per aqueixa ponencia y comunicat els acords als representants de les diputacions, aquestes en sa totalitat se reuniran en Assamblea magna per a sancionarles solemniament.

"Així es tot quant ha cregut oportú fer vos avinent aquest Centre Autonomista de Dep. del Comerç y de l'Ind. relatiu a l'informació oberta per al millor establiment de la Mancomunitat Catalana, futura Generalitat de Catalunya.

"Barcelona, 12 d'agost 1911

"El President Josep Puig i Esteve

"El Secretari Rafael Pons

"Excms. Senyors Presidents de les quatre Diput. Cat. que formen la Ponencia nomenada para l'estudi de l'organització de la Mancomunitat Catalana."

("El Poble Català", 17 d'agost de 1911)

PARLAMENT DE FRANCESC ROSSELL I MUNTANER AL MÍTING, FET AL CADCI, EN COMMEMORACIÓ DE L'ONZE DE SETEMBRE, EL 10 DE SETEMBRE DE 1911

"Catalans:

"Avui, com sempre, la Secció Permanent de Propaganda Autonomista - d'aquesta casa, atenta a recullir els batecs de l'ànima adolorida - del nostre poble, ve a parlarvos de patriotisme, a alentavos en la lluita y a parlarvos en fi, de la missió patriòtica de tots nosaltres.

"Nosaltres sentim un venerat respecte per totes aquelles gestes de la Catalunya d'un temps; creiem que cal recordar periòdicament els fets de les nostres lluites passades, pera mostrarles com espill de futures lluites. Al recordar els fets dolorosos de la nostra Història honorem a les víctimes de la llibertat.

"Vivim actualment en uns moments de greus lluites. Les lluites del carrer entervoleixen les que un jorn uniren a tot el poble. Les multituds segueixen als homes que les dirigeixen, purament per rutinisme; en el cor del nostre poble hi ha quelcom excepcional. Li cal que les punxantes diatrives del centralisme espanyol siguin un seguit d'insults y d'amenasses; cal que li toquin lo més sagrat del seu ésser: la parla, la catalanitat. Sens l'insult, sens l'amenaça, sens res que'l fereixi, el nostre poble no's mou, el nacionalisme - el guarda en lo més pregón de la seva ànima com a la cosa més estimada; empró, malhauradament, no'l practica.

"Que'n fa d'anys que's predica una mateixa cosa! Y encare hi ha multitud d'infants que no concorren a les escoles catalanes, multitud d'empreses mercantils o industrials que, vergonyosament pera els - que poden y deuen ferho, están en mans de gent estrangera; les cases comercials y les botigues, quasi sa totalitat, están anunciades en una llengua, tan armoniosa com vulguin, però que no es la catalana; y encare en el cor dels homes adinerats de Catalunya hi ha aferat l'egoisme vergonyós, que no saben despéndressen per un moment, quan la Patria ho demana, pera realisar obres magnes, pera ajudar - materialment als que del res han creat grans coses, baluards de cul

tura, y llocs ont les multituds, la joventut del nostre poble, hi cerca la seva perfecció, la satisfacció del sagrat anhel de personificació individual, precursora de la colectiva.

"Tot aixó fa que visquem en un estat anguniós. Que vegem més d'aprop les faltes del nostre propi ésser, y que els que mai, absolutament mai deixem arrossegar-se per la malhauransa, ens afermem cada dia més y més en el nostre ideal, lluitant ferament contra aquest pessimisme atávic, que tan sovint els homes deixen arrelar el llur cor. Res pot afeblir les nostres conviccions; res pot deturar la nostra marxa lenta empro serena; el camí que un dia ens proposem seguir, - fit l'esguart en l'horitzó allá ont brilla el crepuscle del dia en que temps a venir el sol brillarà esplendorós pera nosaltres, seguim pausadament, la constancia guia les nostres petjades, y la obra de educació, socialisació y nacionalisació del nostre poble, - el C.A. de D. del C. y de la I. va realisantla sens soroll, quietament, convensuts que la obra positiva, afirmativa, es aquella que consisteix en acoblar el poble, ensenyantlo, educantlo, preparantlo en un mot, pera la lluita económic y política.

"Nosaltres fem obra de joventut. Volem que 'ls joves que tan allunyats se mostren avui de les lluites polítiques y socials, vulguin pëndrenhi part. Cal que la joventut catalana reconegui que la llibertat dels pobles no's conquereix discutint a les taules dels cafés: la obra de llibertat ha d'ésser nostra, dels joves; les joventuts han sigut creades pera rejoyenir als pobles, y si nosaltres els joves, permaneixéssim indiferents a les lluites que al nostre entorn esclaten, no seríem dignes de considerarnos com a tals, puig que es en la joventut ont deu haverhi la nova sava, que fassi revivre el decandit arbre de la Patria. La obra de llibertat, ha de ésser de nosaltres, y solsament nostra: hem d'esser nosaltres quins amb l'esperit amarat d'ilusions, lluny del pensament tota espurna de pessimisme anem a la devantera de la lluita catalana. L'any passat, quan la Fransa, la lliberal Fransa! feu expulsar del seu territori als nacionalistes egipcians, quins anaren a celebrar el llur Congrés de Nacionalisme Egipci a Italia, recordo que un dels principals membres d'aquell Congrés declarava a un periodista italiá: 'La llibertat del Egipte no la conseguirem nosaltres, els que avui som aquí. Será la joventut egipcia que hem enviat a les Universitats del nord

d'América, de la França, l'Alemanya, a l'Àustria, y de l'Itàlia. Serán aquells joves quan tornin a la Patria, els qui, sadollat el llur esperit de les corrents modernes, se posarán a la devantera del nostre moviment nacionalista y portarán l'independencia al Egipte.' Quina confiança més gran, quina fe més absoluta la d'aquells homes, en la joventut! Per qué la joventut catalana no compleix com a tal, col·locant-se al lloc que li correspon, recorreguent la nostra terra d'un cap a l'altre, del pla a la montanya, expandint, predicant arreu, en el teatre, en la plassa pública, la nostra idealitat? Joves amics, son molts els catalans que encare no senten el nacionalisme; son moltes les encontrades de Catalunya que no han sentit mai els predicadors del nacionalisme: per qué no hem d'ésser nosaltres qui anem a convèncer a aquells homes y a despertar a aquells pobles?

"L'home te dret a la llibertat; y els que lluiten en aquesta casa li donem els medis per a ésser apóstol d'acuélla. Tot home te'l dret de perfeccionar el propri individu; es el segon dret de l'home, diu Spedalieri, y aquest dret els joves poden exercirlo en la nostra casa; perfeccionats ells, perfeccionat el poble; poble perfecte, poble lliure; te'l dret a la llibertat, sino li donen se la pren. Tenim dret a ésser homes lliures, perque l'absolutisme, l'avenç de les ciències l'ha abolit; tenim nosaltres, els catalans, el dret a la llibertat, perque nosaltres som una rassa, y com la característica d'aquestes está en les costums, en la llengua, etc., possibles de diferents costums y diferent llengua no poden regirse baix unes mateixes lleis, un mateix codi no pot limitar les llurs atribucions, puig que en les costums hi ha la diferencia de l'ésser y en aquesta diferencia la impossibilitat de regirse ambdúes per una mateixa legislació."

("Revista Anyal", 1912, p. 109-112)

PARLAMENT DE J. DELCLÓS I DELS, PRESIDENT DE LA SECCIÓ PERMANENT DE PROPAGANDA AUTONOMISTA, AL MÍTING DEL CAOCI, CELEBRAT PER A COMMEMORAR L'ONZE DE SETEMBRE EL DIA 10 D'AQUEST MES DEL 1911

"Catalans, catalanistes:

"La Secció Permanent de Propaganda Autonomista, fidel ressó del esperit catalanesc qu'alena en tots els elements integrants d'aquest Centre, no podia deixar passar aquesta data tant trista, el memorable 11 de Setembre, sense rendir homenatge als martirs de Catalunya qu'en l'any 1714 - socumbiren per la força després d'haver plantat cara á dos exercits com postos de dues nacions més absorvents que poderoses; ja que ab tot y el crescut número de combatents ab que comptaven, comparat ab les redu des forces catalanes, se vegeren obligades á mantenirse en peu de guerra, temps y més temps, pera veurer coronats els seus esforços malignes, ab una victoria que deuria haverlos hi fet vergonya.

"11 de Setembre de 1714! La teva evocació deuria esser prou pera que - tots els catalans, sense distincions de cap mena, se sentissin espero nats á treballar en pro de la rehabilitació de la Patria, en pró de les llibertats perdudes de la nostra estimada terra catalana!

"Pera tot ésser catalá deuria havernhi prou de que fullejant l'Historia de Catalunya, al passar els ulls en els seguits episodis d'aquella época, quals hérces donaven la seva sang y fins les seves vides per la noble causa que defensaven, pera ferse càrrec de que tenim un gran deurer á cumplir. Y aquest deurer es el llegat qu'endressaren aquells abnegats patricis á ses generacions venideres.

"Hi va haver un temps, no molt llunyá, que semblava que l'actual genera ció era la destinada á omplir aquell marbre blanc, que en la desaparegu da antiga Lliga de Catalunya feia costat á un altre marbre negre aont - s'hi llegia un fragment de lo que podèm dirne testament dels nostres - avis, y que moralment tenim el deurer de cumplir ó fer de manera que'l compleixi la generació que ve darrera nostra.

"L'esmentat fragment deia aixís:

"'... Se fa també assaber, qu'essent l'esclavitut certa y forfosa, en - obligació de sos empleus, expliquen, declaren y protesten als presents

y donen testimoni als venidors, de qu'han executat les últimes exportacions y esforços, protestant de tots els mals, ruines y desolacions, - que sobrevinguessin á nostra comuna y afligida Patria, y extermini de - tots els honors y privilegis, quedant esclaus...'

"Com d'alguns temps ensá, malauradament l'esperit catalanesc ha decaigut, es vergonyós el dirho!, aquest decaïment ens impossibilita de que siguem nosaltres, la generació actual, els destinats á satisfer aquell manament sagrat que, per demunt de tot, un día ó altre té de complirse.

"No es pas que jo ara vulgui fer retrets; molt lluny están del meu -- ànim, car la Secció de Propaganda que tinc l'honor de presidir es filla d'aquet Centre, y aquest Centre's deu á tots els elements catalanistes sense distinció de matissos, y per lo mateix no pot ni deu censurar á ningú, ja que tots li són menester y á tots per un igual deu guardarlos hi'l reconeixement de que s'han fet mereixedors per no haverli regatejat mai el seu apoi, tant moral com material.

"Mas aixó no vol dir que la Secció de Propaganda Autonomista del E. A. de C. del C. y de la I. no's pugui planyer, no's pugui condoldrer del actual estat del Catalanisme. No crec que ningú pugui negarli aquest - dret.

"El Catalanisme actual, á tots aquells que mai hem simpatizat ab cap - partit polític á l'espanyola, no pot satisfernos; ja qu'en molts punts, l'experiencia'ns ha ensenyat que'l poc ó molt contacte qu'ha tingut ab elements exòtics á la veritable manera d'esser de l'actuació catalana, no li ha servit més que pera desvirtuarse.

"Jo recordo molt bé que quan el Catalanisme actuava solzament al impuls del amor á Catalunya, qualsevulla manifestació que s'intentés realisar, la portava á cap, tothom ne sortia satisfet, á tothom li quedaven ganas pera procurar l'organissació d'un altre més gran y de més trascendencia. Per dissort, avui no passa aixís. Allavors, ningú's mirava de reull, - tothom tenia confiança ab el veí del costat. Avui semblèm una familia - de germans malavinguts.

"Per qué no pot acabar d'un cop, doncs, aquesta nostra malentesa desavinença? Per qué en un dia donat, tots á l'una, no podèm dir cada hù per sí: 'En el camí de les reivindicacions Patries, creientnos agafar una - dressera, fiantnos de les apariencies, ara'ns trobèm qu'hem fet marra - da: tornèm enrera y seguim el camí que'ns havíem senyalat al empendre -

lo que ja sabíem qu'era una llarga caminada.' Y mentres no ho fem aixís, podem estar convenuts que no arribarem mai al cim dont hem d'assolir-hi l'ideal que'ns desvetlla.

"Y per qué la trista jornada que avui commemorèm no pot encaminarnos en aital sentit? Qui sab, si l'aprofitéssim, si d'aquí endavant podríem remembrarla, no com ara, com á jorn de dol, sino com podria esser, un -- jorn de gloria?

"Joestic convenut, que una manifestació composta de tots els catalans aimants de les llibertats de Catalunya, seria imponent; y si demá, al - peu de la estatua d'en Rafel Casanova, rendint homenatge als martres de la nostra Patria, quedéssim despullats per sempre de les petites dife-- rencias que'ns allunyen als uns dels altres; el fi que á tots ens mou - ens el veuríem més apropat, y allavors en nostre esperit hi tornaría re naixer aquella fe, hi tornaría renaixer aquell entusiasme, retornantnos l'esperansa de que nosaltres, la generació actual, es la destinada á - cumplir aquell llegat que feren á ses generacions venideres, els mar--- tres de Catalunya que sucumbiren per la forsa, el día 11 de Setembre de 1714."

("Renaixement", 21 de setembre de 1911, p. 367 i 368)

TRIPTIC

"Del Passat

"Patria meva. Catalana terra, la sagnanta data del 11 de Setembre de - 1714, sigué la llosa que't sepultó.

"U'ella ensá, has estevingut un poble afemellat per lo feble, ductil á tot insult, que si abans d'aquells luctuosos fets, á les fuetades respònies masclament, ab ta viril energia, avui acostumat al servilisme, -- agups ta ja masella espatlla, als eterns enemics nostres, que voldrien occirte per sempre, al veure ton afany de redressament.

"Si'ls martres quals gestes remembrèm, aquells defensors de les nostres llibertats, aixequessin de llurs fredes tombes llurs testes, estimarien malaguanyada sa generosa sang, vessada noblement, fent de sos pits mura lles ab que barrar els passos als soldats de Felip V.

"Nobles martres, nissaga d'héroes ben á la catalana, els que després de més d'un any de seti, ab la fam y la miseria ensenyorida de vostra llar, servareu prou braó per no rendirvos, fent de Barcelona un'altra Numancia, que foreu vilment enganyats y traits per tothom, que l'Anglaterra, fiadora dels sagrats drets de Catalunya, tolerá se vos negués assistir com corresponia al pactarse á Utrecht el pervindre de nostre poble: Sa-piguèu que fins á nosaltres ha arribat el ressó de vostra clam, el crit desesperat de vostra agonía, quan ab vostra generosa sang s'escolava la grandesa y llibertat de Catalunya; vostre testament sacratíssim, vostre mandat de que un'altra generació reprengués la tasca, si som impotents per complirla, l'espandirèm arreu, la deixarem esculpida en el cor de - nostres fills, per si ells més sortosos que nosaltres, poden cumplir el manament.

"Aquesta es la oració-evocació, que'ns ix á flor de llavi al depositar la perpetua al peu del bronze, que'ns fa revivre la visió de bell morir del darrer conceller en cap, en Rafael de Casanova.

"Del Present

"Y are un breu esguart entorn nostre, tot marxant á cumplir el sagrat - deure anyal.

"Entorn vostre, immortal Casanova, passaren un bell día de Maig les gen

tades, onejant al vent tremoloses senyeres; aquell esplet massa espontani, que homenatjà á homes encarnació del verb polític, malgrat y semblar freturosa de catalanitat, no tingué per vos cap homenatge, no s'acotaren les flamants banderes á vostre esguart simbólic, no representaveu res per ells, y los gentades passaren, passaren en barreja llampant de coloresines, ferma la petjada, la testa al aire, per sota l'arc de simbolisme exótic, prop del lloc mateix aont vos caiguereu acríllat pel plom dels aliats. D'aquell rebombori, qué'n resta? l'esfumat recort de molts homes agermanats un día, avui enemics irreconciliables, empalats de tots els vicis de la política que tant mal ens ha fet.

"Sembla existir una comunitat catalanista, fins ofereix diversos aspectes, y entorn de l'idea mare giravolten com papellons á la flama, barrejant llastimosament el suprem ideal de renacionalisació ab les mesquines -- lluites d'idees de propi profit personal, sedollats d'esperit acomodatiu, enganantse á sí mateixos, car semblant marxar per viaranyes diferents, en el fons els atia un mateix vici: manca de sentiment catalá.

"Fa pocs dies un representant del Nacionalisme Republicá deia: 'L'acte d'homenatjar junts dreta y esquerra la memoria del 11 de Setembre, no reportaría cap benefici ni á la dreta ni á la esquerra; tot lo més ne reportaría al Catalanisme.'

"Heusaquí'ls fruits.

"Si com á finalitat capdal d'un ideal gran, cal valdres de medis d'expressió de la gran idea definitiva, destriant son amor en petites partícules, clar que, malgrat engrunallat, se podrá oferir sempre una expressió de l'idea mare, encar que mesquina, empró dosis infinitesimals no podrán fonamentar obra sólida, un conjunt d'homes inspirats en migrants reflexes de l'ideal suprem, aportarán cooperació cèbil y inarmónica, poc equilibrada, y demunt fonament aixís, no's podrá mai aixecar edifici sólit.

"Y per aixó avui es un regidor catalanista qui parla en castellá en una sessió del Consistori, demá són sos companys qui en una pública manifestació demanen l'abolició de la pena de mort (humaníssima pretensió digna de lloansa), però qu'en son curs criden morin una pila d'homes y coses.

"De l'Avenir

"Vindrà, perque volèm que vingui, un día en que Catalunya tornarà á ser

lo que sigui; no viuen encare'ls homes que omplirán el marbre blanc de l'antiga Lliga de Catalunya, per fer bis ab l'altra de sagrada escriptura; serà per la voluntat de tots els catalans, sobirana voluntat, després de l'apostolat tot just iniciat, que l'au fénix volará pels espais lliures de nostre cel blau, encarnant l'imperatiu volèm iniforme en sentiment de Patria, fruit de la tasca nacionalisant ab el concurs del irredent mogentse per rompre grillons de tota mena y demanant un lloc digne en el banquet de la vida, y aleshores la Patria reviurá de fet.

"Era una nova de pau y bellesa suprema, expresió de llibertat, assegurará á nostres fills... nèts... el dret á conviure entre'ls pobles avençats y lliures, y aleshores serà feconda la gestació; la terra que mai regateja ses riqueses serà pródiga, y Catalunya, confortada de dinàmica intel·lectual, oblidades efímeres lluites; del llevat contemporani, quedarà l'obra positiva d'educació social; quan homogeneats per principis d'humanisme, els homes, educat al unison son cervell y son cor, haurá - finit l'apostolat, Catalunya serà.

"Els que creuen y confíen en sobrenaturals forces, á ses precés creurán se deu, y'ls que sols de llurs activitats y natural dinàmica's refíen, creurán que á sa voluntat ho deuen. Lo essencial es que abressats uns y altres, descoberta la testa, ho veurán.

"Ditxosos ells!!"

J. Grant i Sala, soci del CADCI, si bé no signa aquest i els articles següents com a tal.

("Renaixement", 11 de setembre de 1911, p. 353 i 354)

L'INOPORTUNITAT

"Ser inoportuns quasi que vol dir ser inútil. Tal com avui están les coses, el fet qu'avui commemorèn els catalanistes, la trista data del onze de Setembre, es, per segons qui, una inoportunitat. Es una cosa inútil; sens cap fi positiu -diuen els uns- es antiliberal, antiprogressiu -diuen els altres.- Es humà, es patriotisme, commemorá les dates glorioses de la nostra Historia, -diem nosaltres.

"Els qu'avui pregonen contra la celebració de aquestes dates, aïr com un sol home, ab la corona penjada al coll y ab les llágrimes als ulls, anaven á rendir homenatge en l'estátua d'en Casanova, als catalans qu'en 1714 moriren defensant á Barcelona de l'invasió franco-castellana. Y á la nit, com á bons patriotes, acudían á les vetllades necrológicas -- qu'en quasi tots els centres catalanistes es celebraven.

"Avui ja no es aixís: ens hem tornat més avensats, y aquestes coses les hem d'abandonar per sempre més; sols els pobles petits, débils, aquells que no tindrán mai llibertat, deuen celebrar les dates més ressurtints de la llur Historia. Perque, com que fins ara dins del Catalanisme no havíem tingut sabis filòsops, no'ns en havíem adonat que aquella gent que moriren defensant á Barcelona, representaven el retracés, y les hostes castellanes, el progrés. Y per aixó durant una colla d'anys hem fet l'orni portant coronas y celebrant vetllades á la memoria d'aquells atrassats ciutadans de Barcelona.

"L'inoportunitat es un gros mal. Y en el plet que estèm debatent, qui es l'inoportú, els que preocupats per la República ó per l'ordre social renequen d'aquestes manifestacions patriótiques, ó nosaltres que, atents com el que més á les evolucions de la política moderna, tením com á cosa sagrada, imprescindible, la celebració d'actes patriótics d'aquesta naturalesa?

"El doctor Martí y Juliá ens parlava dies enrera de que tant la dreta com l'esquerra no compleixen degudament com á tals; y precisament, ab l'aquiescencia dels prohoms, una y altra es creuen complir radicalment com á tals, renègant de les manifestacions de Catalanisme.

"-La celebració d'un acte commemoratiu del onze de Setembre, en el que

hi prenguessin part homes de les tres branques del Catalanisme; fora un perjudici per els partits d'esquerra y dreta, encare que, naturalment, fora un benefici pel Catalanisme.- Ni há qui aixó sosté.

"Jo voldria saber que entenen aquesta gent per patriotisme. Vivim en una época, que per fugir de tot acte que tinga caràcter de Catalanisme á seques, l'inoportunitat pren forma en el cervell dels nostres homes. Si fos possible aboliria aquest mot, però tinc la seguretat que á l'endemà'l Sr. Alomar ja l'hauria inventat la nova paraula perifrástica.

"Deixem passar el temps. Dies de fortes lluites vindrán, y tant la dreta com la esquerra's veurán obligades á cercar el bálsem de patriotisme que conserva l'Unió Catalanista. Temps vindrán y sens trigar gaire que uns y altres sentirán les conseqüencies de les llurs conxorxes ab els elements essencialment antinacionalistes. No som egoistes, però mai la patria universal serà la dels homes; la patria natural, la de cada rassa, serà la que subsistirà, y aquesta única sempre, mai confosa ab cap altra. A l'Iberia encara hi han rasses.

"Ni els partits conservador y republicà espanyols poden avenirse ab nos altres ni res poden conarnos. En R. Soriano té un periódic, España Nueva, que pertany á la conjunció republicana socialista; la U.F.V.R. forma part d'aquesta conjunció; fa pocs dies que'l periódic d'en Soriano insultava grolllerament á Catalunya. Per altra part els conservadors volen estimarnos molt; son els únics que poden conarnos quelcom -diuen- certs homes de la Lliga Regionalista- però quan arriba'l moment de fer quelcom, la derogació de la llei de Jurisdiccions, per exemple, un excés d'egoisme nostre no'ls permet derogarla.

"Y en cambi'ls nostres homes fan negacions de Catalanisme, esperen el maná, y sens preocuparse els uns, per exemple, qu'en el Congrés de Joventuts socialistes, á Ferrara, han votat una ordre del día declarantse antinacionalistes; y els altres, que'ls partits turnants, els de la monarquia espanyola, cada día apreten més els grillons que'ns esclavitzen.

"Peró bé un día que fins els cecs hi veuen, y que fins el ferro més potent no té forsa pera contenir l'empenta d'un poble que foll de rabia, avansa impetuós al fi del ideal, destrossant tot lo que á son pas s'interposa..."

F. Rossell, secretari de la Junta de Govern de la Secció Permanent de Propaganda Autonomista del CADCI, si bé no signa aquest article i els següents en qualitat de tal.

("Renaixement", 11 de setembre de 1911, p. 360 i 361)

LLETRES OBERTES

"Srs. J. Grant y Sala y F. Rossell

"Aludit, encara que indirectament en els articles publicats per vostés en aquesta Revista, número corresponent al 11 del actual, me veig en la precisió de donar (de molt bon grat) quelques explicacions sobre les paraules que vaig pronunciar en la reunió d'entitats catalanistes celebrada en el Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria pera tractar de la forma d'honorar la memoria d'en Rafel Casanova y de la data del 11 de Setembre de 1714.

"Veritat es, benvolguts amics, que jo vaig dir que la celebració d'un miting en que hi prenguessin part personalitats de la dreta y de l'esquerra catalanes seria contraproduent, car sobre no reportar cap benefici positiu podria resultar en perjudici, no dels interessos de l'una y de l'altra branca, sino de l'obra de catalanisació que abdués están realisant ab els elements afins en altres idees.

"També vaig dir que potser (y remarco aquesta paraula) podria resultar dit acte beneficiós pel Catalanisme, però que aixó era discutible (y torno á remarcar), puig lo més natural seria que devingués un retrocés, car encara no está acabada la obra de consciencia catalana qu'estem realisant, y l'ajuntament de la dreta y l'esquerra, anc que solzament fos en un miting commemoratiu, s'interpretaria com una claudicació d'ideals.

"Aixó es lo que jo vaig dir y estic disposat á sostenirho, car no crec que sigui cap heretgia patriótica. Ans al contrari. Jo crec precisament que'l Catalanisme té d'esser agressiu y no defensiu. Y pera aixó, es necessari que surti del seu reduit cenacle aont solzament la feina negativa, pera envair totes les colectivitats y manifestacions socials portanthi l'esperit catalanesc y el concepte modern que tenim de la vida.

"Es fent una actuació intensiva que'l Catalanisme s'imposará y triomfarán els ideals nacionalistes, no criticant aquest y l'altre mentres s'está cómodament contemplant les lluites dels nostres dies ab una rialleta d'escepticisme.

"Hi han á Barcelona partits polítics, centres culturals, escoles, sindicats obrers y altres manifestacions de l'activitat humana, als qui es -

necessari infiltralshi l'idea de la seva dignitat de catalans, del seu dret á usar nostra llengua y no cap altra. Per qué no's va á conquerirlos? Per qué'ns estíem contemplant com gent forastera s'apodera de la se va direcció?

"Ah! no. Lo interessant es fer treballs pera ajuntar novament la dreta y l'esquerra, pera que un cop juntes surgeixi altra vegada un problema, el del sufragi universal, per exemple, y s'hagin de tornar á dividir.

"L'obra del Catalanisme no ha d'esser el fer un partit d'elements que - discrepen y discreparán sempre, sino'l fer de cada catalá un nacionalista, siguin les que siguin les altres idees que pugui tenir. Pera aixó, tením un medi poderosíssim: la llengua. Fem gent que pensin, escriguin y llegeixin en catalá, y farèu nacionalisme. Y la nostra Patria, la nostra dolça Catalunya, ens en restará agraída...

"Res més. Sols us prego, desconeguts amics, que'm tingúeu per lo que - soc, aixó es, per un entusiasta creient en l'avenir lliure y esplendorós de Catalunya per la qual estic disposat á fer tota classe de sacrificis.

"Vostre affm. company de causa.

"El Delegat del C.N.R. del Districte VII."

("Renaixement", 21 de setembre de 1911, p. 371 i 372)

BREUS MOTS

"Al Sr. Delegat del Centre Nacionalista Republicà del Districte VII (1).

"Inconegut senyor:

"Breus mots només á lo que vos anomenàu resposta per la qual m'entere - que va esser el delegat del C.N.R. del Districte VII el que va dir les paraules motiu de la vostra correspondencia, circumstancia que ignorava.

"Entenc que deo concretarme sols al fet en qüestió, al que motiva la - vostra resposta; essent aixís, sols me cab insistir en que vaig sentir d'un indret del saló d'actes del C.A. de D. del C. y de la I., una veu que va dir, potser textualment, potser invertint l'ordre de paraules, - alló que repeteixo en mon article Triptic del número de l'onze de Setem bre.

"El potser que vos aportàu remarcantlo, no vaig sentirlo; si l'hagues-- siu dit, l'efecte de vostres paraules haguera esdevingut forsa canbiat, car com á opinió de dubte ó no afirmació, portaria en sí forses atenu-- ants. No obstant, senyor delegat del C.N.R. del Districte VII (á la reu-- nió en qüestió), permeteure que respecte son alcans pera judicar l'es-- tat actual del catalanisme no modificaria gran cosa'l meu concepte y - tampoc l'esperit que vaig volguer ab aquet botó de mostra donar al para graf d'aquell articlet.

"Ja m'ha semblat després que vareu potser exposar massa expontaniament, impremeditadament, la vostra opinió, però de moment tant á mí com á la majoria dels reunits, que'ns va produir l'efecte just, n'es bona pro-- va'ls murmulls també expontanis ab que va esser acullida la vostra afir mació.

"Acepto y estimo la vostra aclaratoria explicació, y quedem en que vos volíeu dir lo qu'en vostra resposta afirmèu: val més aixís, car sempre será millor l'aspecte de la qüestió y de vostre gest.

"Les altres afirmacions vostres, en aquests breus mots no vos les puc -

"(1) Si m'escriviu, vos prego un pseudonim més curt, y si vos plau, en cara millor que firmèu ab vostre nom y cognom.

contestar, mes si volèu les concretarèm y coordinarèm, passant després á discutirles, malgrat que'l caràcter de nostre RENAIXEMENT poc hi ajuda.

"Y... per si acás vos plau, voa vaig á estalviar feina y á enfilavos - l'agulla simplificant la qüestió.

"Ja veurèu que de principis potser no tindrèm que discutirne; tot lo - més procediments.

"L'any 1904 al fundarse á Barcelona el 'Progrés Autonomista (avui fusionat ab l'A. N. C. com á 'Progrés', car el cognom el va perdre en la seua tasca d'agressivitat y estricència), publicá un manifest (2) al peu del qual hi há la meua modesta firma; jo doncs opino en lo polític, social y religiós avui com aleshores allí ceia. Feta aquesta aclaració ja sabèu els meus graus d'esquerrerisme.

"Y prou per avui, car del contrari resultarien llargs aquests braus -- mots.

"Vos agraeixo'l títul d'amic, y vos desitjo salut y braó per l'agressivitat de la noble creuada de lliberació de Catalunya y del individu ca talá, en qual devantera mentres pugam trobarèu.

"Manèu á vostre

"J. G. y S., delegat de RENAIXEMENT

"(2) Si no'l coneixèu y ho desitjèu, vos el deixaré pera llegir."

("Renaixement", 21 de setembre de 1911, p. 372)

"Al delegat del C.N.R. del districte VII.

"Llegida vostra 'Lletre oberta' qu'en el número passat del RENAIXEMENT ens endressèu á n'el senyor J. Grant y Sala y á mí, en contestació de - la mateixa, per la meua part, en primer terme dec dirvos que no soc redactor d'aquet periódic, sinó un simple col·laborador; y vos faig aquesta aclaració pera que lo que jo vaig á dirvos no ho interpretessiu com á - manifestació de RENAIXEMENT, quan me pertany á mí, y com á cosa meua.

"Mai me convencerèu ab lo que dièu d'esser contraproductiu la celebració d'un meeting commemoratiu d'una data de la nostra Historia. Fixeu-vos be, que no parlèm d'unió, ni de dissolució de dreta y esquerra, sinó senzillament d'un acte commemoratiu, que ni vos ni ningú podrà ferme creure, ni menys provarme, que la celebració d'un acte commemoratiu de la nostra Historia siga contraproductiu; y encara que hi prenguessin part homes de l'una y l'altra branca del Catalanisme, fora la cosa més lògica, perque al fi y al cab tots plegats tenim un ideal comú -l'Autonomia- que sinó avui, demà, forçosament tindrem d'unirnos pera conquerirla.

"Qué entenèu, vos, desconegut amic, per l'obra de consciència catalana? Y com podrèu fer creure á ningú que un meeting commemoratiu s'interpretaria com una claudicació d'ideals? Jo entenc fer obra de consciència catalana el catalanisar al nostre poble, procurant que la catalanitat siga en totes les manifestacions de la vida, que no consisteix, com avui, per exemple, el llegir El Poble ó La Veu; mentres l'immensa majoria -- dels nostres comerciants anuncien els llurs establiments en llengua no catalana; protegeixen empreses estrangeres; negan els homes adinerats - el llur concurs á les grans obres de cultura, y envien, l'immensa majoria també, els llurs fills á escoles que no són pas les catalanes.

"Y qué'en dirèm de la segona pregunta que us faig. Claudicació d'ideals? Estèu equivocat; jo -vos vaig á parlar ab tota franquesa- soc home de - esquerra, y ab tot y creurer ab aquets actes que vos repudièu, no he - abandonat mai els meus ideals lliberals, y el pendrer part en actes á - n'els quals hi haguessin homes de dreta mai ho he cregut perjudicial per a'ls meus particulars ideals. Però, es que creièu vos, bon amic, que - la consecució de l'Autonomia del nostre poble ha d'esser obra exclusiva

dels homes de la dreta ó esquerra? No, amic, no: en bona hora qu'exis--
teixi una dreta y esquerra catalanes, però ben catalanes, entenéu? sens
claudicacions de Catalanisme, una dreta y esquerra tal com la demanava
fa pocs dies l'honorable doctor Martí y Juliá. Però heu de tenir pre--
sent que si un día's consegueix que les dues branques del Catalanisme -
polític siguin tan conservadora ó lliberal com catalanistes, -que avui,
malauradament no es aixís- no viurán pas tan allunyades l'una de l'al--
tra com vos pensèu, perquè'l punt concret, aixó es, l'ideal comú, farà
que l'una y l'altra visquin ab completa armonía, y celebrarán juntes ó
separades les manifestacions de Catalanisme que avui no celebren. L'ho--
me qu'está convensut del seu ideal, creièu vos que pel sol fet de par--
lar una vetlla junt ab els seus companys d'ideal comú, en celebració -
d'una data històrica, han de sortir perjudicats els seus particulars -
ideals?

"Moltes altres coses dièu. Però ni vos teniu l'autoritat prou para en--
taular una polémica, ni jo la suficient para sostenirla. No es discu--
tant entre nos com el Catalanisme deu triomfar; però permeteume, distig
git amic, que abans d'acabar vos contesti concretament les carreres afir--
macions que feu en la vostra lletra.

"A Barcelona hi há multitud de factors que s'han de catalanisar encara,
y á n'aixó anèm tots. Fer treballs para ajuntar la dreta y l'esquerra,
permetèu que vos digui que somnièu; ni á la reunió d'entitats catalanis--
tes se va parlar d'aixó, ni remotament se va exposar cap indicatiu que ai--
xó fes suposar. Y encara que fos aixís, amic meu, quina noblesa no hi -
há en el volguer armonisar una familia disgregada per les qüestions per--
sonals?

"Y finalment, discrepin ó no dreta y esquerra, el día que la Patria ho
demani deuen unir-se. A més, la feina de fer de cada catalá un naciona--
lista es veritablement lo que tots tenim obligació de fer. Però jo es--
tic convensut, convensudíssim, que jamai, mai, conseguirem catalanisar
al nostre poble mentres l'influencia forastera hi predomini; y aquesta
influencia, sincer amic, subsistirà eternament, mentres l'esquerra y la
dreta fassin conxorxes ab elements d'enllá del Ebre que sempre procuren
aproparse á nosaltres, no para fer més factible la consecució del nos--
tre ideal, ans al contrari, para ferlo impossible, predicant al nostre
poble idealitats radicalment oposades á les nostres.

"F. Rossell."

("Renaixement", 28 de setembre de 1911, p. 364 i 365)

INTRANZIGENTS

"No fa pas molts anys, que'l pervindrer de Catalunya, en el sentit patriòtic, aparentment, era esperansador en alt grau. Gent de tots els estaments y de diverses maneres de pensar, tant en lo polític com en lo religiós, tenien els ulls fits en la nau que debía conduir-la al port de la seva salvació, l'Autonomia.

"Tothom semblava bregar desinteressadament dintre'l seu element, pera assolir els medis de redimir d'un cop la nostra Patria esclava.

"Vingués d'abont vingués, aquell caldejàment catalanesc qu'arreu se respirava, en part era encoratjador. Y ho era més pera nosaltres que mai - ens hem desviat de camí, y sempre havèm posat l'ideal de Patria per damunt dels procediments que se'ns havia presentat per anar més ó menys - rapidament á l'implantació del nostre Credo. Y dic en part, porque, com que ab molts dels elements que se'ns presentaven com á maestres en Catalanisme, durant molt temps hi havien tingut de sostenir polèmiques bastant renyides, doncs n'havien sigut acèrtims enemics, y per lo mateix no podiem arribar á capir com s'havia obrat semblant miracle.

"Y com que'ls temps dels miracles, fa molts anys que ja varen passar á l'història; com era d'esperar, aquell escalf també va passar, com era - llògic que passés, porque no hi havia caliu, solzament era un feble foc d'encenalls; trobantnos avui altra vegada sols els mateixos d'abans, predicant la puresa del Catalanisme, sota'ls plecs de la bandera sens mácula de la venerable 'Unió Catalanista' disposats á continuar sa tasca catalanisadora, fermament convensuts de que pera guanyar el plot que tant temps há tenim entaulat ab el Centralisme, solzament pot conseguirse no tranzigint ab res de tot alló que les lleis no'ns hi obligui."

Joaquim Delclós i Dols, president de la Secció Permanent de Propaganda Autonomista del CADCI, encara que l'article, com el que reproduim després, no és signat en calitat de tal.

("Renaixement", 13 d'octubre de 1911, p. 417 i 418)

VCS, JOVE DEPENDENT....

"¿Vos heu donat compte, amich, de que'l comers es una de les activi--tats humanes que major latitut ofereix als qui en ella s'ocupen?

"El jove meritori que entra avuy al escriptori o al magatzem, pot haver esdevingut demà'l cap de la casa comercial. Els homes anomenats de carrera, cursen aquesta a una escola o Universitat durant tres, quatre, - cinch o més anys. El negociant comença sa carrera'l dia que posa per - primera vegada sos peus al escriptori o al magatzem. N'hi ha que son - uns mals estudiants, uns apàtics; cada any mereixen suspens, y jaway - se mouen del lloch modest que'ls hi assignaren el primer dia. D'altres, els bons, van fent diàriament son camí, y arriba'l dia que la familia y la societat els proclama mestres de son ofici.

"¿Sabeu, amich, quines son les condicions essencials d'una brillant car--rera pera un jove negociant? Son tres: 'Treball', 'Honradesa', 'Estudi'. El 'Treball' es la producció de riquesa, el desvetllament y exercici de facultats individuals, la fixació d'hàbits de vida, l'adquisició d'expe--riencia, la creixensa del seny, la formació d'un cop d'ull y d'una per--cia professional. La 'Honradesa' es la força ideal que impulsa'l tre--ball y lo que fa saborosos sos fruits. L''Estudi' es l'aixamplament del horitzó, l'acob que fa'l treball més productiu, l'eina que'l fa més per--fecte. Si'l treball es el desenrotllament de sí mateix, l'estudi es el complement d'aquet desenrotlló per medi de la experiencia dels altres.

"Treballador y honrat ho es tot negociant y tot membre d'una familia o de una societat civil, que senti dintre seu, la força de la dignitat hu--mana. Estudiós... ¿ho es tothom? ¿Hi há gaires veritables estudiosos? - ¿Vos heu posat á meditar, amich, si no es, per ventura, vostre manca - d'esperit d'estudi lo que entrebanca'ls vostres passos en la carrera de negociant que vos heu emprès?

"Un grupu de joveníssims negociants (dependents de comers, viatjants, - etz.) que sentien ansies d'estudis y de milloració personal, fundaren - el CENTRE AUTONOMISTA DE DEPENDENTS DEL COMERS Y DE LA INDUSTRIA. Ells estimaven fonament a sa terra, y cregueren que lo millor que podien - fer pera servir-la, era associarse y obtenir aixís l'enaltiment colectiu per medi del perfeccionament individual y propi; volgueren seguir la -